

Täysistunto

Keskiviikko 15.3.2017 klo 13.59—19.39

2. Välikysymys ammatillisen koulutuksen leikkausten aiheuttamista seurauksista ja koulutuksen eriarvoistumisesta

Välikysymys VK 1/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt annetaan vastaus Ville Niinistön ym. välikysymykseen ammatillisen koulutuksen leikkausten aiheuttamista seurauksista ja koulutuksen eriarvoistumisesta.

Valtioneuvoston vastauksen ja Ville Niinistön puheenvuoron jälkeen välikysymyskeskustelu käydään nopeatahtisena siten, että ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Muut ennakolta varatut puheenvuorot käytetään ryhmäpuheenvuorojärjestyksessä, ja niiden pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeenkin pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Keskustelu

14.01 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Ammattiosaaminen on Suomessa arvostettua ja tärkeää. Laadukas ammatillinen koulutus on yksi avaintekijä maamme kilpailukyvyyn ja menestyksen kannalta. Pieni ja kaukainen Suomi ei pärjää ilman ammattitaitoista työvoimaa, perusteellista osaamista ja jämerää ammattitaitoa.

Ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistus eli reformi on yksi tämän hallituskauden tärkeimmistä uudistuksista. Uudistuksessa on kyse tulevaisuuden ammattiosaamisesta ja osaavan työvoiman saatavuudesta sekä nuorten työllistymisen edellytyksistä.

Ammatillinen koulutus uudistuu vaikeassa taloustilanteessa. Julkinen talous on ollut vuodesta 2009 syvästi alijäämäinen. Valtionvelkamme on lähes kaksinkertaistunut. Jo useat hallitukset ovat joutuneet tekemään tuntuvia säästöpäätöksiä, jotta velkaantuminen saadaan taitettua. On tärkeää pitää kirkkaana mielessä viesti, joka on taloustieteilijöidemme, esimerkiksi Suomen Pankin pääjohtajan, suusta kuultu: mitä enemmän velkaantumisen pysäyttämistä ja talouden sopeuttamista lykätään, sitä enemmän siitä kärsivät nuoret sukupolvet.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus nousi 2000-luvun kuluessa voimakkaasti: koulutukseen käytettyjen eurojen määrä nousi 1 miljardista 2 miljardiin. Tänä vuonna säästöt leikkasivat rahoitusta 190 miljoonalla siten, että palasimme ammatillisen koulutuksen rahoituksessa vuoden 2008 tasolle.

Arvoisa puhemies! Hallituskauden alussa tehtyjen kipeidenkin säästöpäätösten ja uudistusten ansiosta valoa alkaa viimeinkin pilkottaa: positiivisia merkkejä talouskasvusta on vihdoin ilmassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Velkaantumisen lopettaminen, tai taittaminen, on useimpien mielestä hyvä tavoite — mutta joka ikinen keino on vuorollaan ammuttu tässä salissa alas. Oppositio on sanonut "ei käy" aivan kaikelle. Ja nyt olemme tulleet pisteeseen, jossa edes ne päätökset, jotka on aiemmin jo itse hyväksytty ja esitettykin, eivät kelpaa.

Nykyisistä oppositiopuolueista jokainen oli hallitusvastuussa edellisellä kaudella. Tuoloinen sosiaalidemokraattinen opetusministeri esitteli ammatilliseen koulutukseen 230 miljoonan leikkaukset. Säästöistä oli päättämässä myös tämän välikysymyksen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Ville Niinistö ja koko nykyinen oppositio. [Ben Zyskowiec: Oppositio on tehnyt välikysymyksen itselleen!] Säästöt kaatuivat viimeisellä viikolla eduskunnassa, ja talouden tasapainottamisessa menetettiin muutama vuosi. Ongelmat eivät kuitenkaan kadonneet, ne vain siirtyivät tämän hallituksen pöydälle. Arvoisat edustajat, oppositio on tehnyt hallitukselle kuntavaalien alla välikysymyksen säästöistä, joista he ovat olleet itse päättämässä.

Arvoisa puhemies! Näen tässä keskustelussa valoisankin puolen. Pääsemme keskustelemaan tulevaisuuden ammatillisesta koulutuksesta. Ammatillinen koulutuksemme on kaivannut suurta uudistusta jo vuosia.

Eduskunta saa näinä viikkoina käsittelyyn esityksen ammatillisen koulutuksen reformista. Koko ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö, rahoitus ja tutkintorakenne uudistetaan. Ammatillisesta koulutuksesta luodaan aivan uusi, osaamisperusteinen ja yksilöllisiin opintopolkuihin perustuva kokonaisuus. Uudistus on valmisteltu yhdessä ammatillisen koulutuksen kentän kanssa poikkeuksellisen osallistavalla tavalla. Valmistelussa eri työpajoissa, eri vaiheissa on ollut mukana yli 1 500 ihmistä ammatillisen koulutuksen kentältä. Reformi on kentällä odotettu ja toivottu.

Miksi reformi on tärkeä? Ensinnäkin liian moni nuori keskeyttää ammatillisen koulutuksen. Noin 17 prosenttia ikäluokasta jää ilman toisen asteen tutkintoa, ja suurin syy on juuri keskeyttäminen. Joka kolmas ammatillisessa koulutuksessa opiskeleva nuori ei suorita ensin aloittamaansa ammatillista tutkintoa loppuun tavoiteajassa eli kolmessa vuodessa. [Li Andersson: Miten ne leikkaukset tähän auttavat?]

Työelämän muutosnopeus haastaa koko koulutusjärjestelmäämme. Kokonaisia aloja katoaa ja uusia syntyy. Tulevaisuuden työ on oppimista, jatkuvaa oman osaamisen kehittämistä. Nuoret tarvitsevat sellaiset tiedot ja taidot, ammatilliset valmiudet ja itseluottamuksen, joilla pärjää myös työelämän muutostilanteissa.

Koulutusjärjestelmämme tulee palvella paremmin myös alanvaihtajia, osaamisen päivittäjiä ja työttömiä. Suurten irtisanomisten lisäksi koulutuksen pitää vastata joustavasti myös positiivisiin rakennemuutostilanteisiin. Lounais-Suomen meri- ja autoteollisuuden nousu ja tuhansien uusien työpaikkojen syntyminen on tästä osuvin esimerkki. Kasvu ei saa jäädä osaavan työvoiman puutteesta kiinni.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformissa on kolme hienoa tähtäyspistettä. Reformi vähentää koulutuksen keskeyttämistä ja nuorten syrjäytymistä. Se mahdollistaa yksilöllisemmät oppimisen polut ja varmistaa osaamisen kehittämisen mahdollisuudet läpi työuran. Uudistus tiivistää koulutuksen ja työelämän yhteistyötä ja lisää työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Toiminta muutetaan tehokkaammaksi ja asiakasystävällisemmäksi ja ennen kaikkea vastaamaan tulevaisuuden työmarkkinoiden osaamistarpeita.

Kansallinen haasteemme on nuorten syrjäytyminen. Ammatillisen koulutuksen reformi tuo siihen uusia ratkaisuja. Kaikki puolueet ovat ottaneet voimakkaasti kantaa, että jokaiselle nuorelle pitää saada vähintään toisen asteen tutkinto. Lukujen valossa takana on hu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

kattuja vuosia. Vaikuttavat teot ovat puuttuneet, nuorisotyöttömyys on hyvistä aikomuksista huolimatta vain kasvanut. Tarvitaan vaikuttavampia toimia. Jokaiselle peruskoulun päättäneelle nuorelle turvataan koulutuspaikka toiselta asteelta. Koulutustakuusta pidetään kiinni. Ammatillisen koulutuksen uusi rahoitusmalli rakentaa oppilaitoksille vahvat kannustimet vähentää keskeyttämistä ja pitää huolta jokaisesta opiskelijasta. Osa oppilaitosten rahoituksesta maksetaan jatkossa sillä perusteella, että opiskelijat valmistuvat, ja osa sillä perusteella, että he työllistyvät. Ympärivuotinen haku nappaa putoamisriskissä olevat uudelle polulle.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformin kantavana ajatuksena on osaamisperusteisuus, eli jokaiselle opiskelijalle rakennetaan yksilöllinen, henkilökohtainen opintopolku. Yksi oppii parhaiten työpaikalla käytännön työelämässä, toinen tarvitsee enemmän lähiopetusta. Osaamisperusteisessa ammatillisessa koulutuksessa tärkeintä on saavutettu osaaminen — se, että ihan jokainen oppii — ei koulun penkillä kulutettu aika.

Tutkintojärjestelmän uudistus on eräs monista konkreettisista muutoksista. Vuosien varrella ammatillisten tutkintojen määrä on kasvanut niin, että meillä on jopa 350 tutkintonimikettä. Ne tuottavat työelämän tarpeita ajatellen liian pirstaleista osaamista. Nyt tutkintojen määrä vähenee yli puolella 160:een. Ja kun tutkinnot mahdollistavat laajemmat kokonaisuuudet, pärjää paremmin työelämän muuttuessa. Samalla opiskelijoiden mahdollisuudet erikoistua opintojen aikana lisääntyvät.

Suomessa on vuosia tiedetty, että tarvitaan lisää työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Oppisopimuskoulutus on tehokas koulutuksen muoto: vuosi oppisopimuksen suorittamisen jälkeen työssä on yhdeksän kymmenestä aloittaneesta. Reformi tuo uutena, joustavana väylänä käyttöön koulutussopimuksen, joka on ei-työsuhteinen työpaikkaoppimisen muoto. Työpaikoilla tapahtuva oppiminen lisää oppimismotivaatiota, vähentää keskeyttämistä ja näin vähentää nuorisotyöttömyyttä. Kun nuori saa tosielämän kokemusta, hän saa jalan oven väliin tulevaisuuden työelämään. Koulutussopimus voi palvella myöskin, yhtenä vaihtoehtona, esimerkiksi maahanmuuttajien kotoutumispolkuna.

Opiskelijoita ei tulla sysäämään työpaikoille ilman tukea ja ohjausta, vaan kaikessa työssäoppimisessa oppilaitoksen ohjaus ja tuki viedään mukana. Ammatillisen koulutuksen opettajat ovat avainasemassa. Työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen luodaan selkeät pelisäännöt, jotka tehdään kaikille osapuolille selviksi. Säännöt on kirjattu lakiin, ja lakiluonnosta on tältä osin vielä lausuntopalautteen perusteella tiukennettu. Opiskelijoita ei voi käyttää halpatyövoimana.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi lisää koulutuksen järjestäjien vapautta ja vastuuta. Puramme sääntelyä, ylimääräistä hallintoa, päällekkäisyyttä ja byrokratiaa. Reformin tavoitteena on, että tulevaisuudessa nykyistä suurempi osuus koulutuksen rahoituksesta kohdentuu opiskelijoiden tarvitsemaan opetukseen ja ohjaukseen, ei seiniin tai päällekkäiseen tekemiseen. Olen käynyt keskusteluja hyvin monen kentän toimijan kanssa ja olen täysin vakuuttunut, että vastuu muutostilanteessa osataan kantaa. Tämä vuosi on ammatillisen koulutuksen kentälle taloudellisesti vaikea, mutta reformin myötä saamme uusia työkaluja järjestää koulutusta laadukkaammin ja tehokkaammin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää ohjelman tukemaan reformin toimeenpanoa. Osana tätä ohjelmaa opettajien lisä- ja täydennyskoulutusta rahoitetaan ensi vaiheessa 4,5 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Haluan tehdä ihan yksiselitteisen selväksi, että hallitus ei tule tinkimään piiruakaan siitä, että jokaisella nuorella on mahdollisuus Suomessa laadukkaaseen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

koulutukseen. Tavoitteena tulee olla, että jokainen nuori suorittaa vähintään sen toisen asteen tutkinnon. Jokainen nuori pääsee toisen asteen jatko-opintoihin myöskin tulevaisuudessa. Ammatillisten tutkintojen jatko-opintokelpoisuus säilytetään ja turvataan.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat raportoineet opetus- ja kulttuuriministeriölle, että koulutuspaikkatarjontaa ei vähennetä niin, että koulutuksen alueellinen saavutettavuus vaarantuisi. Vuodesta 2014 laskien nuorten yhteisvalinnan ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja on vähennetty noin 2 500 paikalla — ei 7 000 paikalla, kuten välikysymyksessä sanotaan. Paikkoja on suhteessa 16-vuotiaiden ikäluokkaan noin 76 prosenttia, vaikka noin puolet ikäluokasta valitsee ammatillisen koulutuksen.

Maakunnittain koulutuspaikkojen tarjonta vaihtelee, mutta kaikkialla Suomessa nuoret saavat jatkossakin mahdollisuuden aloittaa opinnot ammatillisessa koulutuksessa. Otetaan esimerkiksi vaikkapa Pohjois-Karjala. Pohjois-Karjalassa peruskoulun jälkeen ammatilliseen koulutukseen hakeutuu noin 750 nuorta, ja paikkoja on lähes 1 300. Paras tilanne aloituspaikkojen suhteen on Lapissa, missä vuosittain noin 800 nuorta aloittaa opinnot ammatillisessa koulutuksessa ja aloituspaikkoja on tarjolla lähes 2 000. Aloituspaikkoja on Lapissa siis tarjolla yli kaksinkertaisesti aloittajamäärään nähden. Nämä tiedot ovat tältä vuodelta, ja niissä on huomioitu säästöjen vaikutukset.

On syytä korjata myöskin muut pelotellut. Myös koulutuksen saavutettavuus turvataan. Koulutuksen toimipisteverkko ei ole rapautumassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan toimipisteiden määrä on vähentynyt erityisesti niissä maakunnissa, joissa verkko on ollut ennestään hyvin tiheä, kuten Uudellamaalla ja Pirkanmaalla. Vähennykset painottuvat ennen kaikkea väkirikkaille alueille, missä etäisyydet ovat lyhyet, eivätkä harvaan asutuille seuduille. Monet koulutuksen järjestäjät ovat tehostamassa opetustilojen käyttöä, jotta koulutusrahat saadaan seinien sijasta sisältöihin.

Haluan yksiselitteisesti todeta, että emme tingi siitä, että jokaisella nuorella on mahdollisuus kouluttautua asuinpaikasta riippumatta. Mikäli ammatillisen koulutuksen alueellinen saavutettavuus jollain alueella vaarantuisi, opetus- ja kulttuuriministeriö tulee puuttumaan asiaan heti.

Arvoisa puhemies! Hiljattain julkaistun nuorisobarometrin mukaan lähes joka toinen nuori on huolissaan siitä, onko hänellä tulevaisuudessa töitä. Nuorten usko siihen, että oman ikäluokan taloudellinen tilanne kehittyy paremmaksi kuin vanhemmilla ikäluokilla, on heikentynyt taantuman vuosina. Siksi, nuoremme takia, meidän on tehtävä ihan kaikkemme, jotta Suomi saadaan kasvu-urille ja nuorten tulevaisuus valoisammaksi. Tällä hallituksella ei ole halua siirtää ongelmia seuraaville hallituksille. Kannamme vastuun taistamalla julkisen velan kasvun ja uudistamalla koulutusta — yhtä aikaa. Vaikka haaste on iso, periksi emme anna. Onneksi tuloksetkin alkavat jo näkyä piristyneinä talouslukuina. Suomi on heräämässä kasvuun.

14.14 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! Mitä me vastaamme sille amiksen opettajalle, joka kysyi minulta: "Kuinka voin auttaa sitä koulusta pois jäämisen vaarassa olevaa poikaa, kun lähiopetusta on enää alle 15 tuntia viikossa?" Etäopetuksessa juuri ne, jotka eniten tukea tarvitsevat, jäävät täysin vaille apua. Mitä me kansanedustajina voimme vastata niille turkulaisille kone- ja metallialan opiskelijoille, jotka järjestivät mielenosoituksen toissa viikolla koulutuksensa puolesta ja kysyivät: "Miksi meidän lähiopetusta ja opettajien määrää vähennetään, miksi koulutuksen tasoa heikennetään, vaikka juuri nyt Turussa on telakan menestyksen myötä iso ja kasvava tarve metallialan osaajille"? He eivät ymmär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

rä hallituksen politiikkaa, emmekä ymmärrä mekään oppositiossa. Me, kansamme edustajat, olemme vastuussa työstämme heille, ammatillisen koulutuksen opettajille ja opiskelijoille, ja heidät on Sipilän hallitus pettänyt.

Sipilän hallitus päätti leikata 12,5 prosenttia ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta. Se ei tehnyt toimintaa tehostavaa uudistusta ensin, kuten joskus alkujaan oli tarkoitus. Se vain leikkasi rahat. Vasta myöhemmin se aikoo toteuttaa rakenteiden ja tutkintosisältöjen uudistamista. Tämä hallituksen jääräpäinen kiinnipitäminen tästä leikkauksesta, vaikka kaikki alan asiantuntijat vetosivat hallitukseen leikkausten lykkäämisen tai edes niiden kohtuullistamisen puolesta, on käsittämätöntä. Nyt viestit oppilaitoksista ovat viestejä syvästä huolesta oman koulun tulevaisuudesta. Aloituspaiikkoja karsitaan, lähiopetusta vähennetään, opetuspisteitä suljetaan ja opettajia irtisanotaan. Useat opiskelijat ja opettajat ovat lehtien palstoilla ja mielenosoituksissa olleet huolissaan. Opetusministerin äskeinen puhe ei ollut samasta todellisuudesta kuin oppilaitosten, opiskelijoiden ja opettajien todellisuus. Opetusministerin kannattaisi laskeutua täältä norsunluutornista ihmisten pariin.

Tässä välikysymyksessä on kyse suomalaisten nuorten tulevaisuudesta, [Ben Zyskowicz: Tuota ette usko itsekään!] niistä tytöistä ja pojista, joiden tulevaisuuden hallitus on vaarantanut lyhytnäköisellä leikkauspolitiikallaan, niistä tytöistä ja pojista, joiden koulutuspolku voi kokonaan vaarantua, kun ryhmäkokoja nyt kasvatetaan, opetuksesta ja opiskelijahuollosta leikataan sekä koulutuspaikkoja vähennetään. Tässä välikysymyksessä on kyse myös opettajista: niistä naisista ja miehistä, jotka joutuvat nyt työskentelemään epävarmuudessa työpaikkansa säilymisestä, niistä naisista ja miehistä, jotka maata kiertäessään sanovat, että he ovat pitäneet jokaisesta nuoresta parhaansa mukaan kiinni. Olen tavannut opettajia, jotka ovat hakeneet opiskelijoita kotoa, kun ovat olleet näistä nuorista huolissaan. Nyt näidenkin opettajien jaksaminen on kovilla, opettajien, jotka tekevät kaikkensa meidän nuoremme koulutuksen ja tulevaisuuden puolesta. Se viesti kannattaa ottaa vakavasti, vaikka edustaisikin hallituspuoluetta ja vaikka olisikin tämän hallitusohjelman leikkauksen takana alun perin ollut. Omilla aivoillaan saa ajatella, kun ihmisten huoli on läsnä.

Vähintä siis, mitä Sipilän hallitus voi tehdä, on ottaa vastuuta teoistaan. Ammatillisen koulutuksen leikkauksessa on kyse arvovalinnasta — arvovalinnasta, jossa Sipilän hallitus on asettanut lyhyen aikavälin taloussäästön suomalaisten nuorten ja koulutuksen tulevaisuuden edelle. On harvinaisen härskiä perustella nuorilta leikkaamista nuorten tulevaisuuden turvaamisella, kuten opetusministeri äsken teki. Tällainen arvovalinta on nimittäin tulossa Suomen tulevaisuudelle kalliiksi. Jo nyt joka viides alle 25-vuotias nuori mies on koulutuksen ja työn ulkopuolella. Nuorisotyöttömyys on korkealla, ja hallitus on koulutusleikkausten lisäksi heikentänyt nuorten yhteiskuntatakuun rahoitusta. Herätyskellojen pitäisi soida. Erityisesti poikien ja miesten lisääntyvä syrjäytyminen työstä ja koulutuksesta alkaa olla jo kansallinen hätätila. Ilman toisen asteen loppututkintoa on vaikea pärjätä nykyajan ja tulevaisuuden työelämässä, ja Evan muutaman viikon vanha raportti, joka kertoi kadonneista hyvässä työiässä olevista työmiehistä, jotka ovat täysin työn ja koulutuksen ulkopuolella, sekin sanoi, että poikien syrjäytymisen ehkäisy alkaa jo varhain, jopa jo varhaiskasvatuksesta. Kun hallituksen pitäisi nostaa nuoria työhön ja hyvään tulevaisuuteen, on se vain painamassa yhä useampaa nuorta syrjään. Hallituksen leikkaukset aina varhaiskasvatuksesta alkaen ovat osuneet kovaa juuri nuorten koulutuksen tasa-arvoon, kaikkien nuorten tasa-arvoisiin mahdollisuuksiin. Varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen kasvattaminen ja päivähoito-oikeuden rajaaminen on vienyt lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien aikaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

ottaa juuri niitä tukea tarvitsevia lapsia syliin. Peruskouluissa hallituksen leikkaukset ovat heikentäneet juuri tukea tarvitsevien nuorten asemaa, ja nyt amisten leikkaukset uhkaavat pudottaa yhä useamman nuoren syrjään opinpolulta kenties lopullisesti.

Arvoisa puhemies! Nyt ei ole kyse siitä, mitkä edeltävät hallitukset ovat leikanneet milloin minkäkin verran ja mistä syistä. [Välihuutoja] Kaikki ovat varmasti tehneet virheitä, mutta ratkaisevaa on se, [Ben Zyskowiczin välihuuto] mitä me olemme päättäjinä niistä virheistä oppineet — mitä me olemme virheistä oppineet, edustaja Zyskowicz, kuunnellakaa. [Ben Zyskowicz: Te ette ainakaan mitään!] Tässä välikysymyksessä on kyse siitä, minkälaista maata me haluamme rakentaa lapsillemme juuri tänään, juuri huomista varten, tässä ja nyt, minkälaista maata me rakennamme tämän ajan nuorille, jotka ovat kasvaneet taloudellisessa epävarmuudessa ja kansainvälisessä työn murroksessa. Tässä maassa on aina annettu lupaus siitä, että me teemme Suomesta paremman lapsillemme, me koulutamme teidät paremmin, me annamme teille paremmat valmiudet hyvään elämään, teille jokaiselle tehdään tilaa elää tässä maassa hyvää ja onnellista elämää. Tämä on se lupaus, joka on aina annettu, ja me emme voi olla se ensimmäinen sukupolvi, joka antaa tästä lupauksesta periksi.

Tämän ammatillisen koulutuksen leikkauksen historia onkin surullinen esimerkki siitä, mitä suomalaisessa politiikassa on pilalla. Kerran oli laitettu joku luku jonnekin papereihin, ja vaikka uudistussisältö jäi saavuttamatta, tämä leikkaus Sipilän hallituksen toimesta toteutetaan, vaikka sitä edeltävä uudistus jäi toteutumatta. Tässähän ei ole päätä eikä hanttaa. Kukaan ei ole ajatellut tehdä tätä niin, että ensiksi viedään rahat ja sen jälkeen vasta tehdään uudistus, mutta Sipilän hallitus niin päätti tehdä, koska hallitusohjelmaneuvoiteluissa se vain iski luvun kiinni kehyspäättökseen, ja siitä suomalaiset nuoret maksavat nyt hintaa. [Jukka Gustafsson: Oikein, näin valitettavasti kävi!]

Edellinen hallitus tavoitteli siis säästötavoitetta ammatilliseen koulutukseen rakenteita muuttamalla. Se kaatui viime eduskunnan loppumetreillä, ja aivan syystä. Jo silloin nimittäin oli huoli siitä, kestäkö meidän koulutusjärjestelmämme enää lisäleikkauksia. Itse sain jo 2014 keväällä viestin koulutusalan ammattilaisilta, ja moni meistä sai sen. Viesti oli se, että Suomen koulutusihme on jo taantumassa eikä se enää kestä lisäleikkauksia. Siitä lähti koulutuslupaus. Me yhdessä päättäjinä ymmärsimme, että taantumien jälkeen oli leikattu koulutuksesta, oli arvioitu, että ikäluokkien pienenemisen myötä voidaan leikata, mutta raja oli tullut jo 2014 vastaan: "enää ei leikata senttiäkään koulutuksesta" oli puolueiden yhteinen vaalilupaus. Me olimme havainneet, missä tilanteessa koulutuksen kenttä on, ja me vastasimme siihen. Tämän lupauksen nykyiset hallituspuolueet ovat totaalisesti pettäneet. [Mika Niikko: Samoin teidän vaihtoehtobudjettinne on pettänyt äänestäjät, 110 miljoonaa!]

Vihreät lähti vaaleihin tosissaan ajamaan sitä tavoitetta, että koulutuksen rakenteiden uudistamisesta tulevat säästöt ohjataan lasten ja koulutuksen parhaaksi, laadun parantamiseen ja kasvatuksellisiin sisältöihin niin varhaiskasvatuksessa kuin ammattikouluissa, niin peruskouluissa kuin korkea-asteella. Uskon, että muut oppositiopuolueet nykyisessä oppositiossa ovat tästä samaa mieltä. Mutta mitä siis teki Sipilän hallitus? Se petti koulutuslupauksen, eikä edes vähän, vaan todella röyhkeästi. Tähän mennessä Sipilän hallitus on jo leikannut vuositason yli puoli miljardia euroa koulutuksesta ja tutkimuksesta yhteen laskettuna. Useimmilla koulutusasteilla leikkaukset ovat vain kasvaneet, kun ne piti lopettaa kokonaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Ammatillisen koulutuksen osalta hallituksella olisi ollut kaksi vuotta aikaa ottaa opikseen ja havaita nuorten lisääntyvä nuorisotyöttömyys ja riski syrjäytymisestä ja koulutuksen ulkopuolelle jäämisestä. Mutta mitä tapahtui? Leikkaukset edellä mennään, uudistus tulee vasta perästä, vaikka kukaan ei pidä tätä järkevänä.

Pahimmin koulutuslupauksen on pettänyt opetusministerin oma puolue kokoomus. Se oli myös viime hallituksessa mukana, pääministeripuolueena. Se tiesi, kuinka vakava tilanne koulutuksen kentällä oli. Ja opetusministeri itse vielä vappupuheessaan sanoi, että "voimme tehdä arvovalinnan ja olla leikkaamatta koulutuksesta". Tämä oli siis vaalien jälkeen. Mutta sen jälkeen, vain muutama viikko sen jälkeen, hallitusneuvotteluista astui ulos kokoomus, joka oli hyväksynyt massiiviset koulutusleikkaukset. Valtiovarainministeri Orpo on myös sanonut, että vaalien jälkeen talouden todellinen tilanne paljastui ja siksi oli pakko leikata koulutuksesta. Tarkoittaako hän todella sitä, että Suomen taloustilanne muuttui kuukaudessa yhtäkkiä aivan toiseksi? Tarkoittaako hän todella sitä, että vaalien alla kokoomus voi puhua koulutuksen arvosta mutta vaalien jälkeen sivistysarvot voidaan hylätä nurkkaan?

Keskustan osalta ihmettelen sitä, eivätkö he ole huolissaan maaseudun poikien eriarvoistumisesta. Poikien oppimistulokset ovat jo nyt Suomessa heikentyneet, eniten Itä- ja Pohjois-Suomessa. Koulutuspaikat ovat leikkausten myötä karkaamassa yhä kauemmas, ja entistäkin useampi maaseudun nuori on vaarassa jäädä vaille peruskoulun jälkeistä koulutuspaikkaa.

Koulutukseen onkin satsattava pitkäjänteisesti koulutuksen ja nuorten tulevaisuuden omista lähtökohdista. Koulutusta ei voi jättää kunkin budjettivuoden juustohöyläleikkausten armoille, sillä juuri talouden vaikeina aikoina on panostettava siihen, mikä on arvokasta. Juuri nyt, kun meidän on luotava uudeksi pohja Suomen osaamiselle ja koulutukselle, meidän kannattaa satsata koulutukseen enemmän, ei vähemmän. En voi ymmärtää sitä ajattelutapaa, mitä valtiovarainministeri edustaa, että vaikeina aikoina leikataan koulutuksesta ja sen jälkeen jotenkin, jossain vaiheessa talous paranee ja sitten ehkä myöhemmin voidaan satsata. Ettekö ymmärrä sitä, että koulutuksesta leikkaaminen voi syventää Suomen osaamisvajetta ja heikentää menestymisen mahdollisuuksia niin, että sieltä ei sitten välttämättä enää noustakaan, jos teidän koulutusleikkauksenne aiheuttavat vahinkoa? Elikä juuri nyt Sipilän hallitus sahaa omaa oksaamme, ja se sahaa sitä vauhdilla, pitkäjänteisen näkemyksen sijaan.

Arvoisa puhemies! Me tiedämme myös nyt, että Sipilän hallituksen ja opetusministeri Grahn-Laasosen puheet ammatillisen koulutuksen leikkausten vaikutuksista eivät ole pitäneet. Vielä viime syksynä he kertoivat, että leikkaukset eivät johda koulutuspaikkojen vähentämiseen. He kertoivat, että jokaisen nuoren paikka toisen asteen koulutuksessa turvataan. He kertoivat, että opettajien määrää vähennetään lähinnä eläköitymisen kautta. Ja he kertoivat, että lähiopetuksen määrä pyritään turvaamaan. Nämä lupaukset eivät ole pitäneet. Todellisuus oppilaitoksissa on tänä keväänä ollut karu, ja olemme saaneet siitä eri puolilta Suomea tietoa.

Pahimmillaan joihinkin oppilaitoksiin kohdistuu jopa 16 prosentin leikkaus, ja ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikkojen arvioidaan vähenevän tänä vuonna 5 000:lla niiden lisäksi, jotka viime vuosina on jo vähennetty. Tähän mennessä on irtisanottu noin 650 opettajaa, ja yhteensä vähennetään 2 800 henkilöttyövuotta, siis iso osa irtisanomisten kautta. Lähiopetuksen määrän väheneminen vaarantaa jo nyt ammattitaidon hankkimisen ja jatko-opintokelpoisuuden, ja se musta ei muutu valkoiseksi opetusministerin puheella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

OAJ:n kyselyn mukaan helmikuussa 2016 opetusta annettiin keskimäärin 22—24 viikotuntia. Kun ammatillisesta koulutuksesta leikataan, opetuksen määrää leikataan taas arviolta 10—15 prosenttia. Tuntimäärä putoaa jo alle 20 tunnin, viestit kentältä opettajilta ja opiskelijoilta sanovat, että monilla aloilla jo nyt alle 15 tunnin. Jos lähiopetuksen määrä on näin vähäinen, eniten tukea tarvitsevat nuoret voivat pudota ulkopuolelle kokonaan. [Susanna Huovinen: Ja näin käykin!] Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on jo nyt valitettavan yleistä. Opintonsa keskeytti 7,6 prosenttia opiskelijoista jo lukuvuonna 2014, ja nyt hallitus riskeeraa yhä useamman nuoren tulevaisuuden. Keskeyttämisvaara on vain kasvanut.

Arvoisa puhemies! Vielä ei ole myöhäistä korjata virheitä. Ennen syksyn opiskelijavahlintoja korjausliikkeen on kuitenkin tapahduttava. Nyt hallitukselta on saatava vastaus kysymykseen, johon ei vielä tässä saatu vastausta: oletteko valmiita lisäämään ammatillisen koulutuksen rahoitusta tänä vuonna, jotta lähiopetuksen ja aloituspaikkojen määrä voidaan turvata vähintään nykytasolla tänä syksynä? Päätöksen hallitus voi tehdä kehysriihessä ja lisätä amisten rahoitusta lisätalousarviolla vielä tänä keväänä. Tämä loisi pohjaa valmistautua siihen reformiin, josta te niin kauniisti puhutte ja joka ensi vuonna on menossa eteenpäin. Oletteko siis valmis esittämään tällaista lisärahoitusta ammatilliseen koulutukseen, arvoisa opetusministeri? Ja onko hallitus kokonaisuudessaan valmis hyväksymään amisten lisärahoituksen, jotta opettajien ja opiskelijoiden huoleen voidaan vastata ja nuorten mahdollisuus saada koulutuspaikka turvataan?

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Tulevaisuuden työelämässä tarvitaan moninaisia taitoja. Koulutuksen on annettava laajat valmiudet ja kyvyt toimia työelämässä, jossa sekä työn tekemisen tavat että sisällöt ovat isossa murroksessa. Meidän on osattava yhdistää teollinen osaaminen palveluihin, sisältöosaamiseen, muotoiluun, tuotteistamiseen ja pohjoiseen tarinaan.

Meidän on noustava digitalisaation ja ympäristöratkaisujen edelläkävijäksi, maaksi, joka ratkoo aikamme suuria haasteita. Tähän me tarvitsemme korkealaatuista ammatillista koulutusta. Meidän on samalla luotava jokaiselle suomalaiselle osaaminen, itsetunto ja pohja pärjätä turvallisesti tällaisessa työelämässä. Meidän on annettava opettajille työrauha keskittyä laadukkaaseen opettamiseen ja taattava opiskelijoille [Puhemies koputtaa] turvallinen, yksilöllinen ja innostava oppimisympäristö. Poliitikassa on aina vaihtoehtoja, ja se, mistä leikataan ja mihin panostetaan, on arvovalinta.

Siksi, edellä olevan perusteella, teen, arvoisa puhemies, hallitukselle seuraavan epäluottamuslause-esityksen: "Eduskunta katsoo, että hallitus vaarantaa ammatillisen koulutuksen tulevaisuuden ja lisää samalla nuorten syrjäytymistä. Toisen asteen ammatillisilta opilaitoksilta leikataan merkittävästi rahoitusta, jonka jälkeen niiltä edellytetään laajaa reformia. Säästöt estävät koulutuksen uudistamisen tavalla, joka vastaisi tulevaisuuden haasteisiin. Leikkaukset johtavat siihen, että yhä useammalta nuorelta toisen asteen koulutus karkaa entistäkin kauemmas, koulutuspaikat vähenevät eikä paikkoja riitä kaikille. Lähiopetuksen määrän väheneminen vaarantaa ammattitaidon oppimisen ja jatko-opintokelpoisuuden. Näillä perustein eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta."

Puhemies Maria Lohela: Sitten ryhmäpuheenvuorokierrokseen.

14.31 Petri Honkonen kesk (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olin hiljattain kierroksella kotimaakunnassani Keski-Suomessa. [Susanna Huovinen: Terveisiä tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

li!] Sieltä jäi erityisesti kaksi kohtaamista mieleeni. Olin Hankasalmella, ja siellä 15-vuotias nuorimies kysyi minulta, onko hänen hakemalleen alalle järkevää kouluttautua. Tällä viikolla päättävä yhteishaku häntä jännitti. Hänen isosiskonsa oli valmistunut puolitoista vuotta sitten ammattikoulusta ja oli yhä vailla työpaikkaa. Karstulassa käydessäni siellä paikallinen yrittäjä pahoitteli, ettei meinaa löytää päteviä tekijöitä tehtaallensa, vaikka työtä todella riittäisi. Nämä kaksi tarinansa minulle jakanutta keskisuomalaista eivät ole murheidensa kanssa yksin. Koulutus ja työelämä eivät kohtaa maassamme riittävän hyvin. Meillä on samaan aikaan paikoin pula sekä työpaikoista että työntekijöistä.

Puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi tehdään siitä syystä, että ahkerien ja työhaluisten nuorten ja aikuisten tulevaisuudenhuoliin vastattaisiin ja että meillä olisi osaavaa työvoimaa saatavilla. Jatkossa jokaiselle opiskelijalle räätälöidään henkilökohtainen opinpolku. Pirstaleisista tutkinnoista tehdään laajempia kokonaisuuksia. Työpaikoilla tapahtuvaa oppimista lisätään kehittämällä oppisopimuskoulutusta ja lanseeraamalla uusi koulutusoppimismalli. Myös koulutuksen byrokratiaa puretaan. Osatutkinnot mahdollistavat aiemmin hankitun osaamisen täydentämisen. Nuorten ja aikuisten koulutuksen keinotekoiset raja-aidat poistetaan. Samalla koulutuksen järjestäjiä kannustetaan tiivistämään koulutuksen kestoa sekä parantamaan tutkintojen työelämä- ja jatko-opintokelpoisuutta.

Ammatillisella koulutuksella on merkittävä tehtävä auttaa jokaista opiskelijaa löytämään oma ammatillisena kehittymisen polkunsä. Tehtävänä on myös pitää kaikki matkassa. Keskustan eduskuntaryhmä haluaa varmistaa tällä reformilla, että jatkossakin ammatillista koulutusta on tarjolla koko Suomessa ja että jokaisella nuorella on mahdollisuus ammattiin oppimiseen mahdollisimman lähellä omaa kotipaikkakuntaa.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksessä on nostettu esille huoli ammatillisen koulutuksen rahoituksesta. Monet koulutuksen järjestäjät ovat tällä hetkellä tiukoilla. Tämä reformi tarvitaan joka tapauksessa. Keskustalla on halu löytää hallituksen puoliväliirihessä ratkaisuja ammatillisen koulutuksen tilanteen helpottamiseen.

Arvoisa puhemies! Eilen päättyi yhteishaku peruskoulun jälkeisiin opintoihin. Jokaisen meistä tässä salissa tulee kantaa vastuu myös siitä, minkälaisia vaikutuksia tässä salissa käytävällä välikysymyskeskustelulla on esimerkiksi elämänvalintoihin mieltäville 15-vuotiaalle. Suurennammeko negatiivisuuden kehää vai keskitymmekö uuden luomiseen ja tuon 15-vuotiaan nuoren rohkaisemiseen omalle polulleen? [Antti Lindtman: Ministeri ainakin katsoi taaksepäin!] Ammattiin opiskelevien näkemys opinnoista ja tulevaisuudesta on toisenlainen kuin tämän eduskunnassa käytävän keskustelun perusteella voisi kuvitella. Ammattiin opiskelevien järjestön OSKU ry:n hiljattain tehdyn AMIS 2016 -tutkimuksen mukaan 91 prosenttia ammattiin opiskelevista nuorista on ylpeitä nimenomaan siitä, että he opiskelevat juuri tulevaisuuden ammatillisiksi.

Jokainen täällä salissa olevista eduskuntaryhmistä kantaa vastuuta viime ja tällä vaalikaudella tehdyistä päätöksistä. Jotta negatiivisuudesta päästäisiin takaisin luovuuden tielle, on yhdessä tehtyyn haasteeseen haettava nyt yhteisiä ratkaisuja. Tästä on ammatillisen koulutuksen reformissa kysymys, ja tätä haluamme viestitettävän tästä salista teille nuorille, jotka haitte eilen päättyneessä yhteishaussa ammatilliseen koulutukseen. Teitte hienon valinnan, ja voitte olla siitä todella ylpeitä. Kurkottakaa kohti unelmianne — se vie teidät pitkälle.

14.36 Kimmo Kivelä ps (ryhmäpuheenvuoro): Rouva puhemies! Välikysymyksessä oppositio hyökkää voimakkaasti toisen asteen ammatillisen koulutuksen rakenteelliseen uu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

distukseen, jonka se itse laittoi liikkeelle vuonna 2013 ollessaan hallitusvastuussa. Silloin ryhdyttiin leikkaamaan ammatillisesta koulutuksesta. Lisäksi kuukausi ennen eduskuntavaaleja SDP oli puheenjohtajansa suulla valmis leikkaamaan 260 miljoonaa euroa toisen asteen koulutuksesta.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat heränneet ja ryhtyneet yhteistyöhön verkottamalla entistä tiiviimmin toistensa ja alueensa elinkeinoelämän kanssa. Ammatillisen koulutuksen kenttä ei ole hallitsemattomassa muutoksessa vaan yhteistyöhaluisessa tilanteessa.

Suomessa on tehty peruskoulu-uudistuksen jälkeen kaksi mittavaa koulutus uudistusta: ammattikorkeakoulujen perustaminen ja yliopistouudistus. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen uudistus on jäänyt tekemättä, vaikka yhteiskuntamme on muuttunut odotettua nopeammin savupiipputeollisuudesta palvelu- ja tietoyhteiskunnaksi. Ammatikoulujen tilat, laitteet ja tutkimukset eivät ole kyenneet vastaamaan koulutus- ja osaamistarpeeseen riittävän nopeasti. Sen tiesi edellinen hallitus hyvin vähentäessään vuosina 2013—2017 toisen asteen rahoitusta valtiontalouden kehyksissä.

Puhemies! Hyvinä Nokian vuosina toteutettiin mittavia rakennushankkeita ja uusittiin ammattioppilaitosten konekanta sekä palkattiin lisää henkilöstöä, mutta ei välttämättä kuunneltu riittävästi elinkeinoelämää eikä kyetty näkemään teollista murrosta. Satsattiin sellaiseen, josta nyt on tullut tarpeetonta. Ammattioppilaitokset eivät poikkeaa tässä suhteessa muista julkisista toimijoista. Julkisella sektorillahan on tarkasteltu kiinteistömassaa kriittisesti jo pitempään. Tarkastelu johtaa siihen, että joillakin paikoilla joudutaan toimittiloja sulkemaan, mutta ammatikoulutuksen järjestäjiltä saatujen tietojen mukaan se ei tapahdu suunnittelemana vaan hallitusti. Tilahallintaan on kiinnitetty huomioita jo vuodesta 2013 lähtien. Opetustiloja on karsittu ja koulutusta keskitetty uudempiin tiloihin samalla kun jäljelle jääneitä tiloja on modernisoitu muuttuvaan koulutustarpeeseen paremmin sopiviksi.

Väläkysymyksessä arvostellaan sitä, että aloituspaikkoja karsitaan, mutta niitä karsitaan lähinnä aloilta, jotka ovat niin sanottuja auringonlaskun aloja — sellaisia aloja, joille kouluttautuminen johtaa valmistumisen jälkeen työttömyyteen tai uuteen koulutukseen. Arvostellaan myös sitä, että lähiopetus on vähentynyt. Se on vähentynyt monesta eri syystä, pääasiassa teknologian nopeasta kehityksestä johtuen. Oppilaitoksilla ei kerta kaikkiaan ole ollut varaa hankkia huippukoneita ja välineitä, eikä se ole edes kansantaloudellisesti järkevää, sillä kalliit koneet seisoisivat käyttämättöminä. Tässä on yksi syy, miksi hallitus toimeenpanee käänteentekevän ammatillisen koulutuksen reformin.

Reformissa yhdistetään nuorten ja aikuisten ammatillinen koulutus saman lainsäädännön alle. Oppisopimusta ja uutta koulutussopimusta laajennetaan nuortenkin koulutukseen. Nythän oppisopimus on pääasiassa aikuiskoulutuksen väline. Menettelyllä varmistetaan se, että nuoretkin pääsevät oppimaan harjoittelemalla tulevilla työpaikoillaan käytettävien koneiden, laitteiden ja menetelmien kanssa nykyistä pitempään ja syvällisemmin.

Väläkysymyksessä tuodaan esille keskeyttämistilastoja. Ne ovat huolestuttavia. Ammatillisen koulutuksen reformi vastaa juuri tähän ongelmaan. Jokaiselle oppilaalle tehdään oma opintosuunnitelma, jossa otetaan huomioon opiskelijan tarpeet, kyvyt ja aikaisempi osaaminen entistä paremmin. Uusi katsantokulma lähtee opiskelijasta, ja se on keino estää vääriä valintoja ja keskeytyksiä.

Puhemies! Vuosittain tehdään AMIS-tutkimus. Noin 90 prosenttia tutkimuksen osallistujista kertoo olevansa ylpeitä ja motivoituneita opiskelustaan ammatillisissa oppilaitok-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

sisä. Tyytyväisyys opetukseen on myös lisääntynyt. Noin kolmannes opiskelijoista on kokenut kiusaamista tai syrjintää — tähän seikkaan tulee reformin toimeenpanossa kiinnittää erityistä huomiota. Mutta viimeiseksi: lähes 90 prosenttia opiskelijoista on jokaisella tutkimuskerralla kertonut odottavansa innolla työelämään pääsyä.

Puhemies! Tässä viimeisessä kohdassa on villakoiran ydin. Kaikkien meidän täällä eduskunnassa tulee huolehtia siitä, että tuleva ammatillisen koulutuksen reformi vastaa opiskelijoiden toiveeseen ja tahtoon päästä työelämään osaavina ja alaansa arvostavina työntekijöinä. AMIS-tutkimusten tulokset leikkaavat koulutusvälikysymykseltä siivet. Mikäli ammatilliset oppilaitokset olisivat hallitsemattomassa mullistuksessa, niin tutkimustulokset olisivat päinvastaisia.

14.43 Sanna Lauslahti kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen mielestä aivan jokaisella, siis jokaisella, nuorella on oikeus päästä opiskelemaan perusopetuksen päättymisen jälkeen. Myös työuran aikana on oltava mahdollisuus päästä hakeutumaan lisäkoulutukseen tai mahdollisesti jopa kouluttautumaan uudelle alalle.

Nyt käsiteltävä opposition välikysymys kohdistuu ammatillisen koulutuksen säästöihin. Kaikki tässä salissa olevat puolueet ovat tavalla tai toisella olleet osallisia näihin säästötalkoisiin joko itse tekemällä tai kannattamalla ammatillisen koulutuksen säästöjä. Esimerkiksi SDP:n puheenjohtaja Antti Rinne totesi tässä salissa tämän hallituskauden alussa keuhällä 2015, että SDP olisi ollut valmis toteuttamaan 270 miljoonan euron leikkaukset ammatilliseen koulutukseen. Vihreiden puheenjohtaja, välikysymyksen ensimmäinen allekirjoittaja Ville Niinistö taas totesi viime kauden säästöpäätösten jälkeen vuonna 2013, että leikkaukset olivat "välttämättömiä, jotta voimme turvata palvelut ja hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden". [Ville Niinistön välihuuto] Siis "välttämättömiä, jotta voimme turvata palvelut ja hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden". [Välihuutoja]

Nykyinen hallitus on päättänyt edellisen kauden linjoja maltillisemmasta säästölinjasta. Nyt toteutettavat säästöt supistavat ammatillisen koulutuksen rahoituksesta 190 miljoonaa euroa eli 80 miljoonaa euroa vähemmän kuin mihin SDP olisi ollut valmis.

Hallitus turvaa jokaiselle nuorelle mahdollisuuden päästä ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen määrä säilyy ympäri maata sellaisena, että vähintään puolelle ikäluokasta on tarjolla koulutuspaikka ammatillisessa koulutuksessa. Viime vuonna tehdyn kyselyn mukaan koulutuksen järjestäjät ovat päättäneet tehdä nyt toteutettavista säästöistä johtuvaa taloudellista sopeutusta pääosin muilla keinoin kuin vähentämällä koulutuspaikkoja. Osa koulutuksen järjestäjistä on toteuttanut säästöjä vähentämällä muun muassa toimipisteiden määrää, eli seiniä. Pääosa toimipisteiden vähentämisestä on kohdistunut Etelä-Suomen suurten kasvukeskusten alueelle, jolloin etäisyys oppilaitokseen ei ole merkittävästi nuorten kannalta kasvanut.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen uudistamistarve on tiedostettu jo vuosia. Tässä salissa on keskusteltu jo viime kaudella järjestäjäverkon ja rahoitusjärjestelmän uudistamisesta, mutta itse koulutuksen sisällöistä puhuminen on aiemmista keskusteluista jäänyt sivuun. Kokoomuslaisen opetusministeri Grahn-Laasosen aikana on lähdetty viemään läpi ammatillisen koulutuksen uudistusta. Toisin kuin viime kaudella annettua esitystä ammatillisen koulutuksen uudistamisesta, nyt käsittelyyn tulevaa reformia on valmisteltu huolellisesti ja avoimesti. Valmistelua on tehty yhteistyössä ammatillisten oppilaitosten kanssa, ja mukana on ollut yli 1 500 kentän parasta asiantuntijaa. Nykyisen järjestelmäkeskeisen ajattelun sijaan opiskelijasta halutaan tehdä ammatillisen koulutuksen pää-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

henkilö. Jokainen opiskelija on nimittäin yksilö, jolla on omat vahvuudet ja heikkoudet ja jota tulee vahvistaa.

Reformi vastaa muuttuvan yhteiskunnan haasteisiin. Helmikuussa annettu asetus ammatillisen koulutuksen tutkintojen vähentämiseksi selkeyttää tutkintorakennetta sekä joustavoittaa ja laaja-alaisesti valmistuvien nuorten osaamista. Erilaisten ammatillisten tutkintojen määrä vähenee 350:stä eri tutkinnosta noin puoleen. Sirpaleinen tutkintojärjestelmä saadaan vihdoin viimein yksinkertaistettua ja selkeämmäksi, ja samalla tutkinnot ovat laaja-alaisempia. Tämä on juuri oikea toimi tilanteessa, jossa työpaikat ja työn sisällöt ovat vahvan muutoksen alla. Meidän tulee antaa tulevaisuuden osaajillemme koulutus, jossa annetut tiedot auttavat säilyttämään ammattitaidon läpi työuran ja myös oppimaan uusia taitoja.

Opiskelijälähtöisyys, työelämälähtöisyys, osaamisperusteisuus ja tekemällä oppimisen mallien vahvistaminen ovat uudistuksen erinomaisia kulmia. Oppiminen nähdään elinikäisenä etuoikeutena, jolloin jokaisella on mahdollisuus tulevaisuudessa täydentää omaa osaamistaan. Erityisesti koulutussopimus lisää mahdollisuuksia lisätä oppimista tekemällä ja tuo näin opiskelijoille lisää erilaisia tapoja saada opinnot suoritetuksi. Tämä uudenlainen tapa rakentaa ammatillista koulutusta on saanut kentältä erittäin myönteisen vastaanoton.

Tänään eduskunnassa on jo kuultu ensimmäisiä kauhistelevia puheenvuoroja tehtävistä säästöistä, mutta eikö olisi tällä hetkellä jankkaamisen sijaan parempi keskittyä itse sisältöihin ja siihen, millä tavalla me saamme ammatillisen koulutuksen uudistuksesta tehtyä mahdollisimman hyvän yhdessä, siihen, miten huolehdimme, että jokainen nuori saa tarvitsemaansa työelämärelevanttia koulutusta laadukkaasti, ja siihen, että jokainen nuori saa itselleen laadukkaan toisen asteen tutkinnon ja pääsee työelämän alkuun?

14.48 Sanna Marin sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus ja sivistys ovat yhteiskuntamme perusta ja edellytys sille, että voimme huolehtia hyvinvoinnistamme myös tulevaisuudessa. Olemme juuri niin vahvoja kuin kansakuntamme on osaava.

Sipilän hallitus on leikannut kovalla kädellä suomalaisesta osaamisesta ja koulutuksesta. Se on poistanut työttömien lapsilta yhdenvertaisen oikeuden subjektiiviseen päivähoittoon ja kasvattanut ryhmäkokoja. Se on leikannut perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen valtionosuuksia, ryhmäkokojen pienentämiseen tarkoitettuja rahoja sekä laatuun ja tasa-arvoon suunnattuja avustuksia. Tämän seurauksena opetusryhmät ovat kasvaneet ja opettajat uupuneet. Korkeakoulutuksen leikkaukset ovat johtaneet irtisanomisiin ja koulutuksen laadun heikkenemiseen. Yhteiskuntamme köyhimmän ihmisryhmän, opiskelijoiden, opintorahasta hallitus leikkasi neljäsosan.

Sosiaalidemokraatit ovat huolissaan suomalaisen koulutuksen tasosta ja suunnasta. Te-roitan vielä kerran hallituspuolueille: aiemmat leikkaukset eivät ole peruste uusille leikkauksille, päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen leikkaukset eivät ole sen vähempää kuin nuorten heitteillejättö. Tapa, jolla leikkaukset toteutetaan, vaarantaa nuorten tasa-arvoiset mahdollisuudet toisen asteen koulutukseen. Säästöt johtavat aloituspaikkojen ja opettajien määrän dramaattiseen vähenemiseen, lähiopetuksen heikkenemiseen, toimipisteiden sulkemiseen ja alueellisen eriarvoisuuden kasvuun. Lainsäädännön arviointineuvosto on varoittanut lausunnossaan muun muassa juuri tästä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Ammatillisen koulutuksen leikkaukset tulevat näkymään nuorten elämässä esimerkiksi seuraavasti. Jaakko opiskelee kiinteistönhoitajan perustutkintoa. Hän oli seitsemän vuotta toimeettomana, ja koulutukseen pääsy jo nykyiseen tutkintoon oli todella hilkulla. Myös ravintola-alalla opiskeleva Jutta kertoo, ettei olisi päässyt koulutukseen, jos aloituspaikkoja olisi ollut vähemmän. Säästöjen jälkeen Jaakon ja Jutan kaltaisilla nuorilla ei ole enää mahdollisuutta päästä opiskelemaan, koska aloituspaikkoja joudutaan karsimaan.

Erityisesti haja-asutusalueiden nuorten asema huonontuu oleellisesti ja syrjäytymisen vaara kasvaa. On uskomatonta, että juuri keskustapuolue johtaa politiikkaa, joka heikentää haja-asutusalueiden elinvoimaa, että keskusta hylkää maaseudun nuoret. Lisäksi hallitus säästää siirtämällä koulutusvastuuta työpaikoille.

Jos pelkkä raha ohjaa uudistusta, ammatillisen koulutuksen opiskelupaikat, koulutusalat ja koulutuspaikkakunnat uhkaavat keskittyä ilman avoimuutta tai varmuutta lopputuloksesta. Koulutuksen saatavuus ja saavutettavuus ovat vaarassa myös siksi, että uudistusta ohjataan rahoitusmallilla, joka ei huomioi riittävästi niitä opiskelijoita, jotka tarvitsevat enemmän tukea ja ohjausta opinnoissaan. Lisäksi on kysyttävä, loppuuko ammatillinen aikuiskoulutus kokonaan, kun leikatuilla resursseilla tulisi huolehtia ainakin nuorten koulutustakuusta.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraateilla on vaihtoehto hallituksen koulutusleikkauksille. Olemme esittäneet ammatillisen koulutuksen sisällöllistä, toiminnallista ja rakenteellista uudistamista jo viime hallituskaudella. Sen sijaan emme hyväksy koulutuspoliittisesti kestävämpiä uudistuksia, joissa rahat viedään ensin ja reformit tehdään vasta jälkikäteen — jos tehdään. Emme tule jatkossakaan kannattamaan ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen perusteetonta vähentämistä.

Me esitämme, että Suomessa käynnistetään työ nuorten toimeettomuuden ja osattomuuden vähentämiseksi. Haluamme laajentaa oppivelvollisuutta toiselle asteelle ja vähentää koulupudokkuutta. Yksikään nuori ei pärjää nykyisessä saati tulevaisuuden työelämässä pelkällä peruskoulun todistuksella. Haluamme myös madaltaa raja-aitoja toisen asteen koulutuksen sisällä. Yhteistyön lisääminen on paras tapa huolehtia lukiokoulutuksesta ja ammatillisesta koulutuksesta kaikkialla Suomessa. Ammatillisessa koulutuksessa on turvattava riittävä lähiopetuksen määrä, opiskelijoiden laaja-alainen osaaminen ja jatko-opintokelpoisuus kaikille. Lisäksi tarjoamme hallitukselle päivitettyä nuorisotakuumallia ja vaadimme hallitusta palauttamaan nuorisotakuun resurssit.

Sosiaalidemokraatit esittävät useamman vaalikauden mittaista tiekarttaa suomalaisen koulutuksen uudistamiseksi. Tämä työ tulee tehdä parlamentaarisenä työnä laajasti eri sidosryhmiä kuullen sekä tutkittua tietoa hyödyntäen.

Arvoisa puhemies! Suomen kilpailukyky ei parane leikkaamalla tai pidentämällä mekaanisesti siivoojien ja sairaanhoitajien työaikaa. Me menestymme samalla yksinkertaisella reseptillä, jolla pohjoismainen hyvinvointivaltio rakennettiin: vahvalla osaamisella ja muilla paremmalla koulutuksella.

Edellä esitetyin perustein sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa epäluottamuslausetta hallitukselle. [Välihuutoja]

14.54 Emma Kari vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me elämme nyt kadonneiden poikien maassa. Yhä useampi poika ei osaa peruskoulun lopussa lukea kunnolla. Yhä useampi poika ei osaa nimetä sitä lempikirjaansa. Yhä useamman pojan polku johtaa nyt umpikujaan. Meihin vetoavat nyt opettajat eri puolilta maata, ettemme veisi heiltä mah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

dollisuuksia auttaa ja tehdä työtään, sillä he tunnistavat nämä lapset mutta eivät pysty heitä nyt auttamaan.

Arvoisa puhemies! Me tiedämme, että paras tapa auttaa on auttaa ajoissa. On paljon helpompaa kasvattaa ehjiä lapsia kuin korjata rikkinäisiä aikuisia. Tämä hallitus murentaa kuitenkin koulutuspolkua lapsen ensiaskelista lähtien. Varhaiskasvatuksesta leikkaaminen on taloudellisesti järjetöntä, ja sen inhimillinen hinta on kova. Liian suuren lapsiryhmän keskeltä aikuinen ei aina näe lapsen hätää, ja juuri siinä hetkessä, kun vaikeudet olisi helpointa korjata, niitä ei aina huomata. Kaikki tässä salissa olevat ryhmät ovat olleet mukana tekemässä virheitä, mutta vanhat synnit eivät oikeuta uusia syntejä. [Kimmo Kivelä: Confessione!] Sen takia me kaikki yhdessä lupasimme tämän maan nuorille, että koulutuksesta ei enää leikata.

Arvoisa puhemies! Vain muutama kuukausi sitten opetusministeri lupasi tässä salissa: opiskelijapaikkojen määrää ei tulla vähentämään. Kuitenkin ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen määrä laskee kuluvana vuonna tuhansilla. Leikkauksien takia yt-neuvotteluja on käyty yli sadassa ammatillisessa oppilaitoksessa, lähes 650 opettajaa on jo irtisanottu ja lisää tullaan irtisanomaan. Siksi oli todella hienoa kuulla, että pääministeripuolue on nyt valmis arvioimaan näitä säästöjä uudestaan. Kysymys onkin, onko kokoomus valmis tähän samaan. [Jukka Gustafsson: Eikö perussuomalaiset antaneet periksi?]

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen jättileikkauksissa on kyse paljon suuremmasta asiasta kuin yhdestä petetystä vaalilupauksesta tai yhdestä yksittäisestä säästöstä. Kyse on sen suuren tulevaisuuslupauksen rikkomisesta, lupauksen, joka tässä maassa on aina annettu lapsille ja lapsenlapsille, [Hälinää — Puhemies koputtaa] että me teemme työtä, jotta teillä olisi paremmin, että tässä maassa kenestä tahansa voi tulla aivan mitä tahansa. Nuorisobarometrin mukaan nuoret eivät enää luota siihen, että tässä maassa on heille toivoa, että me rakennamme heille hyvää tulevaisuutta.

Arvoisa puhemies! Nuorilla on oikeus odottaa meiltä enemmän, sillä he ansaitsevat parempaa. Opetusministeri on luvannut meille järeän suunnitelman nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. On nurinkurista luvata parempia turvaverkkoja ottamaan tippuvat nuoret kiinni, kun samalla itse hakkaa lisää reikiä, joista nuoret tippuvat. Jos me haluamme estää nuorten katoamista, me emme leikkaa varhaiskasvatuksesta, me emme kasvata ryhmäkojoja. Silloin me emme irtisano opettajia amiksista, me emme vähennä lähiopetusta.

On järjetöntä viedä koulujen rahat juuri ennen elintärkeää uudistusta. On järjetöntä tehdä lisää nuoria, joilla ei ole paikkaa tässä maassa. Yhden nuoren syrjäytymisen on arvioitu maksavan miljoona euroa yhteiskunnalle. Kadonneen osaksi jää kuitenkin elämä, jossa itse ei enää jaksa ja ketään muuta ei tunnu kiinnostavan.

Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme eniten tukea juuri niille ensiaskelille. Me tarvitsemme koulupsykologeja, me tarvitsemme kuraattoreita. [Mika Niikko: Ja niitä on!] Me tarvitsemme lisää tukea ja parempaa laatua. Me tarvitsemme lisää lähiopetusta, ja me tarvitsemme opettajia. Me tarvitsemme maan, jossa jokaisella nuorella on paikka eikä kukaan, ei kukaan, jää yksin tyhjän päälle.

Arvoisa puhemies! Vihreät eivät halua pettää sitä nuorille annettua lupausta. Me emme halua päästää enää yhtäkään nuorta tippumaan. Me haluamme palauttaa nuorten uskon tähän maahan ja siihen, että edelleen, edelleen tässä maassa kenestä tahansa voi tulla aivan mitä tahansa ja jokaisesta pidetään täällä huolta. Tämän takia vihreä eduskuntaryhmä kannattaa edustaja Niinistön tekemää epäluottamuslause-esitystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

14.59 **Li Andersson vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin paikalla pari viikkoa sitten Turussa järjestetyssä Taistelu amisopetuksen puolesta -mielenosoituksessa. Juttelin siellä metallialaa opiskelevien nuorten kanssa, jotka kaikki kertoivat olevansa huolissaan lähiopetuksen vähäisyydestä. Osalla heistä on lähiopetusta alle 20 tuntia viikossa. Lisäksi nuoret kertoivat, että opetustuntien leikkaaminen on johtanut siihen, etteivät kaikki opiskelijat pääse näyttökokeistaan läpi. Se taas osaltaan lisää opintojen keskeyttämisen riskiä. Kun opiskelijat ympäri Suomea nyt puolustavat oikeuttaan laadukkaaseen koulutukseen, on meidän vastuumme päättäjinä ottaa heidän huolensa vakavasti ja korjata tilanne.

Suomalaisen yhteiskunnan vahvuus ja kilpailuvaltti on korkea osaaminen. Riippumatta siitä, puhutaanko hoiva-alasta, valmistavasta teollisuudesta vai pelialan startupeista, on suomalainen koulutusjärjestelmä pitänyt huolta siitä, että työntekijöiden koulutus- ja osaamistaso on korkea. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset muodostavat vakavan uhan tälle menestystekijälle.

Lähiopetuksen vähentäminen johtaa ryhmäkokojen kasvuun ja henkilöstön irtisanomisiin. Ilman lähiopetustunteja on mahdotonta päästä hyviin oppimistuloksiin. Etätyö, nettikurssit ja kirjalliset tehtävät eivät koskaan voi täysin korvata opetustilannetta ja ammattitaidon käytännön harjoittelua. Leikkaukset uhkaavat myös koulutuksen tasa-arvoa. Pohjimmiltaan on kyse siitä, onko ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla tasa-arvoinen oikeus laadukkaaseen koulutukseen, yhteisöllisyyteen ja jatko-opintoihin.

Suomalaisen koulutusjärjestelmän yksi vahvuus on se, että minkään koulutuspolun valitseminen ei sulje toista pois. Amiksesta voi siis halutessaan jatkaa yliopistoon tai ammatikorkeakouluun. Koulutusleikkaukset vaarantavat tämän tasa-arvoisen mallin. Ilman riittävää osaamispohjaa jatko-opintokelpoisuudesta tulee muodollinen oikeus, joka ei käytännössä toteudu.

Arvoisa puhemies! Hallitus on puolustanut koulutusleikkauksiaan sillä, että viime kaudellakin leikattiin. Tehdyt virheet eivät tietenkään ole mikään peruste jatkaa koulutuksen romuttamista. Suomessa on kuitenkin vain yksi puolue, jolla on tilillään sekä edellisen kauden koulutusleikkaukset että kaikki tämän hallituskauden leikkaukset. On vain yksi puolue, joka kahden hallituskauden koulutusleikkauksista huolimatta antoi ymmärtää eduskuntavaaleissa, ettei koulutuksesta enää leikata. Puolue on kokoomus, joka on Suomen johtava koulutusleikkauspuolue ja suurin koulutuslupauksen pettäjä. [Jukka Gustafsson: Benikin hiljeni!]

Hallitus väittää myös, että leikkausten aiheuttamat ongelmat korjataan ammatillisen koulutuksen reformilla. Valitettavasti tilanne on päinvastainen. Leikkaukset johtavat siihen, että ammatillisen uudistuksen hyvätkin tavoitteet uhkaavat jäädä toteutumatta. Riskinä on, että opintopolkujen yksilöllistäminen ja työpaikoilla tapahtuvan oppimisen lisääminen johtavat siihen, että yhteisöllisyyttä, ohjausta, opetusta ja erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat jäävät entistä enemmän heitteille. Opetusta ulkoistetaan työpaikoille, mutta siellä ei ole siihen kiinnostusta tai riittävää pedagogista osaamista, ellei koulussa ensin turvata riittävää osaamistasoa.

Myös opettajat ihmettelevät, että reformiin valmistaudutaan leikkaamalla. Saamassani kirjeessä opettajat ihmettelevät, että muutoksen nimissä opetusta on vähennetty ja opettajia irtisanottu.

Arvoisa puhemies! Näin ei voi jatkua. Vasemmistoliiton mielestä ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen määrä on pidettävä sellaisella tasolla, että koulutustakuu toteutuu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

koko maassa. Toisena lähtökohtana tulee olla lähiopetuksen nostaminen sellaiselle tasolle, että todellinen jatko-opintokelpoisuus turvataan.

Suomalaiset nuoret ansaitsevat laadukkaan ammatillisen koulutuksen. Amikset ansaitsevat arvostusta myös käytännön poliittisissa teoissa. Siksi kannatamme edustaja Niinistön epäluottamuslausetta.

15.05 Mikaela Nylander r (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! "Suomi hölmistyy, jos et äänestä." Näin kuuluu Opetusalan Ammattijärjestön OAJ:n kuntavaalien iskulause. OAJ:lla on perustelut väitteelleen. Koulutus on keskeisessä asemassa kuntavaaleissa.

Toisen asteen ammatillinen koulutus on nyt hyvin suuressa mullistuksessa. Välikysymys on nähtävä yhtenä tapana viime hetken vaikuttamiseen nyt, kun hallitus on saattamassa päätökseen reformiehdotustaan. Ruotsalainen eduskuntaryhmä haluaa varmistua siitä, että lakipaketti etenee oikeaan suuntaan. Hallituksen valitsema linja on vastuuton. On vastuutonta, että ensin päätetään viedä rahat ja vasta sitten katsotaan, mitä voidaan tehdä sisällölle jäljelle jäävillä resursseilla. Tässä tehtiin meidän mielestämme kardinaalivirhe. Ensin olisi pitänyt lyödä lukkoon sisältö ja suuntaviivat.

Värderade talman! Visst, även den förra regeringen ansåg att en reform var nödvändig, vilket även hade betytt nedskurna resurser. Men här finns en stor skillnad. Åtminstone svenska riksdagsgruppen tog det utbildningslöfte som alla partier gav inför riksdagsvalet på största allvar. Alla var rörande eniga om att nedskärningspolitiken när det gäller utbildningen har nått vägs ände. Men vad gör regeringen? Skär med hård hand ytterligare i utbildningsresurserna som om inget löfte hade getts.

Nu ställer jag frågan: hur planerar regeringen att i praktiken garantera att yrkesutbildningen är regionalt tillgänglig? I yrkesläroanstalternas vardag syns nedskärningarna i form av inskränkt utbud på utbildning, minskad närundervisning och, tyvärr, kraftiga personalminskningar. Vi är på riktigt oroliga för hur närundervisningen ska tryggas och vi hoppas verkligen att regeringen har beaktat de många utlåtanden som kommit på lagutkastet.

Arvoisa puhemies! Työelämästä saatu käytännön kokemus on tunnustettava osaamiseksi ja voitava lukea hyväksi ammatillista tutkintoa rakennettaessa. Tämä on paikallaan ja hyvä, mutta tässä on syytä korostaa, että tasapainon säilyttäminen lähiopetuksen suhteen muodostuu suureksi haasteeksi. Asiahan ei voi olla niin, että lähiopetuksessa ei opeteta kirjanpidon perusteita vain sen vuoksi, että osa opiskelijoista on jo saanut tämän osaamisen työelämässä.

Hallitus haluaa työelämän mukaan ammatilliseen koulutukseen uudella tavalla. Meidän on tunnustettava, että kyse on suuresta asiasta ja uudistuksesta, joka on hoidettava oikein — siten, että ammatillisesta koulutuksesta tulee yhteispeliä, jossa työelämä on todella mukana, ja sitoutunut olemaan mukana, tässä uudistuksessa. Kaikki on pidettävä kehityksessä mukana, ja meidän on todellakin huolehdittava siitä, että erityisryhmät eivät jää jälkeen. Tämä olisi katastrofi monelle nuorelle, jolla on esimerkiksi jonkinlainen vamma.

Välikysymyksessä haluamme kiinnittää hallituksen huomion erityisesti syrjäytyviin nuoriin miehiin. Vaikka käsitykseni on, että syrjäytyminen tapahtuu tavallisesti jo aiemmin elämässä, ammatillisen koulutuksen mullistus ei missään nimessä saa johtaa siihen, että tämä ilmiö vahvistuu entisestään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Värderade talman! Det är regeringens ansvar att garantera en tillräcklig regional tillgänglighet. Vår riksdagsgrupp efterlyser även förståelse för de svenska läroinrättningarna och utbildningsprogrammen som ofta är små och därmed sårbara. Om vi vill utveckla ett tvåspråkigt Finland ska vi inte putsa bort utbildningsprogram som kanske är de enda som utbildar till ett visst yrke på svenska eller utbildningsprogram som bara är små till sin omfattning.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: On helppoa yhtyä kentän huoleen siitä, että uudistus heikentää ennakoitavuutta, joka on tärkeää ammatillista koulutusta suunnitteleville. Ruotsalainen eduskuntaryhmä toivoo lisäksi, että vastuullisen ministerin lupaus riittävän suuresta joustosta toteutuu nyt, kun viimeistellään lakipakettia. Sillä voidaan pelastaa edes jotain. Opetusalan Ammattijärjestön OAJ:n iskulausetta mukaillen: "Suomi hölmistyy, jos hallitus epäonnistuu ammattiopetusuudistuksessaan." Siihen meillä ei ole varaa.

15.11 Sari Tanus kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on asettanut tavoitteekseen työllisyyden parantamisen ja yrittäjyyden tukemisen. Nämä ovat hyviä tavoitteita, jotka me kaikki voimme allekirjoittaa. Yhdellä erittäin oleellisella osa-alueella hallituksen toimet ovat kuitenkin jyrkässä ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa. Se osa-alue on koulutus. Koulutukseen kohdistetut säästötoimet ovat tuhoisia monella tapaa. Koulutuksen heikentäminen vaikuttaa yksilöihin, yrityksiin, kuntiin ja alueisiin ja lopulta koko maan työllisyyteen ja kilpailukykyyn.

Hyvin toimiva ammatillinen koulutus mahdollistaa monelle nuorelle sopivan polun työelämään. Monet nuoret ovat kuitenkin vaarassa jäädä ilman jatkokoulutusta, kun niiden määrää vähennetään ja ne siirtyvät alueellisesti yhä kauemmas. Lähiopetustuntien määrän vähentäminen on myös hyvin huolestuttavaa. Nämä toimet lisäävät entisestään nuorten syrjäytymisriskiä. Koulutuksen laadun heikkeneminen voi pahimmillaan, opiskelumotivaation heikkeneminen ja opettajien ajanpuutteesta johtuvan riittämättömän tuen myötä, lisätä myös koulupudokkaiden määrää.

Koulutuksen resursseista leikkaaminen vaikeuttaa myös opettajien työtä. Opettajat joutuvat suunnittelemaan koulutuksen kokonaan uudelleen, kun edellytykset sen järjestämiseen muuttuvat radikaalisti. Huoli oppilaista ja henkilöstövähennysten aiheuttama pelko oman työpaikan säilymisestä vaikuttavat vahvasti myös opettajien työssäjaksamiseen.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä muistuttaa hallitusta siitä, että koulutuksen laadusta tingittäessä tingitään myös osaamisesta. Yksilön ja koko yhteiskunnan kilpailukyvyn kannalta osaamista pitää parantaa eikä suinkaan heikentää. Laadukkaan koulutuksen saaneet, osaavat työntekijät ovat elintärkeitä elinkeinoelämälle. Kilpailukykysovimuksen tuoma hyöty jää myös pieneksi, jos työvoiman tuottavuus samalla heikkenee.

Unohtaa ei pidä myöskään koulutusvientiä, missä meillä on suuri kasvun mahdollisuus. Koulutusvientiä on kuitenkin vaikea markkinoida, mikäli kotimaassa samaan aikaan koulutuksen taso laskee ja oppilaiden tiedot ja taidot jäävät puutteellisiksi.

Arvoisa puhemies! Säästöpäätösten seurauksena ammatillisten oppilaitosten kanssa yhteistyötä tekevät yritykset joutuvat kantamaan yhä suuremman vastuun koulutuksesta. Tämä voi aiheuttaa merkittäviä ongelmia yrityksille. Koko ajan kovenevassa kilpailuympäristössä monilla yrityksillä ei yksinkertaisesti ole mahdollisuutta lisätä henkilöstöresursseja opiskelijoiden ohjaamiseen. Tämä ei saa myöskään olla ammatillisen koulutuksen reformin tavoite. Koulutuksesta vastaamisen tulee jatkossakin olla oppilaitosten vastuulla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Ammatillisen koulutuksen säästöt tulevat johtamaan alueelliseen epäarvoistumiseen. Maa-seudun elinvoiman kannalta on tuhoisaa, kun koulutuspaikkoja vähennetään ja opetuspis-teitä suljetaan pienemmiltä paikkakunnilta.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kantaa erityistä huolta hallituksen päätösten vaikutuksista nuorten syrjäytymiskehitykseen. Kuten välikysymyk-sessä hyvin tuodaan esille, on kyseessä todella suuri ongelma yhteiskunnassamme. Meillä ei ole varaa siihen, että nuoret, varsinkin nuoret miehet, syrjäytyvät pysyvästi työelämän ulkopuolelle. Nuorten syrjäytymisen estämiseksi tulee tehdä kaikki, mitä voidaan, ja jokai-selle nuorelle tulee antaa mahdollisuus opiskella itselleen ammatti. Huolestuttavaa on myös, että hallitus on jo aiemmin leikannut nuorisotakuusta, etsivästä nuorisotyöstä sekä nuorten työpajatoiminnasta. Ollaan aivan väärällä tiellä. Koulutuksesta leikkaaminen on suora leikkaus tulevaisuuden kasvusta ja menestyksestä. Nämä eivät ole oikeita säästöjä, sillä ne tuottavat lisäkuluja varsin nopealla aikajänteellä. Tästä olemme varoittaneet kerta toisensa jälkeen ja varoitamme jälleen.

Näillä perusteilla kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä yhtyy edustaja Niinistön esittämään epäluottamuslauseeseen.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi ministeri Grahn-Laasonen, sitten pääministeri, ja sen jälkeen käymme debattiin. 5 minuuttia ministeri Grahn-Laasoselle.

15.16 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Aloitan siteeraamalla Ville Niinistöä 2013: "Paketti sisältää hyviä uudistuksia mutta myös vai-keita päätöksiä. Ne ovat kuitenkin välttämättömiä, jotta voimme turvata palvelut ja hyvin-vointiyhteiskunnan tulevaisuuden", sanoi Ville Niinistö silloin, kun päätettiin ammatillisen koulutuksen isoista, 230 miljoonan leikkauksista edellisellä hallituskaudella. [Vasem-malta: 2017!] Vuonna 2013 samat päätökset olivat siis välttämättömiä, ja nyt ne ovat teille syy yrittää kaataa hallitus. Vastaavasti — kun on tästä koulutuslupauksesta puhuttu ja so-siaalidemokraatit ovat sitä pitäneet esillä — Antti Rinne totesi 3.6.2015 eli tällä hallitus-kaudella vaalien jälkeen, [Ben Zyskowiec: Tässä salissa!] kun kysyttiin SDP:ltä — tässä salissa — että mistä te sitten säästäisitte: "Täällä on peräänkuulutettu SDP:n säästölistoja ja SDP:n vaihtoehtoja. Siellä olisi ollut myöskin tämä viime vaalikaudella kaatunut toisen as-teen säästöratkaisu, josta olisi huolehdittu ilman että koulutuspaikkoja tai koulutuksen laa-tua olisi lähdetty heikentämään: [Antti Lindtmanin välihuuto — Antti Rinteen välihuuto] 270 miljoonaa euroa." Eli 270 miljoonaa euroa toisen asteen koulutuksesta vielä tällä hal-lituskaudella esititte hallitukselle säästöksi.

Mutta nyt haluan kuitenkin kääntää tämän keskustelun fokuksen tähän itse asiaan, joka on tärkeä, eli ammatillisen koulutuksen uudistamiseen. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Ammatillisen koulutuksen osalta edellisten opetusministerien aika on ollut hukattujen vuo-sien aikaa. Ei tullut mitään reformia. Te leikkasitte koulutuksen aloituspaikkoja, mutta uu-distukset jäivät tekemättä, ja me haluamme tässä tehdä toisin eli toteuttaa ammatillisen koulutuksen ison reformin, jolla on kolme keskeistä tavoitetta: Vähentää koulutuksen kes-keyttämistä ja nuorten syrjäytymistä ja turvata koulutustakuu kaikkialla Suomessa. Mahdollistaa yksilölliset opintopolut eri-ikäisille oppijoille, niin nuorille aikuisille, pitkän työuran tehneille alanvaihtajille, työttömille kuin maahanmuuttajillekin. Yhä tärkeämmä-ksi tekijäksi tulee se työuran jatkuva osaamisen kehittäminen, ja tähän tarpeeseen ammatil-lisen koulutuksen reformi lisää joustavuutta ja myös mahdollisuuksia päivittää omaa osaa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

mistaan työuran varrella. Lisäksi lisäämme työpaikoilla tapahtuvaa oppimista. Tiedämme sen mestari—kisälli-mallin jo vuosien takaa, ja sitä tietysti toteutetaan nyt sitten ihan uudenaikaisessa, modernissa maailmassa. Käytännönläheinen tapa oppia on monelle nuorelle paras keino pysyä mukana koulutuksessa, saada se tutkinto suoritettua ja saada myöskin jalka oven väliin työelämään. Työpaikoilla tapahtuvan oppimisen edistäminen ja uusi koulutusopimus ovat erinomaisen hyvä työkalu myöskin torjua nuorisotyöttömyyttä, joka on kipeä, kipeä ongelma.

Täällä oppositio on nostanut esille huolta lähiopetuksen määrän vähentämisestä, ja siihen huoleen yhdyn kyllä. Olen erittäin huolissani lähiopetustuntien vähentämisestä. Tämä on jatkunut jo vuosikausien ajan. Itse asiassa kun selvitimme tätä opetus- ja kulttuuriministeriössä, pyysin virkamiehiltä tästä tietoa, ja lähiopetuksen osuus koulutuksesta on vähentynyt aikana, jolloin ammatillisen koulutuksen määrärahat kasvoivat merkittävästi. Herääkin kysymys, mihin nuo rahat ovat oikein menneet, ja vetoan koulutuksen järjestäjiin, niin kuin olen monesti jo aiemminkin tehnyt, että koulutuksen rahat käytettäisiin aina ensisijaisesti siihen opetukseen. Tämä on tärkeä tärkeä asia.

Sitten syrjäytymisestä, syrjäytymisen ehkäisystä. Siihen me tarvitsemme vastauksia, eli meidän pitää pystyä parempaan syrjäytymisen ehkäisyssä ja siitä huolehtimisessa, että jokainen nuori löytää paikkansa tässä yhteiskunnassa. Siitä syystä tämä ammatillisen koulutuksen reformi sisältää monia elementtejä, joilla voidaan osaltaan vastata nuorten syrjäytymisen ongelmaan, ja luettelen ne lyhyesti: Koulutustakuu, eli jokaiselle peruskoulun päättäneelle turvataan paikka toiselta asteelta, se on ihan ehdoton lähtökohta ja tämän reformin perusteissa. Ammatillisiin opintoihin luodaan ympärivuotinen haku, joka nappaa kiinni putoamisriskissä olevat nuoret uudelle polulle. Uusi rahoitusmalli kannustaa koulutuksen järjestäjiä vähentämään keskeyttämistä ja pitämään huolta jokaisesta opiskelijasta. Lisäksi jokaiselle nuorelle luodaan henkilökohtainen opintosuunnitelma, mikä turvaa ne yksilölliset polut ja riittävän tuen ja ohjauksen jokaiselle. Se on tärkeä asia. Työpaikkaoppiminen on motivaation lähde, se vähentää keskeyttämistä, vähentää syrjäytymistä, ja siihen uskomme vahvasti, vaikka ei se mikään ihmetemppu olekaan. Laaja-alaisemmat tutkinnot ja työllistyminen rahoituskriteereinä vahvistavat koulutuksen työelämälähtöisyyttä ja työllisyyttä.

Näillä eväillä eteenpäin, ja odotan keskustelulta ennen kaikkea sitä, että saisimme hyviä ajatuksia ja ideoita, miten voimme sekä reformia että muita toimia kehittää niin, että voimme ennen kaikkea tähän syrjäytymisongelmaan yhdessä puuttua.

Puhemies Maria Lohela: Pääministeri Sipilä, 5 minuuttia.

15.22 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Nyt ei leikata sen takia, että edelliselläkin kaudella leikattiin. Nyt ikäviä leikkauksia joudutaan tekemään sen takia, että ei ole uudistettu ajoissa, aikaa on hukattu. Kaikki koulutustakin koskevat päätökset on tehty hallituksessa yhdessä. Kaikki hallituspuolueet ovat niiden takana. Jos uudistaminen olisi tehty ajoissa, näitäkään leikkauksia ei nyt tarvittaisi. Nyt ministeri Gråhn-Laasonen joutuu toteuttamaan yhdessä sovitut säästöt ja uudistamaan yhtä aikaa. — Kaikki tuki hänelle vaikeassa tehtävässä.

Haluan myös kiittää opetus- ja kulttuuriministeriä hyvin johdetusta ammatillisen koulutuksen reformin valmistelusta erittäin vaikeassa keskusteluympäristössä. Reformi on valmisteltu huolella ja hyvässä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Reformi uudistaa koulu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

tusta vastaamaan tulevaisuuden haasteita ja vaatimuksia. Uudistuksella pysymme yhteiskunnan muutoksessa mukana. Työelämä muuttuu nopeasti, osaamisvaatimukset kasvavat ja uutta osaamista on kehitettävä. Tätä edellyttävät maamme kilpailukyky, talouskasvu ja työllisyyden nousu. Suomella on oltava tarvittavaa osaamista yhteiskunnan kasvaviin vaatimuksiin ja uusien työpaikkojen syntyyn. Reformilla luodaan mahdollisuudet kehittää ammatillista koulutusta. Se tapahtuu niin, että resurssit riittävät kasvavien osaamisvaatimusten täyttämiseen, koko nuorten ikäluokan kouluttamiseen, aikuisten koulutusmahdollisuuksien parantamiseen sekä työuran aikaisen osaamisen kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Haluamme turvata nuorten ja aikuisten pääsyn ammatilliseen koulutukseen. Varmistamme riittävän koulutustarjonnan nuorille perusopetuksen päättäneille ja aikuisille alueellisesti ja alakohtaisesti. On erittäin tärkeää, että jatkossakin joka puolella Suomea ja koko maassa on mahdollisuus päästä ammatillisen koulutuksen piiriin. Maailmamme ei ole varaa jättää kenenkään osaamispotentiaalia käyttämättä. Meidän on otettava koko inhimillinen pääomamme tasokkaan koulutusjärjestelmän avulla käyttöön. Ammatillisella koulutuksella voimme edistää maahanmuuttajien joustavaa siirtymistä työmarkkinoille.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformilla mahdollistetaan uudet, entistä joustavammat ja paremmin yksilöiden ja työelämän tarpeisiin vastaavat toimintatavat. Siirrymme yhtenäiseen lainsäädäntöön. Se kattaa kaikki ammatillisen koulutuksen asiakasryhmät, kuten esimerkiksi nuoret, aikuiset, työssä käyvät ja työtä etsivät. Rakentamalla yksilöllisiä ja joustavia opintopolkuja varmistamme, että opiskelija saa tarvittavan osaamisen ja sen saavuttamiseksi opetuksen, ohjauksen ja tukipalvelut. Samalla käytämme resursseja järkevästi. Esimerkiksi aiemmin hankittu osaaminen tunnustetaan, tunnistetaan osana opintoja. Uudistuksilla haluamme myös tehostaa ammatillisen koulutuksen resurssien käyttöä purkamalla koulutuksen päällekkäisyyksiä ja erillisten säädösten tuomaa hallinnollista taakkaa.

Arvoisa puhemies! Uudistettu rahoitusjärjestelmä kannustaa parantamaan koulutuksen vaikuttavuutta eli sitä, että opiskelija ja työelämä saavat tarvitsemaansa osaamista. Rahoituksella kannustetaan suorittamaan tutkintoja ja niiden osia, oppimista työpaikoilla, vähentämään koulutuksen keskeyttämistä ja rakentamaan tuloksiltaan ja vaikuttavuudeltaan korkeatasoista koulutusta. Joustavilla opintopoluilla koulutukseen pääsy helpottuu, keskeyttäminen vähenee ja koulutuksen läpäisy paranee. Kaiken kaikkiaan tehostamme koulutuksen järjestäjien toimintaa. Samalla varmistamme, että toimintaedellytykset säilyvät.

Työpaikalla tapahtuvaa oppimista lisätään korvaamalla nykyinen työssä oppiminen uudella koulutussopimuksella, josta myös tässä salissa on käyty keskustelua aiemmin. Oppisopimuskoulutusta lisätään myös nuorten koulutusväylänä. Käytännönläheinen opiskelu työpaikalla on monelle nuorelle tehokkain polku työelämään. Reformi tarvitsee myös työelämän aktiivista panosta ja hyvin järjestettyä työpaikalla oppimista. Tässä tarvitsemme sekä osaavia koulutuksen järjestäjiä että aktiivisia työnantajia.

Puhemies Maria Lohela: Siirrymme debattiin, se käydään 1 minuutin puheenvuoroin. Pyydän osallistuvia ilmoittautumaan. — Edustaja Niinistö aloittaa.

15.27 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että ammatillisen koulutuksen opettajat ja opiskelijat ja ne nuoret, jotka etsivät tietä toisen asteen koulutukseen, ansaitsevat tältä keskustelulta enemmän kuin saivartelua siitä, mitä jotkut ovat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

tehneet vuosia sitten. [Välihuutoja] Minäkin voisin sanoa, että kokoomus on vastustanut peruskoulu-uudistusta aikanaan. Moni on varmasti ollut tyhmää mieltä joskus, mutta nyt pitää olla oikeaa mieltä, viisasta mieltä tässä hetkessä.

Kysymys on siitä, että tämä hallitus on tekemässä sellaista linjausta, mitä kukaan ei ole ennen tätä hallitusta kannattanut [Mika Niikon välihuuto] eikä kukaan asiantuntija ole kannattanut: te leikkaatte rahat ensin, ja vasta sen jälkeen — vuotta, kahta vuotta myöhemmin — teette uudistuksen. Ja tämä on se, joka on laittanut opettajat ja opiskelijat helisemään, myöntäkää se. He kokevat, että siellä on nyt todella vaikea pystyä takaamaan lähiopetuksen määrää. Opettajia irtisanotaan, vaikka hallitus sanoi, että eläköitymisen myötä yritetään hoitaa tätä sopeutumista. Koulutuspaikkoja ollaan vähentämässä nyt tuhansilla, OAJ:ltä saatu arvio on 5 000. Olisi hyvä saada selvyys siitä, että koulutuspaikkojen määrä ei vähene näin paljon. Meidän kysymyksemme onkin: miten voitte varmistaa sen, [Puhemies koputtaa] että lähiopetuksen määrä ei pienene ja koulutuspaikkojen määrä turvataan tänä syksynä lisärahoituksella tarvittaessa?

15.28 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan on näin, että tämä juupas—eipäs-keskustelu ei nyt kyllä palvele millään tavalla niitä nuoria, jotka miettivät opiskelupaikkaa ja tulevaisuuttaan.

Meidän pitää kiinnittää nyt tässä keskustelussa vahvasti huomio tähän ministerin johdolla erinomaisesti valmisteltuun reformiin, joka on piakkoin tulossa tänne eduskuntaan. Oetaan esimerkiksi vaikka oppisopimuskoulutus, joka on tärkeä asia. Nyt tässä reformissa oppisopimuskoulutuksen ja oppilaitosmuotoisen koulutuksen rahoitus tulee samalle tasolle. Tämä on todella vaikuttava toimenpide, ja se tulee kannustamaan oppilaitoksia entistä tiukempaan yhteistyöhön elinkeinoelämän kanssa, tiukempaan kuin mitä aikaisemmin on nähty. Tämä reformi sisältää todella isoja, merkittäviä meidän koulutustamme ajankäytännöllisiä toimenpiteitä. Ja nämä ovat niin kuin sitä olennaista sisältöä, mitä ne nuoretkin siellä kentällä tarvitsevat, kun he miettivät tulevaisuuttansa, niitä ratkaisujaan, joita tekevät.

15.29 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Omahyväisyydessään oppositio väittää olevansa puhdas ja aatteellinen ja sanoo hallituksen olevan ahdas ja puutteellinen, mutta kyllä todellisuudessa opposition aatteellisuus on kahden viinapullosta tappelevan jätjän tasoa.

Tämä välikysymys on puhtaasti kuntavaalivälikysymys [Vasemmalta: Onko näin?] ja eräänlainen ammatillisen koulutuksen reformin ennakkolähetekeskustelu. Oppositiolle ammatillinen koulutus tuntuu olevan nyt vain politiikan pelin pelinappuloita.

Jos mennään taaksepäin, [Vasemmalta: Eteenpäin pitäisi mennä!] niin vihreät vaihtoehtobudjetissaan olisivat jättäneet 110 miljoonan euron säästöt. Ja SDP olisi leikannut 800 miljoonaa kuntien valtionosuuksista — sekin olisi vaikuttanut koulutuksiin. Siis näin sanoi [Puhemies koputtaa] SDP kuukautta ennen eduskuntavaaleja.

15.30 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition puheita voisi kuvata sanalla "hurskastelua".

Mutta ihan asiaan. Pidetään pojat mukana ja pidetään kaikki mukana, ketään ei saa jättää heitteille. Tästä olemme prikulleen samaa mieltä opposition kanssa. Luulen, että koko sali yhtyy tähän.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Sitten onkin kysymys, että missä me voimme tehdä asioita toisin. Otetaan esimerkkinä meidän yläkoulumme, ja täällä nousi myöskin varhaiskasvatus: voisiko jo yläkoulussa olla mahdollisuus mennä kurkistelemaan ammatillisen puolen kursseja ja samalla pohtia sitä omaa ammatinvalintaa [Välihuutoja vasemmalta] ja myöskin sitä, että mikä se oma tulevaisuus on, jolloin myöskin nostettaisiin sitä ammatillisen koulun profiilia jo huomattavasti varhaisemmassa vaiheessa?

Toinen näkökulma on peruskoulussa, johon uudet opetussuunnitelmat ovat tulleet ja tuoneet sen yksilöllisen oppimistavan. Meidän tulee tarkkaan katsoa sitä, pystymmekö me varmistamaan, että jokainen nuori, joka lähtee ysiltä, omaa riittävät taidot niin oppimisen suhteen kuin lukutaidon, lukemisen tai laskemisen suhteen. Siltä osin tässä on muutamia kohtia, joissa me voimme [Puhemies koputtaa] ihan aidosti tehdä asioita myöskin toisin.

15.31 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen talouspolitiikan arviointineuvoston puheenjohtaja, taloustieteen professori Roope Uusitalo kuvasi reilu kuukausi sitten Suomen Kuvalehden kolumnissaan, miten melkein joka viidennen 20—24-vuotiaan koulutodistus on peruskoulun päättötodistus. Näistä ilman toisen asteen koulutusta jääneistä noin 40 prosenttia on 25-vuotiaana kokonaan koulutuksen ja työelämän ulkopuolella. Uusitalo kuvaa kolumnissaan, miten hallitus sai aikaan 11-sivuisen listauksen syrjäytymisen vähentämiseksi mutta yksinkertaisin ratkaisu, oppivelvollisuusiän pidentäminen, puuttuu yhä listalta. Professori Uusitalo esittää, että hallituksen tulisi pidentää oppivelvollisuusiää, pitkälti samoilla perusteluilla, joita myös sosiaalidemokraatit ovat käyttäneet. Kysynkin: tuleeko hallitus puuttumaan puoliväliriihessä nuorten syrjäytymiseen toden teolla ja tarttumaan SDP:n ja professori Uusitalon esitykseen oppivelvollisuusiän pidentämisestä? [Oikealta: Emme tartu!]

15.32 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan alkuun täytyy kiittää erityisesti keskustan ryhmäpuheenvuoroa. Täytyy sanoa, että hallitusryhmien puheenvuoroja kuunnellessa tuntui, että ainoastaan keskustasta on luettu näiden hätäntyneiden opiskelijoitten ja näitten huolissaan olevien opettajien viestejä ja aidosti ymmärretty, mikä se tilanne kentällä on, joten kiitos niistä rakentavista puheenvuoroista, niitä oli hieno kuunnella.

Kun tässä samassa puheenvuorossa otettiin esille myös se, että pääministeripuolueen riveistä voitaisiin olla valmiita tarkastelemaan näitä kohtuuttomia opetusministerin esittämiä säästöjä uudelleen, niin kysyisinkin kokoomukselta: oletteko myös te valmiita tarkastelemaan näitä kohtuuttomia säästöjä uudelleen, jos kerran keskustan riveistä tähän olisi valmiutta?

15.33 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen sivistysvaliokunnan jäsenenä saanut valtavasti huolestuneita yhteydenottoja näistä leikkauksista ihan koko maasta. Ministeri Grahn-Laasonen, olen melko varma, että tekin olette saanut aivan vastaavantyyppisiä yhteydenottoja niin opiskelijoilta kuin opettajilta. Miltä te luulette näistä opiskelijoista ja opettajista tuntuvan, kun he ovat huolissaan juuri näistä leikkauksista ja siitä, miten nämä leikkaukset nyt vaikuttavat heidän arkeensa, ja he joutuvat kuuntelemaan tätä keskustelua, jossa ministeri siteeraa edustaja Rinteen ja edustaja Niinistön vanhoja puheenvuoroja edelliseltä kaudelta?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Te myönsitte puheenvuorossanne, että olette huolissanne lähiopetuksen vähäisyydestä. Sen korjaamiseksi ei riitä vetoamus, joten kysyn vielä kerran: miten te aiotte ministerinä huolehtia siitä ja varmistaa sen, että me saamme lähiopetustuntien määrää nostettua nykyisestä tasosta?

15.34 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jag vill återkomma till frågan om regional tillgänglighet. Hur tänker regeringen i praktiken garantera att det finns yrkesutbildning i regionerna? Det finns stor risk att vi hamnar i en nedskärningsspiral som betyder allas krig mot alla.

Arvoisa puhemies! Nyt tarvitaan selkeä suunnitelma, miten nämä resurssien leikkaukset viedään läpi niin, että alueellinen saatavuus säilyy. Riski on suuri, että ammatillisessa koulutuksessa syntyy tilanne, joka muistuttaa kaikkien sotaa kaikkia vastaan. Nyt ollaan nimittäin hyväksymässä rahoitusmalli, joka astuu voimaan vuonna 2022 ja joka voi olla hyvinkin kohtalokas syrjäisimmille ammattikouluille. Nämä joutuvat kilpailemaan rahasta maanlaajuisesti, vaikka ammattikoulutuksen sisällön ja tarpeiden pitää aina lähteä alueellisista oloista. Mitä vastuuministeri vastaa tähän? Ja eikö pääministeripuolue keskusta tunne huolta tästä asiasta?

15.36 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opiskelijoiden terveys ja hyvinvointi vaikuttavat keskeisesti siihen, kuinka opiskelut etenevät. On tärkeää, että niin kodeissa kuin oppilaitoksissakin pyritään ohjaamaan murrosikäinen, ajoin itseään vielä vahvasti etsivä ja muotivirtaustenkin mukaan välillä lähtevä opiskelija turvallisesti läpi kuplivan murrosiän tervettä itsetuntoa vahvistaen. Muotivirtauksia on aina ollut, mutta nyt olen huolissani, että myös hallitus omilla toimillaan ja ohjeistuksillaan asettaa opiskelijat hämmentävien kysymysten eteen. Osalle nämä pohdinnat voivat vaikuttaa myös psyykkiseen terveyteen: Kuka olen? Olenko muu — tyttö, poika vai muu? Mikä muu? Ja niin edelleen.

Kysynkin: Aikooko hallitus arvioida uudelleen ja korjata linjauksiaan ja ohjeistuksiaan myös nuorten terveyttä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia edistäväksi? Ja aikooko hallitus huolehtia, että oppilaitoksissa on riittävästi paitsi terveydenhoitajia ja psykologeja myös riittävästi kuraattoreita, opinto-ohjaajia ja muuta opiskelua tukevaa henkilökuntaa? [Laura Huhtasaari: Hyvä kysymys!]

15.37 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua tässä keskustelussa itse asiassa kiusaa eniten se, kuinka paljon hallitus ajattelee säästävänsä ammatillisesta koulutuksesta. Ei Suomen oppositiossa pitäisi olla vahvinta tietoa siitä, miten asiat ovat, mutta minusta eduskunnalle pitää antaa oikeata tietoa. Minä kysyn nyt, ministeri, teiltä: oletteko te säästäneet ammatillisesta koulutuksesta tähän mennessä 190 miljoonaa — niin kuin täällä osa edustajista ajattelee — vai oletteko te säästäneet melkein 260 miljoonaa? Minusta se on aika olennainen totuus, ja olisi hyvä tietää, kuinka paljon hallitus on tähän mennessä säästänyt ammatillisesta koulutuksesta. Lykkäätte säästötoimet, sopeuttamistoimet yli kuntavaalien ja ette suostu kertomaan, mistä säästetään lisää. Hallitusohjelmassa kuitenkin lukee, että ammatillisen koulutuksen 190:n miljoonan säästön päälle voidaan tehdä lisäsopeutuksia ammatillisesta koulutuksesta, ja säästöjä on jo riittänyt lähes 260 miljoonaa. Keväälle suunnittelette vielä opetuksen siirtämistä työpaikoille ja yli 40

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

miljoonan säästämistä tässä. [Puhemies koputtaa] Yhteensä siis 300 miljoonaa. Olenko oikeassa vai väärässä, ministeri?

15.38 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Varmaan kaikki täällä tuntevat kappaleen "Pettäjän tie on tuskainen, käy harhaan", ja se kyllä alkoi soida päässäni, kun kuuntelin opetusministerin ja pääministerin äskeisiä puheita. Te sanotte, että nämä koulutusleikkaukset eivät vähennä aloituspaikkoja tai koulutuksen laatu ei niistä kärsi. Mutta miten voi olla, että OAJ sanoo, että tänä vuonna leikataan aloituspaikkoja 5 000:lla? Samoin saadaan viestejä siitä, että joillain aloilla ammatillisessa koulutuksessa joudutaan vastaisuudessa tyytymään jopa neljään tai vähempään opetustuntiin päivässä. Eikö tämä ole selkeä merkki siitä, että opetuksen laatu heikkenee?

Ja kun opetusministeri sanoo, että leikkaukset tullaan kohdistamaan kaikkein tiheimmin asutetuille alueille, niin minun on pakko itähelsinkiläisenä kaupunginvaltuutettuna ja kansanedustajana sanoa, että tämä ei lohduta minua eikä itähelsinkiläisiä nuoria yhtään. Suurin osa Helsingin nuorista asuu Itä-Helsingin lähiöissä, ja tiedoksi arvoisalle opetusministerille, [Puhemies koputtaa] että he ovat nuoria, jotka kaikkein eniten tarvitsisivat meidän tukeamme.

15.39 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että en kyllä kerta kaikkiaan usko tähän syyttelyn tiehen tässäkin asiassa: siihen, että kuka on mitään aikaisemmin sanonut tai kuka keksi ensin leikata [Välihuutoja vasemmalta] ja kuka leikkasi vielä enemmän tai kuka jo keksi sen ajatuksen aikaisemmin. Itsekin tekisi mieli, arvoisa oppositio, lähteä sille polulle, koska koen, että olemme siinä aika vahvoilla, mutta jos tätä keskustelua joku seuraa, niin siltä varalta mieluummin puhuisin tulevaisuudesta ja etsisin yhteisiä ratkaisuja. Mitä ne voivat olla? [Krista Kiurun välihuuto]

Toivon, että kaikki esittävät ratkaisuja tähän reformiin, joka on isoimpia uudistuksia, mitä suomalaisessa koulutuksessa tehdään. Lähiopetus on ollut ykköshuoli täällä. Lähiopetukseen tämä reformi vastaa siten, että jokaisen opiskelijan polku suunnitellaan henkilökohtaisesti. Se on valtavan iso uudistus. Eli ne, joidenka tarvitsee istua enemmän koulun penkillä, istuvat enemmän koulun penkillä, ja ne, jotka voivat olla jo työelämässä varhaisemmassa vaiheessa, ohjataan silloin sinne, jolloin motivaatio myös pysyy korkeana. [Mika Niikko: Juuri näin!] Tämä on yksi iso osa [Puhemies koputtaa] tätä tärkeää uudistusta. Tähän tukea toivon meiltä kaikilta.

15.40 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Helmi-kuussa 2015 teimme yhdessä keskustan ja perussuomalaisten kanssa välikysymyksen ammatillisen koulutuksen leikkauksista. Muistan sen hyvin, kun muun muassa edustaja Puumalan kanssa sitä välikysymystä yhdessä kirjoitimme. [Ben Zyskowiec: Te saitte ne leikkaukset!] Sen jälkeen eduskunta kaatoi ne leikkaukset. Ainoastaan Kimmo Sasi äänesti leikkausten puolesta. Koko muu eduskunta äänesti leikkauksia vastaan.

Vaaleissa jokainen puolue lupasi, että koulutuksesta ei enää leikata. Te, ministeri Grahn-Laasonen, jopa vaalien jälkeen sanoitte: "Tehdään arvovalinta: ei leikata enää koulutuksesta. Paras investointi tulevaisuuteen on panostus lapsiin, nuoriin ja osaamiseen." Ja nyt, kun te kokoomuksessa olette ottaneet kuntavaalien teemaksi koulutuksen, niin minua pelottaa. Jos te ennen vaaleja lupasitte, että koulutuksesta ei leikata, ja te henkilökohtaisesti vaalien

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

jälkeen lupasitte, ettei siitä leikata, niin mikä sekoomus tästä syntyy, kun te taas lupaatte, että koulutuksesta ei leikata? Uusia leikkauksia siis on tulossa.

Eikä keskustakaan ihan yhdellä linjalla ole. Ryhmäpuheessa [Puhemies koputtaa] vaa-
ditaan leikkausten perumista, ja pääministeri samaan aikaan sanoo, että yhtään [Puhemies:
Aika!] leikkausta ei peruta.

15.42 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kuitenkin rehellisyyden nimissä, edustaja Arhinmäki, todeta myös se, että tässä yhteisessä välikysymyksessä, minkä teimme helmikuussa, mainittiin näin, että "päätyvällä vaalikaudella koulutukseen on kohdistettu kumulatiivisesti 1,7 miljardin euron leikkaukset". Eli edellinen hallitus leikkasi lähes 2 miljardia euroa koulutuksesta, ja tämänkin hallitus joutuu tekemään niitä leikkauksia, ja minkä loppusumma se on? Suomen talous on niin huonossa kunnossa, että asiat täytyy tehdä toisin. Nyt se ero, mikä näillä hallituksilla on, viime kaudella ja tällä kaudella, on se, että tämä hallitus tekee jotain muutakin sen leikkauksen lisäksi. Tämä hallitus tekee ammattikoulureformin ja uudistuksia, jotta sillä vähemmällä rahalla voidaan tehdä asiat paremmin, ja tätä eivät ole aikaisemmat hallitukset edes oivaltaneet, että asiat täytyy tehdä eri tavoilla, joten aivan turha sitä on osoittaa sormella ketään, koska kolme sormea osoittaa sinne päin. Te olette tämän leikkauksen aloittaneet viime kautena — ennen kuin hyppäsitte kyydistä pois.

15.43 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Niikko ei ehkä itse huomannut, mutta hän tässä todisti sen, että puheet ennen vaaleja olivat toiset kuin teot vaalien jälkeen. Te kerroitte yhdessä meidän kanssamme sen tarinan, mikä oli viime kaudella: koulutuksesta leikattiin, ja leikattiin liian paljon. Sen vuoksi jokainen puolue — muistan itse puolueen puheenjohtajana olleeni mukana niissä keskusteluissa, joissa pääministeri Sipilä, muun muassa — lupasi, että koulutuksesta ei enää leikata, on liikaa leikattu. Yhdessä keskustan ja perussuomalaisten kanssa me teimme välikysymyksen nimenomaan ammatillisen koulutuksen leikkaamisesta, ja nyt te täällä olette puolustamassa hallituksen linjaa, joka on se, mitä te vastustitte tällä välikysymyksellä, mitä juuri äsken lainasitte.

Oikeastaan ainoa, joka on ollut loogisesti koko ajan samalla linjalla, on ollut kokoomus, joka leikkasi viime kaudella ja näköjään leikkaa edelleen tälläkin kaudella. Mutta te olette kääntäneet totaalisesti, edustaja Niikko, takkinne tässä asiassa. Nimenne on tuon kysymyksen alla.

15.44 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoli kentällä on suuri. Tapasin eilen tekniikan alan ammatillisen oppilaitoksen opettajan, jolla oli kysymys. Hän pyysi välittämään kysymyksen teille. Hänellä on huoli siitä, että lähiopetustuntien määrä laskee nyt niin paljon, että joinakin päivinä saattaa olla vain tunti pari, ja hänellä on huoli siitä, saadaanko oppilaat, erityisesti pojat, kouluun vain muutaman tunnin takia. Puhumattakaan siitä huolesta, että kun vihdoinkin päästiin 2014 siihen tilanteeseen, että esimerkiksi pääkaupunkiseudulla kaikille löytyi koulutuspaikka, niin nyt on suuri riski, että ensi syksyn haussa ei enää löydy, ja tämä on fakta.

Arvoisa puhemies! Tämä välikysymys oli tarpeellinen, koska päähallituspuolue keskustan ryhmäpuheenvuorossa tunnustettiin, että on menty liian pitkälle. Siellä kerrottiin, että keskustalla on halu löytää ratkaisuja puoliväliriihessä ammatillisen koulutuksen tilanteen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

helpottamiseksi. Tämä on hyvä alku. Nyt, ministeri Grahn-Laasonen, katse kohdistuu teihin. Lupaatteko esittää lisärahoitusta kehysriihessä [Puhemies koputtaa] pääministerille ja valtiovarainministerille?

15.45 Anna-Maja Henriksson r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman, arvoisa puhemies! Det är alldeles uppenbart att bekymret är stort ute på fältet. Man är orolig nu för hur det ska gå med andra stadiets utbildning och med yrkesutbildningen, och man vill ha svar av regeringen: varför gör man så här, att man tar pengarna först och först efter det börjar fundera på hur det ska förverkligas?

Arvoisa puhemies! Huoli kentällä on kyllä suuri. Tämä ei ole mikään pieni asia, vaan nyt on suuresta uudistuksesta kyse.

Halutaan myös, että yritykset ja työpaikat tulevaisuudessa ovat enenevässä määrin mukana tässä koulutuksessa. Se on sinänsä hyvä asia, mutta ovatko yrittäjät ja työpaikat valmiita tähän ja tullaanko heille maksamaan jonkuntyyppinen korvaus tästä, vai miten se on tarkoitus toteuttaa käytännössä? Jokaisen oppilaanhan pitää saada myös se työkokemus. Miten tämä tulee toteutumaan koko Suomessa yhdenvertaisesti?

15.46 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen oheneminen on iso riski opetuksen laadulle. Tämä tilanne on kyllä vakava paikka sivistyspuolue kokoomukselle, ja totta kai me olemme aina valmiita etsimään vastuullisia ratkaisuja, joissa voidaan tehdä parempaa sivistyspolitiikkaa. [Vasemmalta: Tätäkö se on?]

Arvoisa ministeri, sivistysvaliokunta on edellyttänyt, että lähiopetustunteja seurataan, mutta käsittääkseni sitä ei vielä tehdä. Pohdinkin, eikö Opetushallituksen toimesta voitaisi kerätä näitä tietoja. Tai voitaisiinko jopa kerätä nämä tiedot rahoituksen määräytymisen tietopohjaksi? Niinhän kerätään tiedot myöskin keskeyttämisestä ja työllistymisestä. Kysynkin, voisiko ministeri harkita rahoitukseen sellaista elementtiä, joka ohjaisi oppilaitoksia laittamaan rahoitusta lähiopetukseen, eli rahoituksen yhdeksi kriteeriksi laitettaisiin se, paljonko opiskelijalle on annettu opetusta per opintopiste. Eikö tämä olisi hyvä keino vahvistaa opetusta ja suunnata rahoja juuri opetukseen? Se olisi jokaisen oppilaan etu.

15.47 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos työllisyyden edistäminen on hallituksen tärkein tehtävä, miten ammatillisen koulutuksen leikkaukset edistävät työllisyyttä? Jos työllisyyden edistäminen on hallituksen tärkein tehtävä, minkälaisia tarkistuksia, arvoisa hallitus, arvoisa opetusministeri, olette valmiita kehysriihen yhteydessä tekemään, jotta riittävät lähiopetuksen tunnit ja riittävät aloituspaikkojen määrät saadaan varmistettua?

15.48 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on tässä kädessäni sähkö- ja automaatioalan ammatillisen neuvottelukunnan ja tieto- ja tietoliikennetekniikan ammatillisen neuvottelukunnan kirje Pirkanmaan kansanedustajille: "Nyt hallituksen toteuttamissa ammatilliseen koulutukseen kohdistuvissa säästötoimissa ollaan menossa selkeästi yli kriittisen rajan."

Se keskustelu, mitä nyt on käyty tästä kontakti-, lähiopetuksesta, se kuvaa tämän koulutuksellisen hätätilan, mikä ammatillisissa oppilaitoksissa on. Se on äärimmäisen, kuulkaa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

demoralisoivaa, kun lapset ja nuoret saavat 20 tuntia viikossa koulutusta. Mikä meidän Suomeemme on mennyt, kun meillä oli 10—15 vuotta sitten varaa tarjota nuorille 30—35 tuntia tehokasta opetusta? Tämä Sarkomaan esille nostama asia on tärkeä. Nyt pitää reformin käsittelyssä [Puhemies koputtaa] eduskunnassa käydä tähän lähiopetukseen pontevas-ti kiinni, [Puhemies: Aika!] korjata tämä tilanne.

15.49 Mirja Vehkaperä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sipilän hallitus haluaa kaikille peruskoulun päättäneille koulutustakuun. Tämä on loistava asia niille nuorille, jotka ovat nyt yhteishaussa hakeneet toiselle koulutusasteelle. Ammatillinen koulutus on vetovoimainen tällä hetkellä: lähes puolet hakee ammatilliseen koulutukseen. Me tarvitsemme osaajia, ammattiosaajia, tulevaisuudessakin. [Vasemmalta: Totta, miksi leikataan sitten?]

Minä yhdyn siihen huoleen, että kentällä on hieman hämmennystä. Mutta onko se rahoituksesta vai onko se reformista — katsojalle on jäänyt tämä hieman epäselväksi. Aina uudistus hämmentää, sen varmasti myönnän, mutta uudistuksen tärkeimpiä asioita ovat työelämälähtöisyys, yksilölliset oppimispolut, jotka tässä ovat tulleet hyvin esille, myös rahoituksen uudistaminen niin, että tuloksesta palkitaan — siis siitä, että ammatillisesta koulutuksesta valmistutaan aloille, jotka työllistävät — ja myöskin se, että koulutusajat tiivistyvät. Lähiopetuksesta ei aiota tinkiä.

15.50 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen määrä on tosiaankin pudonnut jo samalle tasolle kuin peruskoulun viidesluokkalaisen elikkä noin 20 tuntiin viikossa ja jopa alle. Opetusta saa vähemmän kuin yläkoulussa tai lukiossa. Kun ammatillisen koulutuksen tarkoitus on kouluttaa nuoria työelämään, niin ei ole kovin hyvä asia, että me koulutamme nuoria osa-aikamaailmaan. Viidesosa alle 25-vuotiaista nuorista miehistä on kokonaan työn tai koulutuksen ulkopuolella, ja 100 000 alle 30-vuotiaista nuorta on ilman toisen asteen koulutusta. Kun tätä lähiopetusta on nyt leikattu ja opettajia irtisanottu, niin miten ajatellaan, että oppilaat kykenevät heikommin opiskeluvalmiuksin etäopintoihin ja muuhun itsenäiseen opiskeluun ja saavat suoritettua sen ammattitutkinnon, joka on kuitenkin paras turva siihen työn saantiin?

Peruskoululaisten yhteisvalinta päättyi eilen, mutta halukkuus hakeutua sinne on nyt vähentynyt: 5 prosenttia vähemmän oli hakijoita kuin aikaisemmalla kerralla. Kysyisinkin ministeriltä: miten näillä leikkauksilla huolehditaan yritysten kasvavista työvoimatarpeista?

15.51 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin tulee mieleen, että opposition mielestä työelämä ei muutu eikä ammatillinen koulutukseen tarvitse minkäänäköistä uudistusta. Onneksi hallitus on eri mieltä. [Välihuutoja vasemmalta] Ammatillisen koulutuksen uudistus kannustaa oppilaitoksia huolehtimaan erityisesti peruskoulun päättäneistä nuorista, turvaamaan jokaiselle koulutuspaikan ja tukemaan opintojen suorittamisessa loppuun, mikä on erittäin tärkeä asia. Myös hallitus haluaa, että koulutus ja elinkeinoelämä tekevät enemmän yhteistyötä, koska ainoastaan työssä oppimalla voi oppia itsenäisyyttä, oma-aloitteisuutta ja sellaisia asioita, mitä kirjoista ei voi oppia. On hienoa, että tämä hallitus ottaa käyttöön koulutussopimuksen ja lisää työpaikoilla oppimista. [Eduskunnasta: Ja säästää yli 40 miljoonaa!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

15.52 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä tulevasta reformista: Siinä on paljon hyviä tavoitteita, jotka me täällä jaamme. Se, että ammattinimikkeitä ja tutkintosisältöjä kootaan laajemmiksi kokonaisuuksiksi, on tärkeää, koska työelämä muuttuu hurjaa vauhtia ja valmiuksien pitää olla laajoja. Se kapea työtehtävä voi poistua, mutta se korkea osaamisen tarvehan vain korostuu. Tässä kun mennään kohti näitä yksilöllisiä oppimispolkuja ja yksilöllistä tukea, se on tärkeätä, mutta jälleen kerran siinä tulee se kysymys, että jos opiskelijat yhä enemmän oppivat siellä yrityksessä ja heille räätälöidään omia oppimispolkuja, niin se vaatii oppilaitokselta aika paljon sitä ohjaus- ja opetusvastuuta ja se vaatii myös aikaa, ja sitten yrityksestä tulee viestiä, että he eivät halua kantaa sitä koulutusvastuuta ja heilläkin voi olla vaikeaa löytää riittävästi niitä ohjaajia.

Tässä on merkittävä haaste, joka itse asiassa jälleen kerran edellyttää lisärahoitusta, jotta se voidaan tehdä tuloksellisesti hyvin. Eli onko tärkeämpää saada parannettua koulutuksen laatua vai säästää? Jos säästetään tässä työpaikoille siirtämisessä, niin silloin myös koulutuksen laatu uhkaa heikentyä ja ne opiskelijat [Puhemies koputtaa] jäävät työpaikoilla vailla tukea.

15.53 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meinasin käydä sen saman, että täällä vähän ensin syytellään toisia, mutta kun edustaja Puumala niin tahdikkaasti sanoi, että voisi jotain ehdottaa, niin täytyy sanoa, että juuri edellä on se ongelma, mitä hallituksessa ei ainakaan tähän asti reformista kerrottaessa ole millään tavalla otettu huomioon. Tällä hetkellä meillä on oppisopimuskoulutusta, joka toimii erityisen hyvin, mutta missä ovat ne oppisopimuspilaat niillä pk-sektorin työpaikoilla, joihinkin työpaikkoja kaikkein eniten tässä maassa syntyy? Pienillä yrityksillä ei ole resursseja mahdollistaa työssäoppimista tällä hetkellä. [Eduskunnasta: Siksi koulutussopimus!] — Koulutussopimus ei anna niitä resursseja, kun täällä puhutaan, että säästöjä ollaan samaan aikaan tekemässä. — Ei työpaikoilla tällä hetkellä pystytä mahdollistamaan edes toisen asteen työssäoppimista. Se on monesti kahvinkeittoa ja roskien korjaamista. Nyt haluan kyllä kuulla ministeriltä: kuinka mahdollistetaan työssäoppiminen?

15.55 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onneksi ollaan nyt viimeisessä puheenvuorossa päästy jo siihen, mikä tässä reformissa on olennaista. [Välihuutoja vasemmalta] — Saisinko puhua, kiitos? — Koulutussopimus on yksi tapa, jolla työssäoppimista pyritään lisäämään hyvällä tavalla. Totta kai, meillä on tällainen iso paketti, ja tässä varmasti eduskuntakäsittelynkin aikana tulee esiin asioita, jotka vaativat vielä meiltäkin tarkkaa katsomista.

Kannattaa muistaa, että tässä reformissa on erittäin hyviä elementtejä siihen, että myös oppilaitoksilla on suuri kannuste pitää huolta oppilaista. Kuitenkin kävin eilen keskustelussa peruskoulun yläkoulun opettajien kanssa, ja siellä kävi vahvasti ilmi, että ammatillisen koulutuksen haasteet syntyvät pitkälti jo peruskoulun aikana. Onneksi hallituksemme on tekemässä muun muassa opetuskoulutukseen lisäpanostuksia siten, että opettajilla jo peruskoulun aikana on paremmat valmiudet huolehtia tiedoista ja taidoista.

15.56 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen todella huolestunut näistä ammatillisen koulutuksen merkittävistä leikkauksista. Pelkästään Pirkanmaalla, jos tarkastellaan, se tarkoittaa yli 800 aloituspaikan vähentämistä, jos leikkaus suhteutetaan Pirkanmaalle. Kuitenkin meilläkin nuorisotyöttömyys on kasvussa ja nuoret tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

vitsevat opiskelupaikkoja, joten ei ole ollut muuta vaihtoehtoa kuin lähteä leikkaamaan opetusresursseista, lähiopetuksesta, laitteista — ja kaikki tiedämme, mitä tämä tarkoittaa opetuksen tasolle.

Asia, josta ministeriltä haluan kysyä, on opiskelijoiden jatko-opintomahdollisuudet. Puolet meidän peruskoulumme päättävistä valitsee ammatillisen koulutuksen. Matemaattiset, kielelliset, monet taidot pitää opiskella hyvin pienessä ajassa. Millä te konkreettisesti varmistatte, että nämä nuoret pääsevät myös jatko-opiskelemaan, jos he haluavat? Ja konkreettinen vastaus tähän, kiitos.

15.57 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hieno asia, että käytännössä koko eduskunta antaa yksimielisen tuen opetusministerille ja hallitukselle tämän ammatillisen koulutuksen reformin toteuttamiseen. [Välihuutoja vasemmalta] Se on hieno asia, ja näin pitää ollakin, koska se on välttämätön ja pitää toteuttaa. [Jukka Gustafsson: Ei sitä esitystä ole vielä edes saatu!]

Mutta sitten, puhemies, yksi käytännön asia: Biotalous on hallituksen kärkihanke. Tuolta kentältä on tullut kysymyksiä maa- ja metsätalouden koulutusohjelmasta lähinnä siitä, kohdistuvatko siihen suuremmat säästöt kuin keskimäärin tänne koulutukseen. Siinä on kannettu huolta siitä, miten löytyy metsäkoneenkuljettajia ja autonkuljettajia, kun meillä pitäisi saada puuta liikkeelle 15 miljoonaa kuutiota enemmän. Pitääkö paikkansa se tieto, että näistä koulutusohjelmista leikattaisiin suhteessa enemmän? Omassa maakunnassani on uhka — metsäkonekoulutus tuolla Taivalkoskella ja myöskin maatalouskoulutuksia eräillä paikkakunnilla — juuri siitä johtuen, että koulutuskuntayhtymät sitten karsisivat näitä niin sanottuja kalliimpia koulutuksia. Me kaikki tiedämme, että siellä tarvitaan konekalustoja, navettoja, traktoreita, jotta tämä opetus voidaan antaa.

15.58 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Reformissa on toki paljon hyviäkin elementtejä mukana, muun muassa se, että pyritään yksilöllisyyteen, mutta rahapulassa kuitenkin nämä hyvätkin elementit sitten uhkaavat vesittyä. Tässä reformissa on laskettu, niin kuin monet kollegat täällä ovat todenneet, erittäin paljon sen varaan, että yrityksissä tapahtuu tämä koulutusvastuu. On kyllä varsin epäselvää, pystyvätkö yritykset turvaamaan kaikille mielekästä oppipaikkaa, onko varmuutta siitä, millä tavalla tämä työpaikalla oppiminen tullaan valvomaan opettajien toimesta, minkälaisia kustannuksia siitä mahdollisesti on tulossa ja minkälaisia vastuunjakokysymyksiä herää yritysten ja koulun kesken. Arvoisa opetusministeri, olisin mielelläni kuullut lisää siitä, millä tavalla on pystytty huomioimaan tämä yritysten kasvava koulutusvastuu ja toisaalta nämä erilaiset vastuukysymykset ja myöskin sitten työsuhteen ja opiskelun erottaminen toisistaan.

15.59 Stefan Wallin r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on varsin hyvin kyllä osoittanut, mikä tämän asian varsinainen valuvika on. Se on tietysti se, että ensin on säästetty ja vasta sitten käynnistetään nämä uudistukset.

Sopii myöskin miettiä, kun miettii niitä muita suuria uudistuksia, jotka ovat tällä hetkellä käynnissä, onko tässä jokin suurempi, ovelampi kuvio taustalla. [Eduskunnasta: On!] Onko tässä ajatuksena se, että ensin pidetään ammattikoulut säästökuurilla, jonka jälkeen sitten jossain vaiheessa lykätään koko toinen aste, siis lukiot ja ammattikoulut, maakuntien vastuulle? Miten on, ministeri Vehviläinen? [Eduskunnasta: Ei, ei tietenkään!]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Pääministeri Sipilä, 1 minuutti.

16.00 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä huoli ammattikoulutuksesta on hyvin tiedossa, niin ministerin kuin koko hallituksenkin tiedossa.

Palautan mieleen ministeri Grahn-Laasosen avauspuheenvuoron, jossa hän totesi, että 2000-luvun alusta rahoituksen taso on noussut miljardista 2 miljardiin. Nyt otetaan 190 miljoonaa takaisin. Ei tässä nyt katastrofista ole puhe, vaikka isosta kysymyksestä on kysymys. Samoitien aloituspaikkoja on puolitoista kertaa se, mitä on hakijoita, eli kyllä niitä paikkojakin on. Mutta me emme tarkastele tehtyjä leikkauksia uudelleen. Sitä ei tee myöskään keskusta. Tehtäköön se nyt tässä selväksi.

Sen sijaan me katsomme eteenpäin. Me teemme pitkään odotetun uudistuksen, jolla saamme keinot täälläkin esitettyihin ongelmiin: lähiopetus, henkilökohtainen opintoputki, joustavat opintopolut, [Puhemies koputtaa] koulutussopimus, joka on ollut pitkään yritysten toivelistalla, ja niin edelleen. [Paavo Arhinmäki: Pääministeriltä raju tyrmäys keskustan ryhmäpuheenvuorolle!]

16.01 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt olin vähän yllättynyt tuosta pääministerin kannanotosta. Tässä heräsi nimittäin hetken aikaa jo toivo, kun kuunteli keskustan eduskuntaryhmän puheenvuoroa, että hallitus voisi tarkastella näitä aika monen mielestä kohtuuttomiksi käyneitä leikkauksia ammatillisesta koulutuksesta. Mutta pääministeri sanoi, että mitään tämmöistä nyt sitten ei tapahdukaan. Tämä oli ilmeisesti hetken kevätpallo ja tuli sitten alas.

Tosiasia kuitenkin on, että tästä ei selvitä pelkästään puhumalla koulutuksen merkityksestä, vaan siellä on tällä hetkellä pulaa opettajista, opettajia irtisanotaan, rahat ovat loppu, tunteja vähennetään. Yhä enemmän sanotaan, että itseopiskelua kotona: kaksi päivää ammatillisessa koulutuksessa, kolme päivää itseopiskelua. Näin ei kasvateta tulevaisuuden ammattilaisia, ei Suomessa eikä missään muuallakaan. Toivoisin, että kun hallitus on muistakin päätöksiä peruuttanut — myös säästöpäätöksiä — niin eikö tässä olisi harkinnan paikka. [Paavo Arhinmäki: Ainakin keskustan eduskuntaryhmän mielestä on!]

16.02 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä ammatillisen koulutuksen tilanne on koko hallituksen yhteinen huoli samoin kuin tämä lähiopetuksen määrän väheneminen, mistä tässä nyt on puhuttu. Mutta ihmettelen tätä tapaa, jolla nyt esimerkiksi tämä ansiokas ja tärkeä koulutussopimus yritetään tässä keskustelussa mustamaalata, koska sillähän vastataan nimenomaan siihen ongelmaan, mikä meillä tuolla työelämässä on nähty, ja siihen ongelmaan, mitä opiskelijat ovat itse tuoneet esille. Työssäoppiminen on opiskelijan tutkinnon suorittamisessa juuri se jakso, jota opiskelijat itse muistelevat ja pitävät kaikista tärkeimpänä. Halutaan päästä käytännössä tekemään mahdollisimman pian, halutaan tehdä käsillä, halutaan harjoitella käytännön ammattilaisen taitoja, joita tarvitaan. Itse olen keskustellut tästä ja samoin näitä keskusteluja ovat muutkin käyneet elinkeinoelämän kanssa, jotta tähän haasteeseen ollaan yhdessä valmiita vastaamaan.

16.03 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä koulutussopimus on hyvä esimerkki siitä, mikä tässä keskustelussa nyt on ongelmana. Hallitus kuvittelee, että ammatillisen koulutuksen leikkausten seuraamukset voidaan korjata ammatillisen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

koulutuksen reformilla, kun taas me pelkäämme sitä, että ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteiden toteuttaminen tulee olemaan entistä vaikeampaa näiden leikkausten takia. Tämä koulutussojmus on äärimmäisen hyvä esimerkki. Käytännössähän siinä on kyse työssäoppimisjaksojen lisäämisestä. Me olemme jo nyt tilanteessa, jossa työssäoppimisjaksoja ja -paikkoja ei ole kaikille opiskelijoille johtuen siitä, että resurssit työpaikoilla ovat tiukilla, ja johtuen siitä, että työnantajat eivät halua ottaa opiskelijoita työssäoppimaan elleivät he voi luottaa siihen, että he saavat riittävän osaamistason jo valmiiksi siellä koulussa. Lähiopetuksen vähentäminen vaikeuttaa sen takia tämän koulutussojmuksen idean toteuttamista, ja siksi me puhumme näistä leikkauksista ja niiden vaikutuksista ammatilliseen koulutukseen.

16.04 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Todellakin on niin, että työssäoppiminen ei voi olla mitään laillista heitteillejättöä. Sille pitää olla resurssit mutta myös uudenlaista ajattelua. Työpaikkaohjaaja ei voi olla kuka tahansa. Sen pitää olla sen työpaikan parasta porukkaa, ja sitä parasta porukkaa tarvitaan muuhunkin. Mutta pitäisi ottaa uudenlaista ajattelua. Ikääntyvä työntekijä, jonka kenties työnantaja haluaisi jo pikkuhiljaa laitettavaksi eläkeputkeen, tammoinenhän olisi mitä parhain työpaikkaohjaaja. Hän siirtäisi sitä hiljaista tietoa ja muuta osaamista eteenpäin ja kenties motivoituisi tästä tehtävästä niin, että olisi kenties 68 vuoteen asti tällä tavoin työssä. Niin että uutta ajattelua tarvitaan. Samoin näiden lähiopetustuntien korvaaminen itsenäisillä tehtävillä on hyvin huolestuttavaa. On viiden päivän tehtävät, ja noheva tyttö tai poika tekee [Puhemies koputtaa] ne kolmessa tunnissa.

16.05 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää, että ammatillista koulutusta kehitetään, mutta täällä on hyvin noussut esiin se huoli, mitä voi tapahtua, jos kehittäminen tehdään säästöt edellä. Kun puhutaan lähiopetustunneista, haluaisin korostaa sitä, että se lähiopetushan ei itsessään välttämättä vielä tarkoita mitään. Parhaimmillaan, jos asiat menevät hyvin, se, että on vähemmän lähiopetusta, tarkoittaa, että on jotain muuta, toimivampaa opetusta. Se voisi olla työelämässä oppimista silloin, kun me emme ulkoista vastuuta työelämälle ja kuvittele, että yritykset vain hoitavat asian, kun valtio säästää. Pahimmillaan lähiopetuksen vähentäminen tarkoittaa etäopetuksen ja kotiopiskelun lisäämistä, jolloin käytännössä dumpataan opiskelija kotiin ja vältetään sitä omaa vastuuta. Tällä hetkellä, vaikka on puhuttu täällä paljon esimerkiksi henkilökohtaisten polkujen suunnittelusta, minä toivoisin enemmän vielä konkretiaa siihen, miten tämä henkilökohtaisuus taataan, kun kuitenkin samaan aikaan henkilöstöä vähennetään.

16.08 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen siitä hyvin pahoillani, että näyttää siltä, että hallituksen tilannekuva on täysin toisenlainen kuin mitä toimijoilla siellä kentällä. Viimeksi maanantaina vierailimme Pirkanmaalla Tampereen OAJ:n vieraana, ja siellä oli kova huoli ammatillisen koulutuksen tilasta ja yleisestikin koulutuksen eriarvoistumiskehityksestä.

Puhemies! Kyllähän tässä nyt hivenen nähtiin äsken aika outo asia. En ole kyllä pitkäaikaisena parlamentaarikkona usein nähnyt tällaista tilannetta: Keskustan ryhmäpuheessa sanottiin, että kehysriihessä keskusta on valmis tarkastelemaan ammatillisen koulutuksen rahoituksen ongelmia. Olin noin tunnin toiveikas, ja sitten kävi niin, että pääministeri tuli

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

ja antoi kyllä aikamoisen korvapuustin tälle keskustan ryhmäpuheelle. Olin ajatellut kysyä teiltä — kun kokoomus ei näytä tuntevan edes huonoa omaatuntoa näistä leikkauksista — eikö nyt keskusta sitten ottaisi koppia kehysriiheen, ja luulin, että siellä oli jotain odotettavissa. Mutta näinkö tämä nyt meni? Onko tämä todellakin nyt näin, että ryhmäpuheessa ollaan aivan eri mieltä näistä asioista kuin hallitus ja pääministeri Sipilä? Tähän haluaisin vastausta ja toivoisin, [Puhemies koputtaa] että parlamentaarisesti tämä ryhmäpuheen painotus olisi se oikea. [Paavo Arhinmäki: Tietääkö keskustan oikea käsi, mitä vasen tekee?]

16.09 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmisläheistä toimintaa ei voi tehostaa kuten robotiikkaa, mutta kuitenkin hallitus on tehnyt massiiviset leikkaukset ammatillisesta koulutuksesta ennen kuin koulutusta kehitetään. Ja sehän näkyy todellakin paikkojen vähentymisenä, lähiopetuksen määrän vähenemisenä, opettajien irtisanomisina.

Kiinnitän huomiota myös siihen, mihin moni muukin täällä, että ministeri, sanoitte, että erityisesti Uudeltamaalta ja Pirkanmaalta tullaan vähentämään koulutuspaikkoja, koska siellä on paljon nuoria. Tämähän on aivan väärä lähtökohta, koska [Sari Sarkomaa: Ei sanonut ministeri näin!] juuri pääkaupunkiseudulla esimerkiksi on monia nuoria täysin vaillo koulutuspaikkaa, monissa ammattikouluissa on erittäin korkeat pääsyräjat, [Sari Sarkomaa: Edustaja kuuli väärin!] että sinne pääsee. Täällä tarvitaan koulutuspaikkoja, että nuoret eivät syrjäydy. Kyse on nuorten tulevaisuudesta ja nuorten hyvinvoinnista, nuorten koko elämästä. Vaadin tähän tarkempaa selvitystä.

16.10 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa opetusministeri, arvoisa pääministeri, jos nyt pitäisi ilman sen kummempia puheita pestä ruumis tai asettaa emätinpuikko vanhukselle, niin kuinkahan mahtaisi onnistua? Nämä ovat asioita, joita meidän 17-vuotiaiden tyttöjemme ja poikiemme pitäisi lähihoitajakoulutuksen työssäoppimisjaksoilla tehdä. Tällä hetkellä he eivät saa ammattikoulutuspuolelta riittävää ohjausta ja tukea tähän haastavaan ammatilliseen kouluttautumiseen.

Työssäoppiminen on tärkeää, mutta työpaikoilla ei ole pedagogista osaamista, ja sen takia se ammatillinen koulutus on siinä rinnalla. Se on koko ammatillisen koulutuksen idea. Olen todella huolissani siitä, että kun nyt lähiopetusta ei ole, kun ohjausta ei ole, kun puheet yksilöllisistä opetuspoluista käytännössä tarkoittavat asioiden kauniisti sanomista, niin miten käy niille nuorille, joilla on päihdeongelma, joilla on mielenterveysongelma, joilla on kotona jotain ongelmaa? He ovat just niitä, jotka nyt keskeyttävät. [Ville Niinistö: Just näin!]

Arvoisa puhemies! Jos lukiolaisia kohdeltaisiin meillä niin kuin ammattikoululaisia, [Puhemies koputtaa] tässä maassa olisi kansallinen hätätila.

Puhemies Maria Lohela: Ja vielä ennen ministereitä edustajat Puumala ja Lindtman. Ministerit valmistautuvat sillä aikaa.

16.12 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Vielä halusin sanoa sen, että edustaja Honkonen ei ole ryhmäpuheenvuorossaan puhunut mistään perumisesta yhtään mitään, ja sen myös pääministeri täällä totesi. [Välihuutoja] Edustaja Honkonen puhui aivan oikeutetusti siitä, että kyllähän meidän hereillä pitää olla. Me kierrämme aika paljon kentällä, kuulemme näitä huolia — kyllä me olemme tämän tilanteen nähneet. Ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

olemme aina valmiita myös reagoimaan ja uusia malleja esittämään tilanteen mukaan. Se on minusta aivan välttämätöntä, ja uskon, että näin kaikki puolueet täällä salissa ajattelivat.

Jos puhutaan esimerkiksi tästä lähiopetuksesta — on hyvä, että se on noussut esille — niin siinäkin tämä reformi tiivistää koulutusta, tuo kannusteen, tiivistää koulutuksenjärjestäjän koulutusta, jolloin noista päivistä voisi tulla ehyempiä, kun sen saman koulutuksen voisi saada tiiviimmässä putkessa. Tässä lähiopetuksessa on myös kysymys muusta kuin resursseista, siitä olen varma: myös ammatillisen koulutuksen erilaisesta luonteesta. Olen valmis siihen, että sivistysvaliokunnassa lähtisimme yhdessä pohtimaan paljon syvällisemmin tätä lähiopetustilannetta, joka on pidemmän kaaren tulos. Tämä on tärkeä ja hyvä huoli. Hienoa, että se on noussut salista.

16.13 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt tämä keskustan kaksilla rattailla ratsastaminen pakottaa kysymään, seisooko keskusta tämän ryhmäpuheenvuoronsa takana: "Keskustalla on halu löytää hallituksen puoliväliriihessä ratkaisuja ammatillisen koulutuksen tilanteen helpottamiseen." Tunnustatte, että tilanne on vaikea, [Välihuutoja keskustan ryhmästä] ja, arvoisa puhemies, on todettava, että edustaja Honkonen keskustan eduskuntaryhmässä ei ole tässä yksin. "Leikkaukset siellä ovat olleet ihan tolkkuttomia. Jos hallitus kehysriihessään ei kykene tekemään päätöksiä, joissa selvästi lisätään voimavaroja ammatilliseen koulutukseen, niin kyllä on vaikea sellaista hallitusta tukea." Näin totesi varapuhemies Pekkarinen, joka hyvin tuntee alueen tarpeet, helmikuussa.

Arvoisa pääministeri, tunnustatteko te tämän huolen, ja onko todella niin, että tämä alue, ammatillisen koulutuksen leikkaukset, on ainoa alue, jota te ette ole valmiita tarkastelemaan uudelleen, kun te olette niin monella muulla alalla päätöksiä jo peruneet? Seisotteko te keskustan ryhmäpuheenvuoron takana vai ette?

Puhemies Maria Lohela: Ja nyt ministeripuheenvuoroihin. Ministeri Grahn-Laasonen ensimmäisenä, 5 minuuttia. — Anteeksi, ministeri, pyydän tänne puhujakorokkeelle.

16.14 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Tunnustamme kyllä huolen siitä, että meidän täytyy olla erittäin tarkkana siinä, miten nämä säästöt toteutetaan siellä ammatillisen koulutuksen kentällä. Tämä vuosi on ammatilliselle koulutukselle vaikea vuosi, ja se mekanismi, millä tavalla säästöt tänä vuonna tehdään, on ollut sentyyppinen, että koulutuksen järjestäjät ovat voineet löytää ne parhaat paikalliset ratkaisut. Ministeriönä olemme tarkkaan seuranneet tilannetta ja pitäneet huolta muun muassa siitä, että koulutustakuu voidaan turvata ja että jokaiselle peruskoulun päättäneelle löytyy toiselta asteelta koulutuspaikka, ja siitä tullaan pitämään tässä reformissa kiinni. Se on tämän reformin päälähtökohtia, ja siitä pidetään kiinni, samoin kuin siitä, että pyrimme kaikin keinoin vähentämään keskeyttämistä, koska se on iso ongelma ammatillisessa koulutuksessa ja se on myöskin sitten yksi ihan keskeinen syrjäytymisriskitekijä.

Ehkäpä tämä keskustelu alleviivaa vain sitä, että hallitusvastuussa joutuu kantamaan sitä vastuuta eli tekemään myöskin vaikeita, vaativia talouspäätöksiä. Oppositio- ja hallitus-työskentelyn ero on siinä, että hallituksessa joutuu katsomaan koko kuvan: missä Suomen taloudessa mennään, millainen taloustilanne on, paljonko meillä on rahaa käytössä. Kukin toimii näin vahtivuorollaan, ja siitä nytkin on kysymys.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Se, mitä pyrimme nyt tekemään ja mistä pidämme tiukasti kiinni ja mistä huolehdimme, on se, että ammatillinen koulutus kehittyy ja menee eteenpäin sisällöllisesti. Viemme uuden aikaisilla rakenteilla ammatillista osaamista tulevaisuuteen ja huolehdimme siitä, että kaikki pidetään mukana. Nimenomaan on se ajatus siitä henkilökohtaisesta polusta, joka tässä reformissa on ihan keskiössä: jokaiselle rakennetaan sellainen polku, että osaamistavoitteet saavutetaan. Meillä on erilaisia oppijoita erilaisista taustoista. Osa tulee peruskoulusta suoraan sinne ammatilliseen koulutukseen, osa on esimerkiksi alanvaihtajia, siellä on työttömiä, työmarkkina-asemaansa parantavia, ja nuortenkin kohdalla siellä on erilaisia oppijoita. Meillä on nuoria, tavoitteellisia ammattiin opiskelijoita, jotka osallistuvat ammattitaitokilpailuihin ja tähtäävät jatko-opintoihin. Meillä on vastaavasti ammatillisessa koulutuksessa paljon sellaisia nuoria, jotka ovat vaarassa syrjäytyä ja joita ammatillinen koulutus pitää siinä polussa kiinni. Tässä me tarvitsemme ne henkilökohtaiset polut, että voidaan turvata myös riittävä tuki sille matkalle, ja sen takia tämä osaamisperusteinen järjestelmä on uudenlainen, että se antaa siihen mahdollisuuden.

Henkilökohtainen polku, yksilöllinen tie kohti sitä osaamistavoitetta, joka kaikkien tulee saavuttaa, ja tavoitteena se, että koko ikäluokka suorittaa toisen asteen tutkinnon — tämän reformin me tarvitsimme, olipa taloudellinen tilanne Suomessa mikä tahansa. Ammatillista koulutusta pitää nyt uudistaa, se on liian kauan odottanut. Jokaiselle opiskelijalle turvataan oikeus opinto-ohjaukseen ja henkilökohtaiseen polkuun.

Meillä on hyvin tiedossa se, että tämä vuosi on ammatilliselle koulutukselle taloudellisesti raskas, ja siitä syystä sitä reformia on valmisteltu erittäin huolellisesti, mutta kiireellisellä aikataululla myöskin. Eli pyritään pitämään huolta siitä, että aikataulut pitävät, ja ollaan siinä tilanteessa, että ensi vuoden alusta meillä on kokonaan uusi ammatillinen koulutus, ja pääsemme sitä uutta ammatillisen koulutuksen reformia ihan hetkenä minä hyvänsä näinä viikkoina myöskin tässä salissa sitten esittelemään. Haluan kiittää jokaista, joka sen valmisteluun on osallistunut, niin ministeriön virkamiehiä kuin siellä kentänkin toimijoita: tehdään erinomaisen tärkeää työtä.

Suomessa ammattiosaaminen on arvostettua, ammatillinen koulutus on moniin muihin maihin verrattuna vetovoimaista, ja siitä haluamme pitää kiinni ja antaa myöskin riittävää tukea muutostilanteessa. Sen ymmärrän täysin, että ammatillisen koulutuksen kentällä moni kokee tällä hetkellä isona haasteena tämän reformin, koska se on sisällöllisesti iso toimintatapauudistus. Se on koulutus uudistuksena suurimpia, mitä meillä on vuosikymmeniin ollut, suurin pariinkymmeneen vuoteen, sanovat ministeriössäkkin virkamiehet, ja siitä syystä meidän pitää pystyä tässä toimeenpanovaiheessa antamaan myöskin opettajille tukea muutostilanteessa, että se voidaan sitten onnistuneesti saada vietyä myöskin todeksi.

Koulutuspaikka turvataan. Semmoisen väärinkäsityksen haluan tässä korjata, että kun puhuin Uudestamaasta ja Pirkanmaasta, niin ei ole kysymys siitä, että sieltä oltaisiin vähentämässä aloituspaikkoja merkittävässä määrin, vaan silloin puhuin siitä toimipaikkaverkostosta.

Yhden esimerkin kerron, minkä tämä reformi tuo, vaikkapa omasta kotikaupungistani Forssasta: Siellä on ollut tämän nykyisen vanhan järjestelmän mukaisesti aikuisille ja nuorille erilliset ammatillisen koulutuksen järjestäjät, ja nyt nämä on fuusioitu yhteen elikkä on yksi ammatillisen koulutuksen järjestäjä, joka on vahvempi. Sinne on voitu saada yhteisesti ne kaikki koneet ja laitteet ja tilat ja muut käyttöön, opettajaresurssit ja muut, ja on pystytty hakemaan niitä säästöjä sieltä rakenteista toimintaa tehostamalla ja sitten turvaamaan opetusta. Sielläkin on vaikea ja haastava tilanne, [Puhemies koputtaa] mutta siellä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

tehdään erinomaisen hienoa työtä, ja minä olen kovasti ylpeä siitä ammatillisen koulutuksen kentästä siinä, että siellä on hyvin paljon muutosmyönteisyyttä, [Puhemies koputtaa] että halutaan reformi. [Puhemies: No niin!] Mutta taloustilanne on luonnollisestikin tiukka.

Puhemies Maria Lohela: Ja sitten ministeri Vehviläisen vuoro, enintään 5 minuuttia.

16.20 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin aivan tällaisen reilun pelin hengessä, että jos puhutaan rahasta ja leikkauksista ja te sieltä muistuttelette yksittäisten ministerien tai hallituspuolueitten kannoista ennen, niin kyllähän se sopii, että täältäkin hieman muistutetaan, kuka on minkäkinlaisia päätöksiä omana vastuuajanaan tehnyt. Mutta minun puheenvuoroni liittyy kuntatalouteen, koska aina koulutuksen tasa-arvosta ja saavutettavuudesta kun keskustellaan, silloin puhutaan myös kuntataloudesta ja myös siitä, minkälaisia toimia valtio on kuntiin päin tehnyt.

Haluan muistuttaa teitä myös siitä, että viime vaalikaudella tehtiin mittavat kuntien valtionosuusleikkaukset, 1,3 miljardia euroa, ja jos muistan oikein, niin tälle vuodellekin niiden leikkauksien häntä on 50 miljoonaa euroa täällä valtionosuuksissa. Näillä leikkauksilla, mitä viime vaalikaudella tehtiin ja toteutettiin erittäin nopealla aikavälillä, oli totta kai se seuraus, että monen kunnan talous joutui akuuttiin ahdinkoon, ja kunnat reagoivat näihin leikkauksiin joko veroja korottamalla tai myös sitten erittäin paljon säästämällä henkilöstömenoista. Se tarkoittaa monessa kunnassa sitä, että tehtiin lomautuksia. Selvitin kuntatyöntantajilta, että esimerkiksi vuonna 2014 lomautusten piirissä oli noin 4 prosenttia kuntien henkilöstöstä — vastaavan tasoisia lomautuksia oli 90-luvulla, 90-luvun loppupuolella erityisesti. Nyt sitten nämä lomautukset sotkivat tietysti erityisesti peruskoulujen arkea. Opettajalla saattoi pahimmillaan olla useampi luokka valvottavanaan, kun toinen opettaja oli lomautettuna.

Arvoisa puhemies! Nyt tällä vaalikaudella on pystytty muuttamaan tätä kuntatalouden suuntaa. Erityinen kiitos kunnille itselleen siitä. He ovat tehneet uskottavia sopeutusohjelmia, mutta tämä hallitus ei ole tehnyt kuntien valtionosuusleikkauksia. Päinvastoin, [Eduskunnasta: On tehty!] meidän toimemme ovat olleet sellaisia, että kuntatalous on vahvistunut kahtena vuotena peräkkäin. Ja näistä lomautuksista totean, että vuonna 2016 lomautusten määrä puolittui vuoteen 2015 verrattuna, ja arvioin, että määrä puolittuu edelleen tänä vuonna ja lomautusten määrä jää erittäin vähäiseksi. Samalla veroja korottavien kuntien määrä on puolittunut ja veroprosenttia alentavia kuntia on enemmän kuin kertaakaan 2000-luvulla.

Siitä haluan myös muistuttaa, että me olemme saavuttamassa hallitusohjelmassa kuntataloudelle asettamamme tavoitteet tämän kehyskauden aikana, ja se on erityisen hyvä asia varhaiskasvatuksen kannalta ja perusopetuksen kannalta, lasten ja nuorten kannalta. Ja kun ajattelemme sitä, että varhaiskasvatus ja perusopetus ovat se pohja, jolta on hyvä ponnistaa sitten sinne toiselle asteelle lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen, niin tämän toivoisin myös opposition huomioivan.

Koulutusleikkaus ei ole jalo asia, tekipä sen minkä värinen hallitus tai puolue tai ketkä tahansa. [Välihuutoja] Se on ihan selvä asia. Kukaan ei leikkauksia rakasta, [Välihuutoja] mutta tässä salissa pitäisi olla jo näiden vuosien aikana kirkastunut, minkä takia joudutaan tekemään näitä säästöjä. Jos joku sanoo, että ei ymmärrä, mistä johtuu, että täällä on jouduttu tekemään tälle vaalikaudelle myös lähes 4 miljardin euron säästöt, niin se on minusta kovin ihmeellinen asia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Opposition välikysymyksen kohde on siis leikkaus, mutta hyvin vähän täällä on kuultu puheenvuoroja itse tulevaisuuden koulutusvisioista, siis koulutusvisioista ja erityisesti ammatillisen koulutuksen osalta siitä sisällöstä, [Välihuutoja] millainen olisi hyvä ja toimiva ammatillinen koulutus tulevaisuudessa. Ministeri Sanni Grahn-Laasonen omassa puheenvuorossaan sen kyllä toi esille ja myös täällä hallituspuolueitten edustajat, mutta oppositio ei tähän puoleen ole kyllä kiinnittänyt huomiota. [Suna Kymäläinen: Oppivelvollisuuden pidentäminen!]

Haluan todeta tähän loppuun, että vain uudistumiskykyinen ammatillinen koulutus pystyy tarjoamaan nuorille laadukasta koulutusta ja vastaamaan tulevaisuuden työelämän tarpeisiin. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Puhemies Maria Lohela: Nyt voidaan jatkaa debattia. — Edustaja Lindtman.

16.25 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän kyllä erittäin huonona asiana parlamentarismien kannalta, että tilanteessa, jossa pääministerille on esitetty aivan selvä kysymys [Eero Heinäluoma: Aiheellinen!] — aiheellinen kysymys — keskusta ajaa kaksilla rattailla. Ryhmäpuheenvuorossa sanotaan, että ammatillisten oppilaitosten tilannetta halutaan helpottaa kehysriihessä, pääministeri tyrmää. Merkittävä edustaja Pekkarinen on sanonut, että sellaista hallitusta, joka ei muutosta tähän tee, ei voi tukea. Näin hän sanoi vasta kaksi ja puoli viikkoa sitten. Pääministerillä olisi ollut mahdollisuus vastata kysymykseen, seisooko hän keskustan ryhmäpuheenvuoron takana. [Ben Zyskowicz: Hän vastasi jo!] Hänellä olisi ollut mahdollisuus ottaa puheenvuoro, hänellä olisi ollut mahdollisuus vastata tähän kysymykseen, mutta hän lähti pois tietoisesti. Pidän tätä erittäin huonona parlamentarismien kannalta ja toivon, että täältä lähtee nyt viesti: pääministeri Sipilä, tulkaa takaisin, vastatkaa kysymykseen, seisotteko keskustan ryhmäpuheenvuoron takana vai ette.

16.26 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On toki ilo kuulla, että pääministeri on näin toivottu henkilö myöskin tässä salissa. [Naurua] Aivan olennainen tilanne... [Välihuutoja vasemmalta] — Jos saan vastata loppuun. — Kaikista keskeisin kysymys nyt tämän reformin ja ammatillisen koulutuksen kentän kannalta on, että tämä hallituksen esitys, joka piakkoin tulee eduskuntaan, toimeenpannaan. Keskusta samalla tavalla kuin muutkin hallitusryhmät haluaa, että kaikki mahdollinen tuki annetaan sille reformin toimeenpanolle, koska se on se, mitä kenttä odottaa, ja se on se, mitä kenttä tarvitsee, ja se on se, millä myöskin näihin rahoituksen haasteisiin pystytään vastaamaan. Senpä vuoksi toivoisin, että tämä keskustelu suuntautuisi nyt enemmän siihen itse reformiin, joka on tulevaisuuden kannalta aivan olennainen kysymys toisin kuin tämä menneiden muistelu.

16.27 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ei ole kovin kunnioittavaa hallituspuolueilta väheksyä sitä tilannetta, mikä tämän vuoden yksipuolisista leikkauksista on ammattikoulujen opiskelijoille ja opettajille aiheutunut. Me olemme huolissamme tästä tilanteesta sen takia, että kun 2014 ja 2015 kaikki puolueet lupasivat, että koulutuksesta ei enää leikata, niin me ajattelimme, että päästään uuteen aikaan, jossa yhdessä mietitään juuri rakenteiden kehittämistä niin, että siitä tulevat säästöt laetaan koulutuksen laadun parantamiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Ongelma tässä on nyt se, että kun te viette rahat ekaksi pois, siellä on hätä päällä. Sel-
laisissa olosuhteissa on hyvin vaikea tehdä sitä reformia. Nyt haluan kyllä kuulla vielä val-
tiovarainministeri Orpon vastauksen siihen, että jos nyt ilmenee tällaista — ja opetusmi-
nisterin sitä pitäisi selvittää, ovatko aloituspaikat merkittävästi vähentymässä syksyllä,
onko niin, että lähiopetustunnit vähenevät — niin onko silloin hallitus kehysriihessä val-
mis lisäämään rahaa tälle vuodelle, jotta tämä kriisitilanne saadaan hoidettua. Reformi tar-
vitaan, mutta se voi jopa edellyttää lisää rahaa, jotta koulutuksen laatu paranee. Ainakaan
leikkaamalla [Puhemies koputtaa] siitä ei tule hyvää.

16.28 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On totta, että
keskustelun seuraajat varmasti ihmettelevät sitä, että täällä muistellaan vanhoja, mutta ne,
jotka tarkkaan seuraavat, ihmettelevät aivan varmasti myös sitä, että täällä salonkipopulis-
ti edustaja Niinistö haluaa kaataa hallituksen niihin säästöihin, joista hän oli itse hallituk-
sessa ollessaan päättämässä. Silloin Niinistö lausui: "Ne ovat kuitenkin välttämättömiä,
jotta voimme turvata palvelut ja hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden." Näin silloin. Nyt
nämä samat säästöt, siis samat säästöt, joista te päätitte, ovatkin syy siihen, että hallitus tu-
lee kaataa. Jos ei tämä ole kaksinaamaista, niin mikä sitten on kaksinaamaista? Että piti tä-
mäkin vielä nähdä, että vihreät tässä hurskastelussaan tekevät itse asiassa välikysymyksen
itse itselleen.

16.29 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on sanottu jo
monta kertaa, mutta toivoisin nyt, että kokoomuskin kuuntelee, mitä kokoomus itse on suo-
malaisille vaaleissa luvannut. Me kävimme 2014 ja 15 läpi tämän, että myös ammatillisesta
koulutuksesta oli leikattu niin paljon, että todettiin, että tämä tuleva reformi pitää tehdä
mutta sieltä ei pitäisi enää leikata lisää. Te viette nämä leikkaukset nyt läpi vain sen takia,
että teknisesti hallitusohjelmaneuvoittelussa olette päättäneet, että 2017 leikataan rahaa
pois, vaikka ei edes sitä reformia pystytä tekemään sitä ennen. Yksikään hallitus, yksikään
poliitikko, yksikään asiantuntija tässä maassa ei ennen Sipilän hallitusta ajatellut, että lei-
kataan 190 miljoonaa euroa ammatillisesta koulutuksesta ekaksi tuosta pois vaan noin,
[Vasemmalla: Ilman mitään uudistusta!] — ilman uudistusta. Mutta te teette tämän väärin-
päin, ja ylipäätään se, että ne rahat leikataan, on vihreiden mielestä väärin, koska tilanne
kentällä on se, että reformi tarvitaan koulutuksen laadun parantamiseksi, koska nykyajan
työelämän tarpeet ovat yhä moninaisemmat ja vaikeammat, sitä ei tarvita leikkaamisen ta-
kia. Ja toivoisin, että kokoomus nyt muistaisi edes hiukan vanhasta sivistyspuolueperin-
teestään, että koulutus on asia, johon kannattaa panostaa. [Puhemies koputtaa] Se tuottaa
taloudelle hyvinvointia, se ei ole kustannus.

16.30 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ne säästöt,
joista nyt puhutaan, ovat siis säästöjä, joista te, edustaja Ville Niinistö, [Ville Niinistö: Ei
pidä paikkaansa!] ollessanne valtioneuvoston jäsen 2013 päätitte, että nämä säästöt, 260
miljoonaa, ammatilliseen koulutukseen on tehtävä. Ja teillä oli vielä silloin hyvät peruste-
lutkin, miksi ne on tehtävä: "Ne ovat kuitenkin välttämättömiä, jotta voimme turvata pal-
velut ja hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden." [Ville Niinistön välihuuto] Eli nyt puhu-
taan säästöistä, joista te olette itse, ja vihreät puolueena, ollut päättämässä vuonna 2013. Ne
samat säästöt ovat nyt teille syy tehdä välikysymys ja pyrkiä hallituksen kaatamiseen. Eikö
tämä ole kaksinaamaista?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Me tiedostamme täysin ne vaikeudet, mitkä tuolla ammatillisen koulutuksen kentällä nyt ovat — sitten pitää vielä sanoa, että se reformikin on tulossa ihan lähipäivinä ja lähi-viikkoina eduskuntaan — mutta ne samat perustelut, millä te perustelitte, ne, että tässä ha-lutaan turvata tulevaisuus, ovat edelleen voimassa.

16.31 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni kaikki eduskuntaryhmät ovat tässä keskustelussa ilmaisseet huolensa tästä lähiopetuksesta. Mel-kein kaikki puhuvat siitä, että miten pystytään turvaamaan lähiopetuksen määrä, taso ja laatu.

Oli tietysti ilahduttavaa, että valiokunnan puheenjohtaja Tuomo Puumala tässä sanoi, että valiokunnassa voidaan katsoa tätä kysymystä. Mutta kysyn nyt, eikö olisi nyt paikal-laan, että hallitus tekee jotain, varmistaa tässä reformipaketissa, että meillä on riittävä mää-rä lähiopetusta. Minun mielestäni se on kaikkien ryhmien toivomus. Ja siksi en ymmärrä, miksi ei nyt sanota mitään tästä lähiopetuksesta. Se on ehkä se tärkein kysymys juuri tällä hetkellä tässä keskustelussa.

16.32 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat huolissaan siitä, että uudistuksia ei ole ajallaan tehty. Nyt me olemme sitten siinä tilantees-sa, että säilyttääksemme korkean tason koulutuksessa ne uudistukset on tehtävä. Ammatil-lisissa oppilaitoksissa opiskelevien nuorten tärkeimpiä päämääriä on valmistua ja saada hyvää työpaikka. Tätä päämäärää ammatillisen koulutuksen uusiminen palvelee.

Osaavaa työvoimaa kannattaa kouluttaa niille aloille, joissa sitä tarvitaan. Tällä hetkellä ammattikouluista valmistuu huomattava määrä myös niitä nuoria, joiden osaamiselle ei ole kysyntää, eikä tilanne voi näin jatkua. Tämän vuoksi ammatillisen koulutuksen reformissa elinkeinoelämän ja oppilaitosten yhteistyötä syvennetään. Samalla syntyy parempi tilanne-kuva siitä, mitä kannattaa opiskella ja minkälaisia taitoja työmarkkinoilla tarvitaan. Työ-paikalla oppiminen on tämänkaltaista tilannekuvan luontia parhaimmillaan, ja nuori pää-see kiinni työpaikkaan ja oppii arvokkaita elämäntaitoja.

Suomessa on yli 260 000 mikroyrittäjää ja yli 15 000 pienyrittäjää, ja näistä yrityksistä löytyy valtava määrä osaamista, jota tulisi hyödyntää entistä enemmän. Kysynkin ministe-riltä: miten saamme nämä mikro- ja pienyrittäjät lähtemään täysillä mukaan koulutussopi-musmalliin ja oppisopimusmalliin?

Lisäksi vielä kommentoisin sitä, että kun yritämme syrjäytymistä estää, [Puhemies ko-puttaa] niin henkilökohtainen opintopolku on erittäin tärkeä tässä reformissa.

16.34 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ammatillisessa koulutuksessa pitää pystyä turvaamaan riittävän ammattitaidon saavuttaminen mutta myös tiedot, taidot ja osaamiset sekä jatkokoulutusvalmiuksien turvaamiseksi että yleensäkin yhteiskuntavalmiuksien turvaamiseksi. Se, että lähiopetusta, kontaktiopetusta, teoriaope-tusta liikaa karsitaan, vaarantaa tämän kokonaisuuden. Itse aikoinaan opiskelin ammatti-koulutuksessa neljä vuotta, joista vain viimeinen vuosi oli työssäoppimista ammattimie-hen kaverina telakalla. Sillä kokoonpanolla meikäläisestä tuli ihan rautainen laivanraken-taja ja lisäksi aika yhteiskuntakelpoinen kansalainen muutoinkin, vai mitä, kollegat? [Eduskunnasta: Kyllä!] Minusta tässä reformissa on kuitenkin kaikista tärkeintä, että tämä kokonaisuus pystytään turvaamaan: riittävä ammattitaito mutta valmiudet jatko-opiske-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

luun, valmiudet yleensäkin sitten yhteiskunnassa muutoinkin — myös niille, jotka valitsevat ammattikoulutuksen perusasteen jälkeen.

16.35 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ihan samaa mieltä kuin täällä aika monet puhujat, että ammatillisessa koulutuksessa tarvitaan nimenomaan sisällöllisiä uudistuksia, ja ministeri erittäin hyvin avasi minun mielestäni näitä. Minä uskon, että tämän reformin avulla me voimme tehdä näitä sisäisiä uudistuksia, nimitäin kyllä me tarvitsemme ehdottomasti räätälöityjä opinpolkuja, yksilöllistä ohjausta, kannustusta, motivointia. Tarvitaan myös niille oppilaille, jotka ovat nopeita oppimaan ja joilla on hyvä pohja, lisää tehtäviä, lisää tekemistä. Nimittäin itse seuraan nyt 16-vuotiaani opinpolkua ammatillisessa oppilaitoksessa ja tiedän, että siellä on erittäin eritasoisia oppilaita samalla linjalla. Ei heitä voi niputtaa yhteen ja samaan kasaan, vaan he tarvitsevat niitä yksilöllisiä opinpolkuja ja sitä vahvistamista.

Ja sitten: Keskeyttämisiä pitää voida ehdottomasti välttää, ja haluan vielä muistuttaa, että monen keskeyttämisen takana on jo peruskoulussa erittäin pitkään jatkunut koulukiusaaminen. Se pitäisi huomata myös siellä ammattikoulussa.

16.36 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meillä oli tänään Pikkuparlamentissa valtakunnallinen työpajaseminaari, jossa kannettiin suurta huolta vaikeimmassa asemassa olevien nuorten ja aikuisten koulutuksesta ja työelämään pääsystä, ja siellä todettiin muun muassa sloganit "osaaminen turvaa työllistymisen" ja "osaaminen on parasta sosiaaliturvaa". Näiden viimeisten selvitysten perusteella me tiedämme sen, että koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäävien nuorten määrä on kasvanut, ja me tiedämme myös sen, että jokainen syrjäytynyt nuori maksaa 1,4 miljoonaa euroa. Kun täällä on puhuttu, että minkä takia näitä säästöjä koulutuksesta pitää tehdä, niin ei tarvitse kauan laskea sitä, kuinka monta nuorta syrjäytyy yhteiskunnasta, kun heillä ei ole riittävän hyvää koulutusta ja sitä kautta ei ole mahdollisuutta työelämään. Nämä kustannukset tulevat moninkertaisesti näillä koulutussäästöillä. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Kysyisin: miten te, arvoisa ministeri, tulette puuttumaan nimenomaan niiden nuorten koulutusmahdollisuuksiin, joittenka koulutukseen pääsy on entistä vaikeampaa? [Puhemies: Aika täynnä!]

16.37 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella sääli, että hallituksen avainministerit, ensin pääministeri Sipilä ja nyt ministeri Vehviläinen, poistuiivat salista, kun heillä on kysymyksiä vastattavana. Mutta ministeri Vehviläinen täällä peräänkuulutti sitä, että eikö oppositiosta tule mitään vaihtoehtoja ja ehdotuksia. Eivätkö ministeri Vehviläinen ja täällä hallituspuolueiden edustajat kuunnelleet sosiaalidemokratien ryhmäpuheenvuoroa? Me esitimme useita keinoja toisen asteen koulutuksen uudistamiseksi. Mutta tehdään nyt vielä kerran selväksi: SDP kannattaa kyllä toisen asteen koulutuksen uudistamista, mutta me emme kannata sellaisia uudistuksia, joissa rahat viedään ensin ja uudistukset tehdään vasta jälkikäteen. Hallituksen "rahat pois -reformi" nähdään oppilaitoksissa ammatillisen koulutuksen alasajona. Sen mahdolliset positiivisetkin vaikutukset hautautuvat leikkausten alle. Me olemme nimenomaan kritisoineet tätä. Te viette rahat, ja sitten reformi tehdään joskus myöhemmin. Me haluamme kyllä uudistaa koulutusta, ja toivottavasti tartutte näihin meidän ehdotuksiimme, joita olemme tehneet tänään salissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

16.39 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jo parisen tuntia sitten eräissä puheenvuorossa esitettiin ajatus oppivelvollisuusiän pidentämisestä. Sehän oli hanke, joka viime vaalikaudella oli myös vahvasti esillä, ja taisi olla ministeri Kiuru silloin johdossa, kun tämä hanke kaatui. [Krista Kiurun välihuuto] Haluaisin nykyiseltä ministeriltä, Sanni Grahn-Laasoselta, tiedustella, minkälaisia ajatuksia nykyisen hallituksen ja opetusministerin näkökulmasta tämä asia herättää. Voisiko se olla keino, jolla pudokkaita, syrjäytymisuhan alaisia oppilaita, saataisiin mukaan niin, että he löytäisivät sitten oman opintopolkunsa ja pysyisivät rattailla mukana? Mitkä ovat kustannusvaikutukset? Viime vaalikaudella taidettiin puhua 10—20 miljoonan euron kustannuksista, mutta joissakin arvioissa arveltiin, että se on ehkä alimitoitettu. Mutta tietysti toisella puolella on myös säästämahdollisuuksia, eli tästä jos saisin kommentin.

16.40 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! 16-vuotias on haavoittuvassa iässä. Oma identiteetti on vielä hakusessa, niin kuin tie eteenpäinkin. Ohittakaamme nyt hetkeksi nämä leikkaukset, joita edellinen hallitus ei toteuttanut, ja keskittykäämme itse uudistuksiin, joissa on hyviäkin puolia.

Näettekö riskin siinä, että nimenomaan tähän ryhmään, eli näihin 16—17-vuotiaisiin, asetetaan nyt paitsi resurssipaineita myös aikataulupaineita, kun oppilaitosten rahoitus tulee vuodesta 22 eteenpäin entistä riippuvaisemmaksi opiskelun nopeudesta?

Bästa minister, ser ni risken i att man betonar snabbhet framom kvalitet, att man utsätter ungdomar för tidspress, ungdomar som även i övrigt löper risk för utslagning? Ser ni en risk i att läroinrättningarna incentiveras att betona snabbhet framom kvalitet?

Näettekö, että on vaara, että heikommat, epävarmemmat, tiputetaan junasta pois siksi, että he eivät vaikuta positiivisesti rahoitukseen? Näettekö, että tämä suorituspainne aiheuttaa sen, että laadun sijaan panostetaan nopeuteen?

16.41 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä edustaja Zyskowiec oli aivan oikeassa, kun hän totesi, että nyt oppositiossa olevat SDP ja vihreät olivat viime kaudella valmiita tekemään toisen asteen ammatilliseen koulutukseen vielä kovemmat säästöt kuin mitä nyt hallitus esittää. [Välihuutoja]

Täytyy todeta, että kyllähän nämä säästöt ovat kovia ja ne ovat vaikeita kaikille. Ne näyttävät olevan vaikeita oppositiollekin, vaikka olitte valmiita tekemään ne vielä suurempina viime kaudella. Mutta vaikeita ne ovat meille kaikille, ei hallituksellekaan tämä ole helppo päätös. Ja erityisen hankalaahan tässä on se, että nämä säästöt kohdistuvat sinne toisen asteen ammatilliseen koulutukseen paljon voimakkaammin kuin mihinkään muuhun koulutussektoriin. Sen takia tässä nyt pitää kyllä tilannetta varmasti seurata, mihin se menee. Mutta sen voi todeta kyllä, että vielä vaikeampi tämä tilanne olisi, jos me laiminlöisimme sen päättävöiden eli Suomen kuntoon laittamisen ja valtiontalouden kuntoon laittamisen. Nimittäin jos se laiminlyötäisiin, niin nämä nuoret, jotka menevät toiselle asteelle ja rakentavat tulevaisuutta, tulisivat [Puhemies koputtaa] kärsimään kaikista eniten tulevaisuudessa siitä.

16.42 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin nyt ministeri Grahn-Laasosen johtopäätöstä tästä kaikesta kuullusta. Edustaja Honkonen ryhmä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

puheenvuorossa antoi ymmärtää, että keskustalla on odotuksia kehysriihen suhteen. Myös oman puolueenne Sari Sarkomaa antoi ymmärtää, että kokoomuksestakin on toiveita saada kehysriihestä jotain hyvää ammatilliselle koulutukselle. Mutta sitten taas pääministeri antoi kylmän suihkun tälle kaikelle. Minkä johtopäätöksen te, ministeri Grahn-Laasonen, tästä vedätte? Tuletteko esittämään lisäresursseja ammatilliseen koulutukseen kunnallisvaalien jälkeen tehtävässä kehysriihessä?

Haluan muistuttaa hallituspuolueita, että tässä on kysymys tulevaisuudesta, nuorten syrjäytymisen ehkäisemisestä. Kontaktiopetuksessa on kysymys myös kasvatuksesta, sillä nämä nuoret ammatillisessa koulutuksessa ovat vielä nuoria elämänsä alussa. He tarvitsevat opettajan läsnäoloa. Tässä on myös kysymys maamme taloudesta ja työllisyydestä. Esimerkiksi metsäkoneenkuljettajan koulutus täytyy turvata, jotta tulevat metsäteollisuuden investoinnit pystytään toteuttamaan. Kuka tätä kokonaisuutta nyt hallitsee? Kuka tätä hallitsee?

16.43 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lähestyn nyt tätä asiaa työllisyydenhoidon kannalta.

Hallituksen työllisyystavoite on 72 prosenttia. Tilastokeskuksen mukaan vapaita työpaikkoja oli viime vuoden lopulla 26 000 kappaletta ja työttömiä tämän vuoden alussa 240 000, heistä nuoria alle 25-vuotiaita 63 000. Tämä tilanne on todella hankala, ja kun miettii näitten työpaikkojen kohtaamisen ja työttömyyden hoitamisen osalta, niin pitää muistaa, että kun näitä ratkaisevia leikkauksia olette tehneet tähän ammatilliseen koulutukseen ja kun tähän 190 miljoonaan euroon lisätään vielä nämä 2015—2017 tehdyt leikkaukset nuorisotakuuseen — se on 120 miljoonaa euroa — niin tämä tekee yhteensä yli 300 miljoonaa euroa pois nuorilta, jotka pyrkivät ammattiin tai johonkin koulutukseen, että pääsevät jatkossa eteenpäin. Jäin miettimään sitä, kuinka hallitus nyt aikoo varmistaa tämän koulutuksen laadun niin, että avoimet työpaikat ja koulutus kohtaavat, etenkin kun nyt ollaan [Puhemies koputtaa] ammatillisen koulutuksen opetuksesta leikkaamassa.

16.44 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua ihmeittävät sosiaalidemokraattien puheet: Edustaja Rinne kuukausi ennen eduskuntavaaleja ja runsas kuukausi eduskuntavaalien jälkeen vaati toisen asteen koulutukseen 270 miljoonan euron leikkausta — minulla on täällä asiakirjat, jotka sen kertovat — ja nyt he sitten moitivat, että 190 miljoonan leikkaus on niin kohtuuton, että sitä ei voida toteuttaa. No, pidän itsekin sitä kyllä tavattoman suurena. [Pia Viitanen: Mitä te aiotte tehdä sille?] Mutta miten te toteuttaisitte 270 miljoonan euron leikkauksen toisen asteen koulutuksesta, kun tätäkin arvostelette? Teidän ohjelmanne oli todellakin järkyttävä toisen asteen koulutuksen osalta. Onneksi nyt hallitus ei ole mennyt sille linjalle, vaan on tyytynyt sentään 80 miljoonaa pienempään leikkaukseen. Uudistus, tämä reformi, on välttämätön.

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Krista Kiuru, ja sitten ministeri Orpolle puheenvuoro.

16.45 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä vielä toistan nyt, kun meille tuli tänne tuoretta verta, tuli itse valtiovarainministeri, että ottaisitteko kantaa siihen, kuinka paljon tämä hallitus on tällä hetkellä leikannut ammatillisesta koulutuksesta. Täällä osa kansanedustajista ajattelee, että olette tähän mennessä tehneet sellaista refor-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

mia, jossa vähennetään 190 miljoonaa ammatillisesta koulutuksesta. Minun laskujeni mukaan se lähestyy nyt noin 260:tä miljoonaa. Lisäksi täällä on jo kerrottu, että lisää on tulossa, koska työssäoppiminen tulee olemaan yksi hallituksen iso painopiste, jolloin opettamista siirretään työpaikoille, ja sen hintalappu käsittääkseni on yli 40 miljoonaa säästöjä, ei siis plussaa, eikä sitä rahaa jätetä ammatilliseen koulutukseen vaan säästetään yli 40 miljoonaa. Siinä on 300 miljoonaa nyt kasassa. Olisi tärkeää tietää, onko tämä matematiikka, valtiovarainministeri, myös teidän hallussanne.

Lisäksi minä kysyn vielä lopuksi ministeriltä: kannatatteko te, ministeri, oppivelvollisuuden nostamista? Nimittäin se voisi olla työllisyysasteen noston kannalta [Puhemies ko-puttaa] erittäin tärkeä uusi avaus kehysriiheen.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Orpo, 3 minuuttia.

16.47 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, viime kaudella oli sama fakta kuin tälläkin kaudella: meillä rahat ovat niin sanotusti loppu. Rahat ovat loppu, ja siitä syystä on jouduttu tekemään leikkauksia. Te olitte niitä itse tekemässä viimeksi ja tiedätte varsin hyvin, mikä se taloudellinen tilanne oli. Tilanne on edelleen huono. Me otamme velkaa 5 miljardia budjetin katteeksi tänä vuonna, ja se on pakko saada poikki. Siksi näitä säästöjä joudutaan edelleen tekemään ja kipeisiin paikkoihin.

Oleellista on se, että uudistus jäi viime kaudella tekemättä, niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa tuotu viisaasti ilmi, ja se, että uudistus jäi tekemättä mutta säästöjä on pakko tehdä, tekee tämän hieman nurinkurisen järjestyksen. Mutta opetusministeri vie nyt tätä uudistusta eteenpäin, ja jos uudistuksen sisältöä katsoo, sitä kiitetään laajasti kentällä. Siis se, mihin suomalaista ammatillista koulutusta ollaan kehittämässä, saa laajan kiitoksen, koska kun työelämä muuttuu ja vaatimukset muuttuvat, niin silloin myöskin sen koulutuksen sisällön ja sen tavan, miten se annetaan ja järjestetään, pitää muuttua, ja tälle minä antaisin arvon.

Se ei selittelemällä muutu, kuka on tehnyt viime kaudella mitä tai jättänyt tekemättä. Vaikka kuinka selittäisitte, niin te olitte esittämässä näitä samoja leikkauksia viime kaudella. Se on fakta. Mutta kun me emme tästä maaliin pääse, niin voitaisiinko keskittyä nyt katsomaan eteenpäin? [Välihuutoja vasemmalta] Voitaisiinko keskittyä katsomaan tämän toisen asteen reformin sisältöä, puhua siitä, rakentaa sen pohjalta hienoa toisen asteen koulutusjärjestelmää — samaan aikaan, kun me uudistamme varhaiskasvatusta, peruskoulua, lukiota, koko koulutuskenttää. Me teemme tällä hetkellä tulevaisuuden koulutusjärjestelmää Suomeen meidän nuorille, jotta me annamme heille parhaat mahdollisuudet pärjätä elämässä, kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa, kovenevilla työmarkkinoilla. Keskitytään, hyvät ystävät ja kollegat, tähän. Puhutaan tulevasta ja lopetetaan tämä jankkaus, koska niin kauan kuin me emme ole kilpailukykyisiä, niin kauan kuin me emme pärjää maailmalla riittävän hyvin, meillä on korkea työttömyys ja me olemme säästämässä jumissa. Siksi keskitytään nyt tulevaisuuden rakentamiseen. [Jari Myllykoski: Keskustelua helpotaisi, jos vastaisitte!]

16.49 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Orpo, politiikkaa tehdään ajassa, ja me olemme menettämässä hetken koulutuksen mallimaana. Te olette varmasti kuullut, tämä uutinen on kiirinyt ympäri maailmaa jo, ja tässä ovat seuraukset. Pisan kalteva torni on kaatumassa. Peruskoulun päättäneistä osa ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

osaa lukea, ei osaa kirjoittaa, ei ymmärrä lukemaansa, ja vauhdista ovat pudonneet nimenomaan pojat, joiden oppimistulokset ovat romahtaneet — ne pojat, joiden pitäisi nyt hakea sinne toiselle asteelle. Eli koulutuksellinen tasa-arvo on heikentynyt hyvin voimakkaasti Suomessa. Sen lisäksi että nämä oppimistulokset ovat kääntyneet selvään laskuun, erot ovat kasvaneet paitsi alueellisesti myös tyttöjen ja poikien välillä. Tämä tilanne alkaa olla todella hälyttävä. Tähän toivotaan muutosta, ja ei voi olla niin, että te viette rahat mutta samaan aikaan ei anneta työkaluja järkevöittämään toimintaa.

16.50 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä oppositio, eihän todellakaan voi olla niin, että raha ihan kaikkea kuitenkaan määrittää. Resurssipula on selvä, se on valitettava, se on yhteisesti tässä varmasti jo moneen kertaan todettu. Siksi olisikin luotava aivan uusia toimintatapoja, uusia malleja, miten asioita voitaisiin tehdä enemmän kustannusneutraalisti. Tästä keskustan viestissäkin on koko ajan ollut kysymys, meidän ryhmäpuheessammekin: luovuutta, uutta asennetta tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Nyt on puhuttu paljon työelämäyhteyksistä ja siitä, kuinka yritykset ovat keskeisen tärkeässä roolissa, jotta nuoret saavat sen ammatillisen pätevyyden. Mutta vähemmän on puhuttu siitä, kuinka ammattiopettajat saavat sitten eväitä ja tukea matkan varrella. Miten, arvoisa ministeri, tätä koulutusta ollaan mahdollisesti tässä reformissa suunniteltu?

16.51 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Orpo, tuleeko 300 miljoonan euron leikkauksia? Kysymyksiin ei vastata, vaikka puhetta tuntuu riittävän. Pelkään pahoin, että jos kaava toistuu, niin myös te poistutte kohta paikalta. Puheiden ja tekojen tasapaino olisi toivottavaa. Keskustapuolue kertoi hakevansa puoliväliriihessä ratkaisuja ammatillisen koulutuksen säästöihin. Mieluusti tämä uutinen vastaanotettaisiin, mutta sitten pääministeri veti maton alta, ja kun tätä uudelleen kysyttiin, sitten poistui paikalta. Ne puheet ja teot: Kuinka monta kertaa olen istunut itsekkin paneeleissa, joissa keskustapuolue kertoo ja päivittelee koulutusleikkauksia ja toteaa, että näitä ei enää saa lisää tulla, ja sitten ollaan tässä salissa, ja mitä tapahtuu? Kyllä leikataan.

Yhdyn niihin kyselijöihin: Perutteko kokoomuslaisen opetusministerin esityksen, nuorten epätasa-arvoistamisen pitkien etäisyyksien Suomessa? [Puhemies koputtaa] Perutteko syrjäytymisen kehittämisen?

16.52 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko kuitenkin todeta se, että jos te sosiaalidemokraatit olisitte nyt hallituksessa, te olisitte aivan samassa tilanteessa kuin me. Te olisitte tehneet aivan nämä samat leikkaukset, [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] koska tämä oli myös teidän omassa esityksessänne. Vielä 2016 vaihtoehtobudjetissa te ette peruneet kokonaan näitä leikkauksia. Vasta 2017 te teitte läksynne tarpeeksi hyvin.

Arvoisa puhemies! Siinä mielessä täytyy myös palata siihen toiveeseen, kun täällä on toivottu nyt, että kehysriihessä pitäisi peruuttaa 190 miljoonan euron leikkaus. Entäs jos perussuomalaiset sanoisivat, että meille se sopii, niin sopiiko teille, että otetaan pois vaikka kehitysyhteistyörahoista? Minulle sopii, että pannaan 100 miljoonaa pois siellä minun jaostossani [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] kahdenvälisestä tai monenkeskisestä kehitysyhteistyöstä. Sopiiko se teille? Missä se teidän vaihtoehtonne on sille 190 miljoonalle? Haluan kuulla sen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Ihan lopuksi täytyy sanoa se, että totuuden nimessä edellinen hallitus leikkasi 1 700 miljoonaa, tämä hallitus tulee leikkaamaan ja tuleva hallitus tulee leikkaamaan. Tämä kehitys on ikävä kyllä huono, ellei [Puhemies koputtaa] työllisyys parane ja meidän velka-asteemme pienene.

16.54 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on nyt jo paikalta hetkeksi ainakin poistunut edustaja Zyskowicz eduskunnan asterixmaisena riidankylväjänä yrittänyt siirtää keskustelua pois itse aiheesta, nyt tehtävistä leikkauksista. Todettakoon nyt, että kaikki — ministeri Grahn-Laasonen, ministeri Orpo, jopa edustaja Zyskowicz itse — vastustivat viime kaudella näitä leikkauksia. Ainoa, joka kannatti viime kaudella toisen asteen leikkauksia, oli silloinen edustaja Kimmo Sasi. Kaikki muut kannattivat sitä, että näitä leikkauksia ei tehdä, joten suljetaan se kirja nyt. Tämä on kokonaan tämän hallituksen puolella.

Mutta oleellista on se, että keskustan ryhmäpuheessa todettiin, että keskustalla on halu löytää hallituksen puoliväliriihessä ratkaisu ammatillisen koulutuksen tilanteen helpottamiseen. Nyt kysymys kuuluu, valtiovarainministeri Orpo: kun tiedetään, että lähiovetuksen leikkaus johtaa keskeytyneisiin opintoihin, se syrjäyttää nuoria, tulee kalliiksi sekä henkilötasolla että yhteiskunnan tasolla, oletteko te valmis tarttumaan tähän keskustan ryhmäpuheessa [Puhemies koputtaa] esitettyyn tarkasteluun?

16.55 Merja Mäkilä-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Reformin onnistuminen riippuu paljon opettajista, ja minä olen todella huolissani opettajien jaksamisesta. Olen saanut paljon viestejä opettajilta, ja haluan lukea eilen saamani viestin. Tämä on lähes suora lainaus:

"Ryhmäkoot ovat valtavia. Suurissa ryhmissä meillä on joskus kovin levotonta, ja henkilökunta on joutunut jopa uhkaavien tilanteiden kanssa tekemisiin. Opolla on vastuulla 500 opiskelijan opinnot. Ykkösvuoden ryhmänohjaaja sai tammikuussa hoitaakseen 48 aloittelevaa opiskelijaa. Ajattelulle, suunnittelulle ja kehittämiselle ei jää aikaa. Opettajia on vähennetty ja sijaisia ei oteta. Jos joku on sairaana, opiskelijat opiskelevat asioita keskenään. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat jäävät liian vähälle huomiolle. Itse jäin sairaslomalle pari viikkoa sitten, kun en enää jaksanut. Sairasloman syynä on unettomuus, verenpaine, rytmihäiriöt ja masennus. Nyt on koko ajan huoli kollegojen jaksamisesta ja myös opiskelijoista. Sijasta minulle ei ole otettu. [Puhemies koputtaa] Olen unelma-ammattissani, mutta tällä tavalla en jaksakaan tehdä. Opettajille sinällään tarpeellisesta [Puhemies: No niin!] reformista on tullut koulutuksen alasajon toimintaohjelma."

16.56 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taisi tämä nappi jäädä päälle, mutta kysytään nyt, kun puheenvuoron sain.

Voisin kysyä opetusministeriltä näistä keskeyttämisistä, sillä keskeyttäminenhan ei pelkästään kerro oppilaasta vaan kertoo myös oppilaitoksesta. Lueskelin näistä taustamateriaaleista, että taitaa olla näin, että laitospäätöksessä ammatillisessa koulutuksessa kolmen vuoden aikana vajaa 60 prosenttia saa opinnot päätökseen. Se on aika raju luku, että niin moni kuitenkin epäonnistuu. Onko ministeriössä puututtu näihin asioihin, ja onko olemassa jollakinlainen tilasto, mitkä eri syyt johtavat siihen, että nämä oppilaat näin paljon keskeyttävät? Onko oppilaissa se pääsyy, vai onko sitten tukiohjauksessa tai muussa opinto-ohjauksessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

sessä vikaa? Minä mielelläni kuulisin opetusministerin selvityksen, missä mennään ja mistä nämä hommat johtuvat, että näin paljon keskeytetään.

16.57 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelussa nyt on liikaa jumiuduttu siihen kuvaan ja siihen tilanteeseen, mikä tällä hetkellä vallitsee tuolla koulutuksen kentällä, eli siihen tapaan, miten koulutusta järjestetään, eli juuri siihen, minkä takia tämä reformi nyt toteutetaan, koska sitä pitää uudistaa. Tämähän tuo aivan uudenlaisia työkaluja koulutuksen järjestäjille tehdä yhteistyötä yrityselämän ja elinkeinoelämän kanssa. Tämä joustavoittaa sitä yhteistyötä, mitä työpaikkojen kanssa tehdään, myös muiden kuin yritysten kanssa. Tässä opettajan rooli tulee muuttumaan. Yhdyn kyllä huoleen tästä lähiopetuksesta, mutta ennen kaikkea olennaista on se, että opettajan rooli, oppimisen tapa tulee muuttumaan. Entistä keskeisemmässä roolissa on oppimisen ohjaaminen, ja sen takia — ymmärrän kyllä, että tässä varmasti moni lähtee siitä ajatuksesta, miten tällä hetkellä sitä asiaa tehdään — [Puhemies koputtaa] tämä reformi on aivan ehdoton edellytys sille, että nyt voidaan tehdä uudella tavalla.

16.58 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kukaan tuskin vastustaa ammatillisen koulutuksen reformia, päinvastoin. Mutta kysyn kuitenkin arvoisalta opetusministeriltä, miten nämä reformin hyvätkin tavoitteet saadaan toteutettua, kun ensin tehdään leikkauksia ja vasta sitten yritetään tehdä uudistuksia.

Kun valtiovarainministeri pyysi katsetta tulevaisuuteen, niin kysyn teiltä, arvoisa valtiovarainministeri: mitä hallitus aikoo tehdä kehysriihen yhteydessä, jotta lähiopetuksen määrä ja laatu sekä aloituspaikkojen riittävyys voidaan turvata?

16.59 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun niitä keinoja ja keinovalikoimia sitten halutaan tässä lypsää, niin jätetään surullisemman puolen puheenvuoro oikein omalle puheenvuorolle.

Minä haluaisin kuulla, onko mahdollisesti tässä reformin yhteydessä keskusteltu siitä, että oppilaitos viettäisi tehtaalle. Meillä voisi olla mahdollisuuksia esimerkiksi yhteisten laitehankintojen kautta niin työpaikkojen kuin koulunkin yhteistyötä tiivistää. Erityisesti on oltu huolissaan näillä opintolinjoilla, missä on metsäkoneita ja niin edelleen ja missä pitäisi nyt uutta innovatiivisuutta olla, näissä oppisuunnissa, missä nämä koulutuskustannukset tulevat jo laitehankintojen kanssa kalliiksi, etteivät ne jää pois, koska kyllä tässä tämä meidän biotaloutemme on keskiössä ainakin hallituksen omassa ohjelmassa. Kuulisinkin, millä lailla suhtaudutaan niihin avauksiin, joissa yritykset ja oppilaitokset voisivat tehdä yhteistyötä laitehankinnoissa [Puhemies koputtaa] mutta myös oppilas voisi saada tehdystä työstä palkkaa.

17.00 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä salissa on todellakin nyt ollut hyvin hämmäntäviä tapahtumia. Tässä kävi niin, että meillä ei ole nyt varmuutta, mikä on keskustan, pääministeripuolueen, linja. [Toimi Kankaanniemi: Mikä on demarien linja?] Keskustan ryhmäpuheenvuorossa viitattiin tähän lähitulevaisuuteen, mitä te, ministeri Orpo, kaipasitte, eli kehysriiheen. Sanoitte, että keskustan ryhmällä on haluja korjata näitä ammatillisen koulutuksen ongelmia kehysriihessä, ja silloinhan puhutaan euroista. Samaan aikaan täällä siteerattiin muun muassa Mauri Pekkarisen erinomaisesta puheenvuorosta siitä, että ei oikein tukea löydy, jos ei kehysriihessä ratkaisuja löydy, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

sitten samaan aikaan pääministeri samasta puolueesta antoi kovan korvapuustin ja sanoi, että mitään muutoksia ei tule. Tämä on mielestäni erittäin hämmäntävää, ja on hyvin ikävää, että pääministeri lähti täältä salista vastaamatta kysymykseen, mikä on pääministeripuolueen ja sitä kautta hallituksenkin linja. Ja minä haluaisin nyt vielä kerran sitä kysyä, kun [Puhemies koputtaa] ministeri Orpo on paikalla, että voisitteko te — jos ei keskusta itse tiedä, niin tiedätekö te? — määritellä hallituksen linjaa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Otamme vielä muutaman vastauspuheenvuoron ja sitten ministerien puheenvuoroja.

17.01 Mirja Vehkaperä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tehdään se nyt selväksi: maan hallitus tai Suomen Keskusta ei ole perumassa ammatillisen koulutuksen säästöleikkauksia, valitettavasti.

Taloustilannetta on hyvin kuvattu tänään, sitä, missä maa makaa ja minkä edessä me olemme. Sen sijaan te tiedätte hyvin, että kehysriihessä tehdään muitakin kuin vain rahallisia, taloudellisia, päätöksiä. Sinne pitää — ja minusta on aivan aiheellista — pistää poliittista painetta löytää myöskin toiminnallisia ratkaisuja ammatillisen koulutuksen reformin etenemiseen, sen sisältöön ja niin edelleen. Meillä keskustassa on paljon sanottavaa tähän uuteen reformiin siitä, miten asioita ratkaistaan yhdessä tästä eteenpäin. [Pia Viitasen välihuuto]

Puhemies! Pidän tärkeänä, että pidetään mielessä, että opetuksen on uudistuttava. Opetajan rooli tulee muuttumaan ammatillisessa koulutuksessa, ja opetuksen laatu ei siitä varmasti kärsi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä seuraavat vastauspuheenvuorot edustajille Andersson, Marin ja Niinistö, ja sen jälkeen puhujalistaan.

17.03 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viitaten edustaja Viitasen puheenvuoroon, mielestäni tilanne on harvinaisen selvä. Keskusta halusi nostattaa profiiliaan ryhmäpuheenvuorollaan, ja viitattiin epämääräisesti siihen, että halutaan helpottaa ammatillisen koulutuksen tilannetta, mutta todellisuudessa ei olla valmiita tekemään minkäänlaisia ratkaisuja tämän rahoitustilanteen helpottamiseksi.

Minä ihmettelen myöskin sitä — kun näitä leikkauksia käsiteltiin viime syksynä, kysyin tätä kerta toisensa jälkeen ministeri Grahn-Laasoselta ja myöskin ministeri Orpolta — että jos te haluatte säästää, niin miksi te teette sen tässä järjestyksessä eli leikkaamalla ensin ja tekemällä reformin sen jälkeen. Tähän kysymykseen me emme koskaan saaneet vastausta. Saammekohan sen kenties tänään?

Toinen asia, mikä ihmetyttää, on se, miksi kokoomus jatkuvasti haluaa syyttää muita puolueita koulutusleikkauksista, kun on kiistaton tosiasia, että tämän kyseenalaisen koulutusleikkauksisan ylivoimainen ja kirkas voittaja on kokoomus. [Pia Viitanen: Suomenmessarit!]

17.04 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Orpo, te puhuitte pitkään ja runollisesti koulutuksen tärkeydestä ja valtiontalouden tilanteesta, mutta puheenvuorossanne te ette onnistunut vastaamaan yhteenkään kysymykseen, joka tässä salissa esitettiin. Edustaja Kiuru kysyi teiltä aivan selvän kysymyksen: ovatko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

nämä ammatillisen ja toisen asteen koulutuksen säästöt todellisuudessa eivät suinkaan 190 miljoonaa vaan jopa 300 miljoonaa? Tämä oli ensimmäinen kysymys, ja tähän haluamme saada vastauksen.

Toinen kysymys, joka täällä salissa on useasti esitetty — jo ryhmäpuheenvuorossamme esitimme kysymyksen — on se, tarttuuko hallitus näihin sosiaalidemokraattien vaihtoehtoihin ja esityksiin toisen asteen koulutuksen parantamisesta. Me esitämme muun muassa oppivelvollisuuden laajentamista toiselle asteelle. Tämä takaisi sen, että yksikään nuori ei putoa, yksikään nuori ei jää ilman toisen asteen koulutusta. Tämä myös parantaisi Suomen työllisyysastetta. Voitteko nyt vastata selvällä suomen kielellä yksinkertaisesti näihin selkeisiin kysymyksiin? [Eduskunnasta: Nyt vastauksia!]

17.05 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun aikana on käynyt selväksi, että vaikka me luulimme eduskuntavaalien alla, että kaikki eduskuntapuolueet jakavat tämän asian, se ei olekaan totta. Me oppositiossa olemme sitä mieltä, että koulutusta pitää kehittää, jotta koulutuksen laatu paranee. Suomi pärjää paremmin tulevaisuudessa sillä, että kaikille nuorille on tarjolla sellainen koulutus, jolla Suomi menestyy ja kaikilla on sija työelämässä. Me halusimme laittaa rahat, jotka säästetään rakenteiden muuttamisesta, koulutuksen laadun parantamiseen. Te haluatte nyt leikata. Teille leikkaukset ovat se, mitä kehittämisellä tavoitellaan. Se on väärä arvovalinta. Nyt herääkin kysymys, että jos tämä uusi reformi on tulossa, niin onko se teille jälleen sitten kuitenkin leikkausten väline.

Edustaja Kiuru nosti esille oikean kysymyksen siitä, onko nyt niin, että nämä kokonais-säästöt ovat itse asiassa paljon enemmän kuin 190 miljoonaa euroa. Eli ollaanko työssäop-pimisen nimessä leikkaamassa 40 miljoonaa euroa lisää ja onko siellä esimerkiksi kiky-so-pimuksen kautta tullut lisäleikkauksia, jolloin summa nousee 300 miljoonaan euroon? [Puhemies koputtaa] Tähän olisi hyvä saada selkeä vastaus.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ministeri Orpo, 3 minuuttia.

17.06 Valtiovarainministeri Petteri Orpo: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, edustaja Niinistö, sanoitte, että te oppositiossa ette halua leikata, mutta hallituksessa te siis leikkasitte koulutuksesta. Mielenkiintoinen kielikuva vain syntyi mielessäni, [Ville Niinistön välihuuto] mutta jätetään asia siihen.

Ensinnäkin, mitä tulee tähän kehysriihikeskusteluun, niin minusta pääministeri vastasi tähän asiaan selkeästi, ja se vastaus riitti minulle myöskin siitä, miten hallitus jatkaa valmistautumista kohti kehysriihä.

Hallitukselle on oleellista se, että jokaiselle nuorelle taataan [Välihuutoja vasemmalta — Naurua — Puhemies koputtaa] opiskelu-, koulutuspaikka. Teidän välikysymyksessänne puhuttiin ja oltiin huolestuneita noin 7 000 aloituspaikan vähenemisestä. Opetusministeriön tietojen mukaan tämä määrä on 2 500, eli tämä on teille varmasti iloinen uutinen, että teillä on tähän nähden väriä lukuja 5 000 aloituspaikalla. Mutta me olemme sitoutuneet siihen, että jokainen nuori sen aloituspaikan saa. Tätä seurataan opetusministeriössä, ja tarvittaessa sitten opetusministeriö ryhtyy toimiin. Tämä on aivan selvä asia.

Sitten, mitä tulee tähän järjestykseen, niin edelleenkin: Se, miksi me olemme tässä tilanteessa, johtuu siitä, että se uudistus jäi tekemättä. [Mikaela Nylander: Ja miksi?] Jos me olisimme sen tehneet viime kaudella, jos sitä olisi silloin rivakammin edistetty, niin meillä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

olisi se uudistus tehty ja tilanne olisi paljon parempi. Mutta meillä on edelleenkin julkinen talous siinä jamassa, että me joudumme tekemään budjettileikkauksia, säästöjä. [Hälinää — Puhemies koputtaa] Siitä johtuu tämä järjestys. Säästöt ovat välttämättömiä, mutta järjestys on väärin päin siksi, että viime kaudella jäivät uudistukset tekemättä.

Vielä viimeiseksi asiaksi totean sen... [Ville Niinistö: Oikeasti, teillä on oma budjettiriihi, kehysriihi! — Hälinää] — Jos maltatte kuunnella... [Puhemies koputtaa] Viimeisenä asianani vielä totean sen, että mitään uusia leikkauksia ei ole valmisteilla tähän.

17.08 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Nuorten takia meidän on tehtävä ihan kaikkemme, että tämä maa saadaan kasvu-urille, ja sen eteen tämä hallitus on ahkeroinut nämä ensimmäiset kaksi vuotta. Eli on jouduttu tekemään säästöjä, mutta on tehty myöskin runsaasti uudistuksia, ja nyt me näemme ensimmäiset tulokset: meillä on kasvun näkymät ensimmäistä kertaa todella pitkään aikaan tässä maassa. Ja jotta tämä kehitys voisi vahvistua ja meillä olisi nuorille tulevaisuuden näkymiä, niin siitä syystä hallitus valmistelee tällä hetkellä työllisyyttä vahvistavia toimia kehysriiheen. [Touko Aallon välihuuto] Se on se, mihin tulemme keskittymään: vahvistamaan työllisyyttä, jotta nuorilla olisi työpaikkoja sen jälkeen, kun koulutuspolku saadaan päätökseen. Se, että panostamme nyt siihen kasvuun ja työllisyyteen, on myöskin paras tae sille, ettei tällaisia keskusteluja enää tarvitse käydä.

Muutama huomio, mitkä ovat tulleet myöskin tästä työllisyysnäkökulmasta. Sehän on myöskin yksi huoli ja murhe meillä, että miten koulutus turvaa työllistymisen sitten sen koulutuspolun jälkeen. Meillä on aloja, joilla työllisyys on suhteellisen heikkoa, vaikka olisikin se ammatillinen tutkinto tai toisen asteen tutkinto, ja sen takia pitää kiinnittää todella paljon huomiota siihen, että koulutus vastaa tulevaisuuden työelämän osaamistarpeisiin.

Tähän meillä on monia vastauksia tässä reformissa, muun muassa uusi rahoitusmalli, jossa työllisyys on ensimmäistä kertaa kunnon painoarvolla, eli seurataan sitä, miten tutkinto johtaa työllistymiseen, mikä on tietysti sen koulutuksen tärkeä tavoite. Sitten, mitä tuli tähän työpaikkaoppimiseen, se on toinen keino. Huolehditaan siitä, että lähennetään koulutusta ja työelämää toisiinsa. Se myöskin parantaa koulutuksen työelämävastaavuutta ja laatua, ja se on motivaatiotekijä nuorille. Edustaja Myllykoskelle kiitos hyvistä näkökulmista tähän työpaikkaoppimiseen, se on iso mullistus tämän reformin myötä, ja sitä viedään määrätietoisesti eteenpäin.

Keskeyttäminen — luettelinkin edellisessä puheenvuorossa monta keinoa ja ratkaisua, miten siihen voidaan vaikuttaa. Ja yhtenä vielä sen lisäksi opetushallitus tällä hetkellä pyynnöstämme käy läpi sitä, miten voitaisiin oppia niiltä koulutuksen järjestäjiltä, jotka ovat onnistuneet vähentämään keskeyttämistä — eli nimenomaan tämä on tullut sen toiminnan kautta — ja mallintaa näitä hyviä kokemuksia, sitä laadukasta tekemistä sieltä kentältä, koskemaan useampia koulutuksen järjestäjiä ja sitä kautta saada sitten vähennettyä keskeyttämistä, yhdeltä osin. Sitten reformissa on myös ihan rakenteellisia kohtia, jotka tätä tilannetta helpottavat.

Mitä tulee tähän aikataulukysymykseen, niin olen monta kertaa sanonut tässäkin salissa, myös kyselytunneilla, että tiedämme hallituksessa sen, että tämä vuosi on ammatilliselle koulutukselle vaikea vuosi, ja se siellä kentällä [Ville Niinistön välihuuto] tuottaa tuskaa. Mutta tämä aikatauluhaaste, joka liittyy tähän reformiin, tämä nurinkurinen järjestys liittyy siihen, [Ville Niinistö: Ei liity!] että edellisellä kaudella valmisteltiin uudistusta, jota

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

ei annettu. Se annettiin eduskunnalle, mutta kaadettiin täällä, eli edellinen hallitus ei tuonut [Pia Viitasen välihuuto] sitä uudistusta ammatillisen koulutuksen kentälle. Ja se oli kylä iso pettymys ammatillisen koulutuksen kentälle, että sisältö ei kehittynyt edellisellä hallituskaudella tämän reformin muodossa. [Mikaela Nylander: RKP halusi kyllä viedä sen läpi! — Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Näyttää olevan selvää debatin tarvetta. Otetaan ihan lyhyt debatti, jossa myönnän vain muutaman puheenvuoron: edustajat Gustafsson, Andersson, Kiuru ja Niinistö. Sen jälkeen on opetusministerin vastaus, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Edustaja Gustafsson.

17.12 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on paikalla kaksi keskustan kansanedustajaa. Ymmärrän, koska minusta pääministeri Sipilä nolasi keskustan eduskuntaryhmän torpedoimalla keskustan eduskuntaryhmän esityksen totaalisesti. [Antti Lindtman: Noloa!]

Täällä ministeri Orpo piti hieman nurinkurisena tätä järjestystä, että ekaksi viedään rahat ja sitten tulee lainsäädäntö. Totean, että sivistysvaliokunta yksimielisesti totesi: "Valiokunta pitää edelleen erittäin huolestuttavana, että määrärahojen leikkaukset toteutuvat vuonna 2017 mutta koulutuksen järjestäjille tarjotaan vasta vuoden 2018 alusta lukien uudet välineet toteuttaa leikkaukset." Ja tämän ovat allekirjoittaneet Puumala, Lauslahti, edustaja Elomaa, edustaja Honkonen, edustaja Kivelä ja niin edelleen, [Puhemies koputtaa] eli tämä on siis sivistysihmisten näkemys tästä asiasta. Ei se järjestys ole nurinkurinen, vaan se on väärä.

17.13 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän valtiovarainministeri Orpoa: luulen, että tämä oli ensimmäinen kerta, kun hallitus myöntää, että tämä on väärä järjestys, juuri niin kuin ministeri Orpo tässä sanoi.

Se, että reformi kaatui viime kaudella, ei ole vastaus siihen kysymykseen, miksi hallitus on jaksottanut näitä leikkauksia ja tätä uudistusta tällä kaudella sillä tavalla kuin te olette tehneet. Eli miksi ei ollut mahdollista tällä kaudella, vaikka te haluattekin säästää, ensin tehdä reformi ja sitten jaksottaa nämä leikkaukset usealle vuodelle reformin jälkeen, niin kuin muun muassa koulutuksen järjestäjät useampaan otteeseen esittivät ja minkä puolesta myöskin sivistysvaliokunta yksimielisenä on lausunut? Miksi hallitus päätyi näin nurinkuriseen marssijärjestykseen omien päätöstensä osalta?

17.14 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri totesi, että uusia päätöksiä ei olla tekemässä ammatillisen koulutuksen lisäleikkauksista, mutta teillähän on tulossa keväällä minun käsittääkseni esitys siitä, että oppisopimuskoulutusta sekä koulutusopimusta lisätään merkittävästi. Se on edullisempaa koulutusta, ja te haluatte sitä niin paljon lisätä, että siitä voisi tulla 41—43 miljoonan säästöt. Kyllä se tarkoittaa sitä, että silloin alkaa olemaan 300 miljoonaa säästöjä kasassa.

Minä haluaisin muutaman sanan sanoa siitä, että kyllä kansanedustajalaitoksessa pitää joskus osata myös erehtyä. Minusta eduskunta teki kiitettävän työn siinä, että tämä ohjauslaki, joka oli ammatillisen koulutuksen reformilla viime kaudella, tämä kokonaisuus, joka tuotiin siis eduskuntaan, kaatui täällä yhteistyössä, koska oppositio ajatteli, että niitä ohjauskeinoja ei ole tarpeeksi. Nyt niitä ohjauskeinoja ei ole ollenkaan. Nyt kysymys on sii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

tä, voidaanko hallita kenttää sillä, että tehdään rakenteellinen uudistus ilman, että sitä ohjataan millään tavalla. Siinä mielessä ministeri [Puhemies koputtaa] oli oikeassa: tätä pitäisi ohjata jollakin tavalla. Miksi ei ohjattu?

17.15 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainministeri Orpolle tiedoksi: te kun olette valtiovarainministeri, te hallitsette kehys- ja budjettimenettelyä. Siinä ei ole tapana ottaa edellisen hallituksen teknisiksi jääneitä kehyspohjia suoraan päätöksenteon pohjaksi niin, etteikö niitä voisi muuttaa. [Jukka Gustafsson: Juuri näin!] Vain ne päätökset, jotka on jo toimeenpantu, joista tulee säästövaikutuksia, on yleensä tarkoitus viedä sellaisinaan läpi, mutta te mokasitte hallitusohjelmaneuvoittelussa rankasti pitämällä vuodelle 2017 ammatillisen koulutuksen leikkausluvun siellä kehyksessä, vaikka ei ollut tekniikkaa sille, miten se voidaan toteuttaa uudistuksen kautta. Tämä on teiltä massiivinen moka, ja tämä on se, missä on se hölmöys, älyvapauden huippu: ei ymmärretty hallitusohjelmaneuvoittelussa, että meillä on ollut tällainen säästötavoite, jota ei voi toteuttaa uudistusten kautta — muutetaan sitä! Te olisitte voineet muuttaa sitä.

Sen rinnalla minua huolestuttaa se, kun opetusministeri sanoo, että ensi vuonna sitten huomioidaan kyllä nämä reunaehdot tässä reformissa, että tukea saa, jos tukea tarvitaan ja keskeytys ei lisäännä. Tänäkin vuonna te lupasitte, että ei tule isoja irtisanomisia, [Puhemies koputtaa] ei tule lähiopetuksen määrän vähentämistä, ja tänä vuonna niin on kuitenkin käynyt. Olen huolissani.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt kun valtiovarainministerin nimikin mainittiin niin useasti, annetaan myös valtiovarainministerille 2 minuuttia ja samoin opetusministerille. Sen jälkeen mennään puhujalistaan.

17.17 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! [Pia Viitanen: Jännittää, tuleeko vastaus!] Kyllä, edustaja Niinistö, annettiin työvälineitä. Kentälle annettiin suuri vapaus tehdä niitä järjestelyjä niin, että pystyy vastaamaan näihin väheneviin resursseihin. Eli kyllä on annettu työvälineitä. On annettu. Ensi vuonna reformi on voimassa, silloin on aivan erilainen tilanne. Ja kyllä entinen ministeri Kiuru varmasti on tutustunut hyvin tähän valmisteilla olevaan esitykseen ja varmaan näkee, että se on hyvä esitys. Siinä on varmasti paljon pohjalla sitä työtä, mitä on ministeriössä valmisteltu jo viime kaudella. Voi kun se olisi silloin saatu aikaan. Sitä olitte myöskin ihan itse kaatamassa silloin, vaikka nyt laitoitte sitä täällä opposition piikkiin.

Arvoisa puhemies! Sitten on edelleenkin se tilanne, että meidän on myöskin pidettävä tiukkaa budjettikuria. Meidän on valitettavasti tehtävä niitä leikkauksia. Meillä on hallituksella tälle hallituskaudelle 4 miljardin säästöohjelma, josta pitää pitää kiinni. Siitä on 3,96 miljardia tällä hetkellä kovalla pohjalla, mutta se on välttämätöntä, jotta meidän uskottavuutemme — meidän taloudenpitomme uskottavuus — säilyy, jotta meidän luottoluokituksemme pysyy ennallaan, jotta meidän valtiolainamme korot eivät nouse. Yksi korkoprosentti valtiolainan korkoihin on miljardi korkomenoja, ja mieltikää, millaisia leikkauksia se vaatisi. Minä en halua ainakaan sitä nähdä. Siksi näitä ikäviä leikkauksiakin on tehtävä, mutta samaan aikaan tehdään hienoa uudistusta, joka vastaa niihin tarpeisiin ja niihin huoliin, mitä täällä on tänään laajasti esitetty. Sitä tehdään tulevaisuuden ja meidän nuoremme puolesta, ja olisi kiva kuulla edes yksi hyvä sana tämän uudistuksen puolesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

17.19 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei kukaan halua säästää. Ainoa syy, minkä takia niin tehdään, on se, että meillä valtionvelka on Suomessa kasvanut ja talous ei ole tasapainossa. Ne ovat ne syyt, miksi täällä ollaan. Silloin kun taloustilanne on tiukka, on entistä tärkeämpää, että tehdään vastuullisia uudistuksia, uudistetaan rakenteita.

Mitä tulee siihen tämän vuoden kysymykseen, joka täällä on paljon noussut esiin: silloin hallitus antoi paikallisille ratkaisuille tilaa, eli siellä koulutuksen järjestäjät saivat määritellä, miten sitä taloutta tasapainotetaan. On itsestään selvää, että ministeriönä seuraamme tiiviisti, mitä siellä kentällä tapahtuu, ja olemme havainneet, että koulutuksen järjestäjät ovat toimineet juuri niin kuin olemme ennakoineetkin siinä, että he ovat kantaneet vastuuta ja huolehtineet muun muassa siitä, että koulutustakuu on voitu turvata. Kiitos siitä heille. Jatkamme tämän tilanteen seuraamista, olemme herkkänä ja reagoimme.

Yksi esimerkki siitä, miten on reagoitu, on vaikkapa se, että kun Suomeen tuli paljon turvapaikanhakijoita ja tarvittiin niitä maahanmuuttajien kotoutumisen ja koulutuksen polkuja, niin lisäsimme silloin aikoinaan budjettiriihessä tai kehysriihessä 21 miljoonaa euroa maahanmuuttajien koulutukseen toisella asteella ammatillisessa koulutuksessa. Tämä on tärkeä asia, eli toimitaan ajassa, reagoidaan siihen, ja ihan samalla tavalla toimitaan nyt tämän reformin myötä. Se antaa joustavammat työkalut räätälöidä sitä koulutusta ja rakentaa koulutuspolkuja työelämän tarpeisiin muuttuvassa maailmassa ja ajassa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä yhden vastauspuheenvuoron edustaja Kiurulle, koska hänet mainittiin edeltäneessä puheenvuorossa.

17.20 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän tästä mahdollisuudesta. Minusta ei ole sopivaa, että annetaan eduskunnalle väärää tietoa. Minusta se on vakava juttu. Me olemme kysyneet täällä kysymyksiä, joihin ei vastata, vaan vääristellään totuuksia. Minusta se on kova juttu. Toivon todella, että me voimme yksimielisiä olla siitä, että tässä salissa on aina ollut halu uudistaa ammatillista koulutusta. Sisältö pantiin kokonaan uusiksi viime hallituskaudella, ja rakenteellisia uudistuksiakin oltiin valmiita tekemään. Niitä haluttiin kuitenkin ohjata, ja silloin oppositio ajatteli niin — että niitä pitäisi ohjata — vielä vakavammin kuin se hallitus, joka lupasi, että ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja ei sillä rakenteellisella uudistuksella leikata. Täällä valitettavasti tultiin siihen lopputulokseen kokoomusjohtoisessa sivistysvaliokunnassa, että ohjauskeinot kaatui-
vat mutta säästöt jäivät. Minä en voinut silloin ministerinä viedä sellaista esitystä eteenpäin, jossa vain säästetään mutta ei tehdä rakenteellisia parannuksia. Siltä osin toivoin, että tämä linja olisi ollut myös tällä hallituskaudella käytettävissä, [Puhemies koputtaa] koska tätä linjaa vastusti vain kokoomus.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt menemme puhujalistaan.

17.22 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kun tässä aloituspuheenvuorossa arvoisa ministeri nosti esille esimerkkinä Lapin toisen asteen ammatillisen koulutuksen aloituspaikat todeten, että niitä on 2 000 ja hakijoita 800, niin haluaisin hieman kommentoida tätä, jotta ei syntyisi väärää kuvaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Lapissahan on kaksi suurta koulutuksen järjestäjää toisella asteella ammatillisella puolella: Lappia-koulutuskuntayhtymä ja Rovaniemen koulutuskuntayhtymä. Aloituspaiikkoja oli 1 910 ja ensisijaisia hakijoita 1 433. On hyvä myös huomata, että aloituspaikoilla ei ole merkitystä tarkastelussa sen vuoksi, että oppilaitokset tarjoavat paljon paikkoja saadakseen hakijoita ensisijaisille paikoille mahdollisimman paljon, koska järjestelmä tiputtaa heidät toiseen valintaan, jos ensimmäiseen eivät pääse. Tälläkin yritetään tietenkin mahdollistaa se, että valinnat osuisivat nuorilla kohdalleen, ja totta kai myös se, että maksimaalinen hakijamäärä saataisiin oppilaitokseen. Lupa ei määritä aloituspaikkoja vaan opiskelijamäärää, ja oppilaitos laittaa aloituspaikkoja sen verran kuin itse katsoo oikeaksi.

Toinen asia on se, että tämän päivän Suomessa jatkuvan haun merkitys on kasvamassa tämän hakuväylän rinnalla, ja kolmas asia on se, että ammatillisen koulutuksen koko tehtävää ei voida arvioida vain peruskoulun päättäneiden määrällä, vaan aikuiset — työssä olevat ja työttömät, alanvaihtajat ja niin edelleen — tarvitsevat myös koulutusta. Tämä on hyvä huomioida.

Arvoisa puhemies! Kun täällä on puhuttu tästä reformista ja sen tarpeesta, niin mieleeni tulee kyllä jo vuosien takaa Opetushallituksen tutkimus, jossa tutkittiin toisen asteen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden motivaatiota. Aivan merkittäväksi motivaatiota laskevaksi tekijäksi muotoutuu tässä kyselyssä se, että koettiin, että se opiskelu ei ole tarpeeksi tiivistä. Lähiopetusta ei ole tarpeeksi, ja se laskee opiskelijoiden motivaatiota. Tämä on kyllä tutkimustulos, joka pakottaa meidät miettimään, millä tavalla me uudistamme tätä opetusta. Jos ajatellaan, että perjantapäivänä on vaikka yksi lähiopetustunti, joka on kello 11—12, niin merkittävä osa näistä nuorista saattaa lähteä kotipaikkakunnalle tai jättää tulematta kouluun. Tämä ei ole hyvä asia. Siinä ei opeteta myöskään nuorille riittävästi työelämätaitoja, sitä, että pitää tehdä töitä opiskeluaikana ja työpaikallekin mennä aamulla ja lähteä pois sitten, kun työt päättyvät. Minusta tämä on huolestuttava merkki. Ja se osoittaa, että tämä reformi, jota nyt ollaan tekemässä, jossa tiivistetään ammatillista toisen asteen koulutusta, on aivan oikea suunta, mihin mennään. Siellä on paljon opiskelijoita, jotka ovat erittäin motivoituneita, haluaisivat kunnianhimoisesti opiskella, ja heille pitää luoda mahdollisuudet tähän, eikä niin, että luodaan liian löysä viitekehys tähän opiskeluun. [Jukka Gustafsson: Se on ihan oikea suunta, ei sitä kukaan kritisoi!] — Kyllä, tämä on erittäin hyvä, että tästä olemme yhtä mieltä. Tämä on hyvä. Tässä tarvitaan yhteistä näkemystä ja yksituumaisuutta, tässä uudistuksen tekemisessä ja ennen kaikkea sen toteuttamisessa siellä kentällä.

Minusta erittäin suuri huoli on se, että meillä on liian paljon niitä nuoria, jotka tippuvat tästä järjestelmästä eivätkä löydä sitä omaa polkua elämässään, ja toinen huoli on se, että keskeytyksiä on toisella asteella paljon. Ehkä tämä reformi omalta osaltaan — me uskomme niin — tulee vastaamaan myös siihen, että näitä keskeytyksiä ei tulevaisuudessa olisi niin paljon nuorten osalta, vaan löydettäisiin tukevat elementit siihen, että jokaiselle löytyisi se oikea polku siellä toisella asteella. Ja tietenkin sen polun pitää olla sellainen, että siellä ei tule sitten sellaisia portteja, että ovet eivät aukea eteenpäin, jos nuorilla opiskeluintoa on siitä eteenkinpäin mennä. Tämä on minusta tärkeää.

Täällä on puhuttu paljon näistä leikkauksista, ja kuten tuossa totesin debattipuheenvuorossani ja kuten täällä myös ministeri on todennut, [Antti Lindtmanin välihuuto] kaikille ne leikkaukset ovat ikäviä. Mutta senkin me voimme yhdessä todeta, että jos sosiaalidemokraatit olisivat päässeet päättämään, [Krista Kiurun välihuuto] he olisivat leikanneet vielä enemmän kuin tämä hallitus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

17.26 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Vihdoinkin koulutukseen tehdään iso rakenteellinen uudistus, jonka tavoitteena on vähentää koulutuksen keskeyttämistä ja lisätä yhteistyötä työelämän kanssa. Työpaikalla tapahtuvaa käytännönläheistä oppimista lisätään uudella koulutusopimuksella, joka motivoi erityisesti poikia opiskeluun ja kannustaa suorittamaan koulutuksen loppuun asti.

Täällä salissa on tänään kuultu [Hälinää — Puhemies koputtaa] ihan aitoakin kritiikkiä.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Siirrytään kuuntelemaan puhujaa.

Samaa mieltä. — Täällä salissa on kuultu ihan aitoakin kritiikkiä tänään. Demokratiassa harvoin saavutetaan täydellistä tai sitä parasta lopputulosta. Mutta demokratiassa on mahdollisuus saada hyvää tai tyydyttävää jälkeä aikaiseksi. Mutta se ei enää ole demokratiaa eikä kenenkään edun mukaista, jos emme saa mitään aikaiseksi ja jos emme tee niitä uudistuksia ja mene eteenpäin, kun meidän kuitenkin pitää. Jos työelämä muuttuu ja kaikki muu muuttuu, niin koulutuksen pitää myös muuttua.

Suomessa on tehty peruskoulu-uudistuksen jälkeen kaksi mittavaa koulutus uudistusta: ammattikorkeakoulujen perustaminen ja yliopistouudistus. Toisen asteen ammatillinen koulutus on jäänyt uudistamatta. Ammatillisen koulutuksen reformi on yksi hallituksen kärkihankkeista. Siinä uudistetaan ammatillisen koulutuksen rahoitus, ohjaus, toimintaprosesseja, tutkintojärjestelmä ja järjestäjä rakenteita. Lait ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta yhdistetään uudeksi laiksi, jossa keskeisenä lähtökohtana on osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys. Lisäksi on tämä erittäin tärkeä asia, että on työpaikoilla tapahtuvaa oppimista ja yksilöllisiä opintopolkuja, sekä se, että puretaan sääntelyä.

Työpaikoilla todella voi oppia semmoisia asioita, mitä ei kirjoista opita: itsenäisyyttä, oma-aloitteisuutta. Muistan erään semmoisen nuoren herran, joka otti omalle autokorjaimolleen oppisopimuksella opiskelijoita. Hän sanoi aina, että hän aloittaa sillä tavalla, että hän näyttää, että tuossa on moppi, ole hyvä ja siivoa tämä talli. Ja kun poika tai tyttö tarttuu siihen ja tekee, niin siinä tulee semmoista hoksnoikkaa, siinä tulee semmoista töihin tarttumista, mikä on välttämätöntä työelämässä — ihan pelkästään se, että kun tulet jonnekin työpaikalle, niin miten sinä suhtaudut siihen ympäristöön ja ihmisiin. Tällaisia asioita ei opita kirjoista, niitä opitaan työpaikoilla. Valtavan hyvä esimerkki on nämä saksankieliset maat, missä tämä oppisopimus on ammatillisen koulutuksen pääväylä. Siellä nuorilla, kun he menevät työelämään ja ovat valmistuneet, on jo työkokemusta ja semmoinen ote sinne työelämään. Heillä on jo jalka työelämässä, oven välissä, ja monta kertaa ne yritykset palkkaavatkin heitä lähes suoraan, kun on jo tuttuja verkostoja valmiina.

Lisäksi ammatillisen koulutuksen vientikokeilut käynnistyvät alkuvuodesta 2017. Opetushallitus on myöntänyt kokeiluluvan 11:lle koulutuksen järjestäjälle. Kokeilut kohdistuvat ammatillisten näyttötutkintojen vientiin. Näyttötutkintoina voidaan suorittaa ammatti- ja erikoistutkintoja sekä ammatillisia perustutkintoja. Kokeiluun valitut koulutuksen järjestäjät aikovat myydä ammatillista koulutusta 20:een EU- ja Eta-alueen ulkopuoliseen maahan. Suosituimmat vientituotteet ovat yrittäjän ammattitutkinto, johtamisen erikoisammattitutkinto, kone- ja metallialan perustutkinto, prosessiteollisuuden perustutkinto sekä sosiaali- ja terveysalan perustutkinto tai näiden tutkintojen osat.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen väylä sekä ammattikorkeakouluun että yliopistoon on ammatillisen koulutuksen vetovoiman keskeinen tekijä. Siitä on tärkeää

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

huolehtia myös tulevaisuudessa. Suomalaiseen koulutusjärjestelmään eivät kuulu umpikujat. Ammatillisia tutkintoja uudistetaan niin, että ne reagoivat aiempaa ketterämmin työelämän osaamistarpeisiin ja tuottavat edelleen osaamista sekä elinikäisen oppimisen tarpeisiin että jatko-opintoihin tarvittaviin valmiuksiin.

17.32 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Täällä on käyty värikästä keskustelua tänään, ja hyvä niin: ammatillinen koulutus on tärkeä osa koulutusjärjestelmäämme, ja sitä tulee entisestään parantaa. Kuten täällä on jo todettu, niin totta kai on haasteellista, että joudumme myös säästämään ja että säästöt tulevat ennen reformia. Kuitenkin haluaisin tuoda nyt tässä esiin niitä asioita, jotka tässä reformissa tulevat parantamaan ammatillista koulutusta ja myös lisäämään kannusteita kouluille ja oppilaitoksille siihen, että oppilaista pidetään paremmin kiinni.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi on historiallisen laaja koulutusuudistus. Reformissa uudistetaan koko ammatillisen koulutuksen toimintalainsäädäntö sekä sen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmät. Koulutuksen raja-aitoja puretaan ja ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta lisätään. Reformin keskiössä on opiskelija. Henkilökohtaistaminen ja osaamisperusteisuus ovat keskeiset elementit uudistuksessa. Opiskelusta tulee aiempaa yksilöllisempää, ja opiskelu työpaikoilla lisääntyy. Näillä tekijöillä vahvistetaan opiskelijoiden ammattiosaamista, jota työpaikoilla tarvitaan.

Oppositio on välikysymyksellään nostanut esiin huolen syrjäytymisestä. Huoli on myös meillä todellinen. Ammatillisen koulutuksen keskeyttämisprosentti on nykyään liian korkea, ja liian moni tippuu kyydistä ennen valmistumista. Juuri siksi tarvitsemme tämän reformin.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen tähtää vaikuttavuuden vahvistamiseen. Jatkossa pelkästään opiskelijoiden pääluvusta ei tule perusrahoitusta vaan myös opiskelijoiden opinnoissa eteneminen vaikuttaa koulutuksen järjestäjän perusrahoitukseen. Uudessa rahoitusjärjestelmässä painopiste siirtyisi painottamaan suorituksia ja koulutuksen vaikuttavuutta. Puolet rahoituksesta tulisi jatkossa opiskelijamäärien mukaan. Tämän lisäksi rahoituksesta 35 prosenttia tulisi tutkinnoista ja niiden osista maksettavasta suoritusrahoituksesta. Loppu 15 prosenttia olisi niin sanottua vaikuttavuusrahoitusta, johon vaikuttaisivat esimerkiksi opiskelijoiden antama palaute sekä opiskelijoiden työllistyminen. Esitetty järjestelmä sisältää kannustimia koulutuksen järjestäjille. Nykyinen rahoitusjärjestelmä ei tätä tavoitetta edistä yhtä hyvin.

Ammatillisen koulutuksen reformissa henkilökohtaistaminen ja osaamisperusteisuus ovat keskeisessä roolissa. Jatkossa jokaiselle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Suunnitelmassa on myös huomioitu opiskelijan tarvitsemat tuki- ja ohjauspalvelut. Tällä lisätään yksilöllisiä opintopolkuja. Se takaa myös sen, että opiskelijoilla on mahdollisuus opiskella oman tahtinsa mukaan eikä kaikkia työnnetä saman putken läpi. Parhaimmillaan tällä on opiskelijoita motivoivia ja hyviin oppimistuloksiin kannustavia vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että jatkossa ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on intressi pitää aiempaa parempaa huolta opiskelijoistaan. Asenteet ja arvostus ammatillista koulutusta kohtaan ovat myös tärkeitä. Tarvitsemme tulevaisuudessa eri alojen huippuammattilaisia. Siksi on hienoa, että päivitämme ammatillisen koulutuksen vastaamaan nykyajan mukanaan tuomia haasteita. Nuorillamme on jatkossakin oikeus laadukkaaseen am-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

matilliseen koulutukseen, ja reformilla varmistetaan, että koulutus vastaa niin työelämän muutokseen kuin osaamistarpeiden laajentamiseen.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformin lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, millaisilla tiedoilla ja taidoilla peruskoulusta siirrytään toiselle asteelle. Oppilaiden väliset osaamiserot ovat kasvaneet peruskouluissa. Poikien kohdalla erityisenä huoleena on motivaation puute. Perusopetuksen tehtävänä on tarjota riittävät jatko-opintovalmiudet kaikille peruskoulun käyneille. Peruskoulun uudistaminen ja opettajien perus- ja täydennyskoulutuksen kehittäminen ovat keskeisiä toimenpiteitä tämän haasteen selättämisessä. Ei ole toimivaa koulutusjärjestelmää ilman maailman parhaita opettajia. Heilläkin on oltava oikeus uranaikaiseen oman ammattiosaamisensa kehittämiseen. Kehittämällä opettajankoulutusta varmistamme, että opettajilla on valmiudet vastata nykyajan haasteisiin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä pari lukua: Uudellamaalla ammatillisen koulutuksen aloittajia on noin 5 000 ja aloituspaikkoja noin 11 000. Jos puhutaan siitä, että kaikille löytyy paikka, niin ainakin täällä Uudellamaalla se on aika hyvin turvattu.

Haluaisin vielä tuoda tähän sen ajatuksen, joka itsellenikin eilen vahvistui, kun tapasin yläkoulun opettajia. Heidän mielestään meidän pitäisi pystyä jo peruskoulun aikana paremmin huolehtimaan siitä, että oppilailla on tarvittavat valmiudet. Jos me jätämme kaiken ammatillisen koulutuksen [Puhemies koputtaa] tai toisen asteen varaan, voi olla jo liian myöhäistä.

17.37 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Ammatillinen koulutus kaipaa uudistamista ja kehittämistä, mutta jos koulutukselta viedään resursseja tekemättä mitään muuta, emme voi puhua uudistamisesta, vaan kyseessä on suoranainen koulutuspolitiikan irvikuva.

Näiden voimaan tulleiden 190 miljoonan suuruisten leikkausten vaikutukset näkyvät jo monella huolestuttavalla tavalla. Koulutuksenjärjestäjät pistettiin kovan valinnan eteen: vähentääkö aloituspaikkoja vai leikatako yksikköhintoja? Vaikka käytännössä koulutuksenjärjestäjä onkin itse saanut päättää, millä tavalla toteuttaa säästönsä, hallituksen leikkaus käytännössä tarkoittaa joko sitä, että osa nuorista jää koulutuksen ulkopuolelle, tai sitä, että opetuksen laatua joudutaan heikentämään merkittävästi. Pirkanmaalla koulutuksenjärjestäjät ovat pakon edessä leikanneet kuitenkin maltillisesti aloituspaikoista mutta sen sijaan olleet pakotettuja etsimään sopeutustoimia muualta. Rahoituksen leikkaukset kohdistuvat siis opetukseen, järjestämiseen ja laatuun. Tällaisen valinnan eteen ei pitäisi kenenkään koulutuksenjärjestäjän joutua. Meidän tulisi aidosti keskustella siitä, kuinka kehitämme ammatillista koulutusta eteenpäin. Sen sijaan olemme tilanteessa, jossa koulutukselta viedään rahat ennen kuin ainuttakaan uudistusta on tehty. Pirkanmaalla parhaillaan eräs koulutuksenjärjestäjä valmistautuu noin miljoonan alijäämään tänä vuonna. Vapautuneita työpaikkoja ei voida taloudellisista syistä täyttää, lähiopetuksen määrää on jouduttu karsimaan, laitehankintoihin ei ole varaa. Myös opiskelijakunnat ovat ottaneet vahvasti kantaa koulutuksen laadun heikkenemiseen.

Arvoisa puhemies! Eniten leikkauksista kärsivät opiskelijat. Opiskelijat ovat ne, joita varten järjestämme koulutusta. Silti opiskeluarjesta alkavat vähentyä lähiopetustunnit, ja oppilaitoksessa käytettävät välineistöt eivät välttämättä vastaa enää sitä, mitä työelämä niiltä edellyttää. Ammatillinen koulutus on monipuolistunut ja on monisystistä. Jo pelkästään ammatillisia perustutkintoja on yli 50 erilaista. Siksi laadukkaiden oppimisympäristöjen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

mahdollistaminen ja opetuksessa käytettävän välineistön nykyaikaisuudesta ja kunnosta huolehtiminen vaativat panostuksia koulutuksenjärjestäjiltä. Leikkausten suuri, huolestuttava vaikutus on nyt tällä hetkellä se, että niihin panostuksiin ei ole varaa. Opiskelijaa palvelevat hyvät opiskeluympäristöt ja laadukkaat välineet ovat oppimisen, taitojen kehittämisen ja motivaation perusta, ja ne ovat välttämättömiä, jotta ajantasaista opetusta voidaan tarjota. Kuinka voimme kouluttaa Suomessa tulevaisuuden osaajia, jos he saavat opetuksensa vanhentuvilla välineillä? Valtiontaloutemme ei myöskään hyödy siitä, että koulutamme ammattilaisia vajavaisilla taidoilla työelämään. Koulutuskentän viesti on ollut huolestunut tulevaisuuden sukupolvien osaamistasosta ja työllistymisestä yhä globaalimmissa kilpailuyhteiskunnassa. Kiihtyvässä muutoksessa työelämän keskeiseksi osaamiseksi muodostuvat oppimistaidot sekä edellytykset päivittää osaamista. Suureksi huoleksi nousee jatko-opintokelpoisuus nuorilla: onko ammattiin opiskelevilla tulevaisuudessa aidosti mahdollisuus päästä jatko-opiskelemaan?

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen leikkaukset ovat heikentäneet opiskelijoiden mahdollisuuksia nykyaikaiseen oppimiseen ja lähiopetukseen, heikentäneet nuorten osaamistasoa ja mahdollisuutta päästä jatko-opiskelemaan ja siten heikentäneet uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin menestyä. Onko meillä todella tähän varaa? Ammattiin opiskelevat ansaitsevat meiltä uskoa tulevaisuuteen ja taitoihinsa. Meidän tulee mahdollistaa kouluttautuminen ja ammatti jokaiselle. Meidän tulee pitää huolta siitä, että jokainen pärjää saamallaan koulutuksella. Hallituksen koulutusleikkaukset vaarantavat tämän.

17.42 Touko Aalto vihr: Arvoisa puhemies! Tahdon valtionvarainvaliokunnan jäsenenä murtaa yhden myytin, yhden tyhjän hokeman, jolla etenkin opetusministeri perustelee kaikkia koulutusleikkauksia. Tuo yksi kilpi kaikelle kritiikille on Suomen velkaantuminen ja velkaantumiskehityksen torjuminen leikkaamalla koulutuksesta. Suositan, että opetusministeri katsoo asiaa myös oman boksinsa ulkopuolelta. Suositan, että ennen kuin opetusministeri seuraavan kerran perustelee koulutusleikkauksia valtion velkaantumiskehityksen taittamisella, pohdite asiaa myös talouden ja työllisyyden kannalta, pohdite, kuinka paljon työttömyys maksaa Suomelle, pohdite, kuinka paljon työttömyysasteen pienentäminen säästää valtion kustannuksissa, pohdite, kuinka paljon yksikin syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle, ja ennen kaikkea pohdite, miten nyt tehdyt päätökset vaikuttavat kansantalouteen vuoden ja vuosikymmenen päästä. Jos tahtoo kantaa vastuuta Suomen taloudesta, täytyy katsoa seuraavan vuoden budjettia ja yhtä vaalikautta pidemmälle.

Arvoisa puhemies! Jos työllisyyden edistäminen on hallituksen tärkein tehtävä, miten ammatillisen koulutuksen leikkaukset edistävät työllisyyttä, puhumattakaan osaamisperusteisesta talouskasvusta? Jos työllisyyden edistäminen on hallituksen tärkein tehtävä, minkälaisia tarkistuksia hallitus on tekemässä leikkauslinjaansa kevään kehysriihessä, jotta koulutuksen aloituspaikat ja lähiopetuksen riittävyys turvataan? Me molemmat, arvoisa opetusministeri, tiedämme, koko eduskunta tietää, että työllisyysasteen nostaminen säästää kustannuksia ja lisää verotuloja. Koulutus ei ole työllisyyden ja talouden taakka. Päinvastoin, se on niiden nousun mahdollistaja.

Kyllä, ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen ja riittävän lähiopetuksen turvaaminen maksaa rahaa, mutta paljon enemmän maksaa rahaa, jos emme näin tee. Jos kantaa aidosti vastuuta Suomen taloudesta ja tulevaisuudesta, tulee tosiasiat tunnistaa. Opiskelu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

paikkaa hakevat nuoret, opiskelijat ja opettajat katsovat teitä, arvoisa opetusministeri. Voitte sivuuttaa kritiikin mutta ette paeta faktoja.

Arvoisa puhemies! Nuorten poikien syrjäytyminen on kansallinen hätätila. Hallituksen toimet syventävät ongelmaa entisestään, vaikka meidän pitäisi tehdä kaikkemme syrjäytymisen pysäyttämiseksi. Myös talouden kannalta jokainen nuori, joka on syrjäytynyt, maksaa yhteiskunnalle noin miljoona euroa. Puoli miljoonaa euroa pois koulutuksesta ei ole säästöä. 190 miljoonan euron leikkaukset ammatillisesta koulutuksesta eivät ole uudistus. Lähiopetuksen vähentäminen, toimipisteiden karsiminen, aloituspaikkojen vähentäminen, koulutuksen laadun heikentäminen, ohjauksen ja tukipalveluiden vähentäminen ja henkilöstön karsiminen eivät ole säästöjä, eivätkä ne ole uudistuksia. Ne ovat lyhytnäköisiä leikkauksia, joilla aiheutetaan inhimillisen kärsimyksen lisäksi valtavia lisäkustannuksia. Suomessa ei ole varaa kumpaanakaan. Jos hallitus tahtoo taittaa velkaantumisen ja vähentää menoja, kannattaa keskittyä kaikilla opetusasteilla ongelmien ennaltaehkäisyyn.

Arvoisa puhemies! Hallitus on nyt kahden tien risteyksessä. Toinen tie alentaa osaamistasoa, syventää koulutuksen periytyvyyttä ja lisää syrjäytymistä. Tämän tien nimi ei ole terve talous vaan pikavippi. Toinen tie puolestaan varmistaa koko kansakunnan potentiaalin hyödyntämisen, korkean osaamistason ja elinikäisen oppimisen. Tämän tien nimi ei ole alijäämän kasvaminen vaan maailman osaavin kansa.

Arvoisa puhemies! Arvoisa opetusministeri, kumman tien hallitus valitsee?

17.47 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Hallitus pyrkii pesemään koulutusleikkauksia puhtaaksi ja tekemään ne perustelluiksi edellisen hallituksen leikkauksilla. Totta, että edellinen leikkasi, mutta se hallitus ei jättänyt nykyhallitukselle testamenttia, joka edellyttäisi vesurin käteen ottamista ja sokeaa leikkaamista nuorten tulevaisuudesta. Päinvastoin kaikki puolueet totesivat ennen vaaleja, ettei koulutuksesta voi enää leikata.

Arvoisa puhemies! Oli surullista ja iljettävää katsella ministereiden Orpo ja Grahn-Laa-sonen naureskelua ja virnistelyä samaan aikaan kun kansanedustaja Ville Niinistö puheessaan kuvasi leikkauksien vaikutuksia toisen asteen koulutuksen kentässä.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliittoa ei naurata, ja ehdotankin tässä kohtaa sivistyspuolue kokoomuksen vaihtavan ruiskukan vesuriin. Se kuvaisi ehkä sivistyspuolueen suhtautumista koulutukseen paremmin.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry:n laskelmien mukaan ammatillisten oppilaitosten rahoitus vähenee tänä vuonna jopa 220 miljoonaa euroa. Oppilaitoksille tämä tarkoittaa AMKEN mukaan 14–22 prosentin leikkauksia määrärahoihin. Leikkaukset vaikeuttavat AMKEN mukaan ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanoa. Tämä on se arvovalinta, kun mennään säästöt edellä. Vaikeutetaan sen hyvän, meidän kaikkien hyväksynnän reformin voimaan saattamista.

Ammatillisen koulutuksen kustannuksista suurin kuluerä on opettajien palkat, ja niihin menee kaikista kustannuksista noin 70 prosenttia. Yli 800 työsuhdetta on jouduttu jo tähän mennessä päättämään, kun ammatillisen koulutuksen rahoituksesta on leikattu. Ammatillinen koulutus on kärsinyt leikkauksista enemmän kuin muut koulutusalat: 17 prosenttia määrärahoista on vähentynyt vuoden 2012 jälkeen. Opetushenkilöstön lisäksi leikkuriin joutuvat aloituspaikat, lähiopetus ja opetustilat. Erityisesti ongelmia aiheutuu sellaisten alojen koulutuksessa, joilla koulutus vaatii suuria investointeja oppimisympäristöihin. Tällaisia ovat esimerkiksi maa- ja metsätalouden ja logistiikan alat. Näillä aloilla täytyisikin pyrkiä koulutusreformin yhteydessä myös pohtimaan esimerkiksi oppilaitosten ja yritys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

ten yhteisiä laitehankintoja, missä yhteydessä samalla voitaisiin ehkä koulutuksen sopimuksen sisään saada elementti, joka vielä palkitsee oppilaita — eli tehdystä ja tuottavasta työstä maksetaan palkkaa. Se olisi lähempänä oppisopimuksen ja koulutussopimuksen risiteytystä, jotta myös motivaatio olisi korkealla.

Arvoisa puhemies! Kysymyksenä voi esittää, miten esimerkiksi kuljettajakoulutuksen laatuun vaikuttaa opetusresurssien karsiminen. Vaikuttaako se myös samalla liikenneturvallisuuteen? Lisäksi eriarvoisuus lisääntyy varsinkin alueellisesti, kuten välikysymyksessä todetaan. Ammatillisen koulutuksen reformin koulutusvastuuta siirretään oppilaitoksista työpaikoille. Tämä on periaatteessa kannatettava asia, mutta ilman rahoitusta nykyisinkin puutteellinen työssäoppiminen ei tälläkään hetkellä onnistu.

On myös tähdennettävä, että 2010 tähän maahan syntyi suuri ikäluokka, joka on kymmenen vuoden päässä tämän koulutuksen tarpeesta. Eli meillä on 60 980 syntynyttä, ja he eivät tarvitse koulutusleikkauksia vaan päinvastoin. Pitää nähdä tulevaisuuteen, jotta toisen asteen ammattikoulutuksen resurssit olisivat paremmassa kunnossa kuin nyt.

17.52 Anders Adlercreutz r: Värderade talman! Inför varje reform, inför varje förändring är det bra att se var man ligger, vilket utgångsläget är, och sedan dra sina slutsatser. Och vi vet var vi är. I en nordisk jämförelse har Finland det högsta antalet så kallade NEET-ungdomar — neither in employment, nor in education or training. År 2015 var det här antalet 15,7 procent. Det är nästan dubbelt så många som i de övriga nordiska länderna.

Arvoisa puhemies! Tämänkin uudistuksen kohdalla olisi ollut syytä pohtia, missä me olemme tänään, ja vetää sitä tarvittavat johtopäätökset, kysyä siinä kohtaa, onko nyt oikea hetki leikata 190 miljoonaa toisen asteen koulutuksesta. Missä me siis olemme? Suomessa on Pohjoismaiden korkein osuus niin sanottuja NEET-nuoria eli nuoria, jotka ovat koulutusjärjestelmän tai työmarkkinoiden ulkopuolella: muissa Pohjoismaissa luku on alle 10 prosenttia, meillä se oli vuonna 2015 lähes 16 prosenttia.

Tämä leikkaus, josta nyt keskustelemme, tulee vaikuttamaan koulutuksen laatuun, se tulee vaikuttamaan koulutuksen saavutettavuuteen, koulutuspaikkojen määrään ja koulutusohjelmien monipuolisuuteen. Tämä leikkaus iskee juuri tähän ryhmään, tekee koulutukseen pääsyn vaikeammaksi. Ja ellei koulutukseen pääse, jos siitä tehdään entistä vaikeampaa ja hankalampaa, silloin työllistymisen todennäköisyys putoaa entisestään.

Mitä me sanomme näille nuorille, joiden usko Suomeen on Nuorisobarometrin mukaan romahtanut? THL ei valitettavasti tarjoa mitään lohtua tässä asiassa. Näin THL lausuu: "Koulutuksen ulkopuolelle jääminen on useiden tutkimusten mukaan syrjäytymisen riskitekijä. Heikko menestyminen peruskoulussa johtaa helposti toisen asteen koulutuksesta karsiutumiseen ja tämä puolestaan epävarmaan työmarkkina-asemaan. Työttömyys, pitkittynyt työttömyys ja toimeentulo-ongelmat ovat selvästi yleisempiä vain perusasteen koulutuksen suorittaneilla verrattuna koulutetumpiin nuoriin aikuisiin. Pelkän peruskoulun suorittaneilla on lisäksi useissa tutkimuksissa havaittu terveyteen ja etenkin psyykkiseen terveyteen liittyviä ongelmia sekä muita elämänhallinnan ongelmia." Näin siis THL.

Tähän leikkaukseen liittyy paitsi ilmiselvä syrjäytymisen kiihdyttämisen riski myös vakava epätasa-arvo-ongelma.

Värderade talman! Det här är också en jämställdhetsfråga. Tillgängligheten till utbildning på andra stadiet är inte jämlik i dag. Tillgängligheten till utbildning på svenska är redan nu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

sämre och kan inte på något sätt anses vara jämförbar med de utbildningsmöjligheter som finns på majoritetsspråket. Den här reformen kommer att öka på denna ojämlikhet. Ta till exempel Axxell som sköter en stor del av utbildningen på andra stadiet. Axxell har redan skurit ner antalet anställda med 25 procent. Till exempel enheten i Karis har ytterligare drabbats extra hårt i och med regeringens åtgärder som lett till en försämring av kollektivtrafiken i Västra Nyland, och nu blir situationen ännu sämre.

Bästa regering, värna om jämförbarheten, att alla finländare ska ha likvärdiga möjligheter till utbildning, på lika villkor, överallt i landet, på båda nationalspråken.

Itse uudistuksessa on hyväkin. On hyvä, että haku aika on jatkuva. On hyvä, että tutkintorakennetta uudistetaan. On hyvä, että rajat ammattiopintojen ja aikuisopintojen välillä muretaan. On myös hyvä, että työelämässä oppimista edistetään. Keski-Euroopasta voisimme oppia oppisopimuskäytännön osalta paljonkin.

Arvoisa puhemies! Nämä hyvät asiat olisivat olleet mahdollisia myös ilman resurssien rajua leikkauksia — leikkauksia, jotka entisestään uhkaavat kiihdyttää syrjäytymiskierrettä.

Yhdymme edustaja Niinistön esittämään epäluottamuslauseeseen.

17.57 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa puhemies! Välikysymyskeskustelussa käsittelemme ammatillisen koulutuksen säästöjä, joita oppositio on itse hallitusvastuussa ollessaan ollut mukana tekemässä. Tämä on fakta. Kaikki eduskuntapuolueet ovat olleet mukana päättämässä näistä säästöistä joko aikaisemmissa hallituksissa tai nykyisessä hallituksessa. 270 miljoonan euron säästöpaketti kaatui eduskunnan käsittelyssä keväällä 2015.

190 miljoonan euron säästöt ovat osoitus siitä, miten vakava taloutemme tilanne on. Viime kaudella tekemättä jääneet päätökset siirtyivät — aivan, toden totta — uuden hallituksen päätettäväksi. Tästä kuitenkin on nyt tässä kokonaisuudessa kysymys.

Ammatillisen koulutuksen reformi on suurin koulutuksen uudistus lähes 20 vuoteen. Koko ammatillinen koulutus, rahoitus ja tutkinnot uudistetaan vastaamaan paremmin työelämän muutoksiin. Sekä nuorille että pitkän työuran tehneille rakennetaan joustavia opintopolkuja. Työelämän muutos on tällä hetkellä erittäin nopeaa, ja ammatillinen koulutus on tarvinnut jo pidempään uudistusta. Koulutukseen tehdään iso rakenteellinen uudistus, jonka tavoitteena on vähentää koulutuksen keskeyttämistä ja lisätä yhteistyötä työelämän kanssa. Työpaikalla tapahtuvaa käytännönläheistä oppimista lisätään uudella koulutusopimuksella, joka motivoi erityisesti poikia opiskeluun ja kannustaa suorittamaan koulutuksen loppuun asti.

Ammatillisen koulutuksen uudistus kannustaa oppilaitoksia huolehtimaan erityisesti peruskoulun päättäneistä nuorista, turvaamaan jokaiselle koulutuspaikan ja tukemaan opintojen suorittamisessa loppuun. Nämä rahoituskannustimet ovat uusia, hyvin tervetulleita uudistuksia. Tähän asti valtaosa rahoituksesta on maksettu opiskelijamäärän mukaan eikä kannustimia ole ollut. Uudistuksia tarvitaan, sillä oppilaitosmuotoisen ammatillisen koulutuksen suoritti kolmessa vuodessa loppuun vain vajaa 60 prosenttia opiskelijoista — siis kolmannes ei kolmessa vuodessa saa suoritettua ammatillista tutkintoa.

Ammatillisen reformin osana ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä uudistetaan kokonaisuudessaan. Yli 350:n erillisen ammatillisen tutkinnon määrä puolitetaan. Tarkoituksena on, että tutkinnot ovat yhä laaja-alaisempia ja antavat hyvän pohjan erilaisten työtehtävien tekemiseen. Ammatillisen koulutuksen yksi keskeinen tavoite on lisätä, kuten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

tuossa sanoinkin jo, työpaikalla tapahtuvaa oppimista, koska se on todistetusti tehokkain keino madaltaa työllistymisen kynnystä. Tämän vuoksi ammatillisen koulutuksen reformin olennaisena osana luodaan siis tuo uusi koulutussopimus, josta täällä on moneen kertaan puhuttu, ja oppisopimuskoulutuksen vetovoimaisuutta vahvistetaan.

On tietenkin aivan totta, että yrityksissä tarvitaan kunnon kannustimet, jotta ohjaus onnistuu ja jotta siellä ollaan motivoituneita opettamaan ja ohjaamaan opiskelijoita, mutta kun ihminen on käynyt kuussakin, niin en minä nyt usko, että tämä aivan mahdoton tehtävä on. Nimittäin voidaan huomata kaikista tilastoista, että työpaikoilla tapahtuva oppisopimus antaa paremmat mahdollisuudet nopeaan työllistymiseen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Ja tietenkin tarvitaan yleissivistäviä aineita, tietenkin tarvitaan siellä ammattioppilaitoksessa koulutusta ennen harjoittelua — paitsi että harjoitteluhan on mukana itse asiassa koko ajan siinä opiskelussa. Mutta tietenkin se pohjakoulutus on erittäin tärkeä.

Täällä on jopa väitetty, oppositio on väittänyt, että olisi 7 000 aloituspaikkaa vähentynyt ammatillisesta koulutuksesta, mutta se ei kyllä pidä paikkaansa. Siinä on kyllä varmaan joku väärinkäsitys, nimittäin ammatillisen koulutuksen järjestäjien antaman tiedon mukaan aloituspaikkoja tulee riittämään jokaiselle nuorelle jatkossakin ympäri maata. AMKEN kyselyssä 75 prosenttia koulutuksen järjestäjistä ilmoitti, että aloituspaikkoja ei vähennetä.

Vielä haluaisin sanoa, että minustakin on erittäin tärkeää lähiopetuksen määrän riittävyys, se on ilman muuta tärkeää. Ja tärkeää on ihan todellakin vähän avata, kohentaa, parantaa ja kehittää ammatillisen koulutuksen sisältöjä. On luotava entistä paremmin jokaiselle oppilaalle sopivia opinpolkuja, on kannustettava ja motivoitava. Nimittäin tällä hetkellä voi tilanne olla joidenkin oppilaiden kohdalla se, että jos olet viikon tai kaksi syystä tai toisesta poissa oppilaitoksesta ja jos opettaja tai ohjaajat eivät millään tavalla ole siitä kiinnostuneita tai puutu siihen, niin moni oppilas voi keskeyttää opintonsa siihenkin. Olen tällaistakin kuullut, ja kuten tuossa debatissa sanoin, pystyn seuraamaan tätä ammatillista opetusta nyt aika läheltä, koska minun 16-vuotias poikani aloitti syksyllä ammattioppilaitoksessa opiskelun, ja hän pitää siitä ja on motivoitunut.

18.03 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että meitä perussuomalaisiakaan ei oikein naurata se, että koulutuksen linkkuveistä ja leikkuuveistä joutuu heiluttelemaan, mutta uskomme siihen, että uudistusten kautta kuitenkin pystytään koulutuksen taso pitämään.

Sanotaan, että mikään ei ole varmaa paitsi muutos. Tämä pitää erityisesti paikkansa koulutuksessa. Koulutuksen on elettävä ajassa ja pyrittävä vastaamaan työelämän ja yhteiskunnan muutokseen. Erityisesti tämä pätee suoraan ammattiin valmentavaan koulutukseen, jossa työelämän vaatimien tietojen ja taitojen on oltava ajan tasalla. Oman näkemykseni mukaan ammatillisen koulutuksen päämääränä on tarjota opiskelijalle riittävä osaaminen, joka johtaa työllistymiseen koulutusta vastaavalle alalle. Tämä päämäärä ei tällä hetkellä toteudu. Tiedämme, että monilta aloilta valmistutaan käytännössä kortistoon. Tilanne ei voi jatkua näin. Osaavaa työvoimaa kannattaa kouluttaa niille aloille, joissa sitä tarvitaan. Tämä on ammattikoulureformin keskeisimpiä tavoitteita.

Esimerkiksi kotiseudullani Varsinais-Suomessa on tällä hetkellä tarvetta teollisuusosajille autotehtaassa ja Turun seudulla kysyntää osaajille telakkateollisuudessa. Muutama vuosi sitten kyseiset alat oli tuomittu auringonlaskun aloiksi ja harva uskoi niiden lisäävän työllisyyttä. On toki vaikeaa ennakoida työvoiman tarvetta tulevaisuudessa, etenkin ala-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

kohtaisesti. Työelämäyhteyden parantaminen kuitenkin edistää ennakkointia siitä, mille aloille työntekijöitä kannattaa kouluttaa. Ne kaikkein trendikkäimmät alat eivät välttämättä työllistä enää parin vuoden päästä, vaan oppilaitokset voisivat suunnitella yhdessä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa, minkälaisia osaajia työelämä tulevaisuudessa tarvitsee ja minkälaista opintotarjontaa oppilaitoksen kannattaa tarjota.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen uudistus lisää työpaikalla oppimista. Uutta koulutusopimusta ja oppisopimusta laajennetaan. Nyt myös nuoret pääsevät aikuisopiskelijoiden lisäksi hyötymään oppisopimuksesta. Työpaikalla oppiminen tarjoaa opiskelijalle arvokkaan mahdollisuuden kokeilla sitä, miltä ammatti käytännössä tuntuu. Parhaimmillaan nuori voi oppisopimuksen myötä työllistyä yritykseen. Työnantaja saa hyvän työntekijän ja nuori työpaikan. Koulutusopimus on pitkälti otettu käyttöön, koska työnantajien kiinnostusta käytännössä oppimiseen on haluttu lisätä. Tarkoitus ei ole suinkaan teettää opiskelijoilla ilmaista työtä, kuten kriitikot ovat esittäneet. Koulutusopimuksessa on tarkat oppimistavoitteet, ja niiden täytyttyä opiskelija siirtyy oppisopimuksen piiriin. Suomessa on 265 041 mikroyrittäjää ja 15 559 pienyrittäjää. Näistä yrityksistä löytyy valtava määrä osaamista, jota tulisi hyödyntää entistä enemmän työpaikalla oppimisessa. Toivonkin, että myös pien- ja mikroyrittäjät lähtevät mukaan koulutusopimuksiin ja oppisopimuksiin. Kuten edellä kuvasin, yhteistyöstä on hyötyä niin yritykselle kuin nuorillekin.

Koulutuspolku on merkittävä elementti ammatillisessa koulutuksessa. Se mahdollistaa etenemisen asteittain yhä vaativampiin tehtäviin ja edistää tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia. Ammatillisen koulutuksen uudistuksessa opintopolkua uudistetaan vastaamaan yksilöllisiä tarpeita — olemmehan jokainen yksilöitä, jotka oppivat eri tavalla ja eri tahtiin. Yksilöidyillä opintopoluilla pyritään myös estämään opintojen keskeyttämisiä. Tiedämme kaikki, että työmarkkinoilla ei oikein pärjää pelkällä peruskoululla enää tänä päivänä. Sen vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että ammattikoulun keskeyttämisiä pyritään vähentämään. Näin taistellaan tehokkaasti syrjäytymistä ja nuorisotyöttömyyttä vastaan.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä muistuttaa, että viime kaudella toteutettiin ammattikorkeakoulujen uudistus. Sen tavoitteena oli parantaa ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia vastata uusiin työelämän, yhteiskunnan ja alueiden kehittämistarpeisiin. Se myös onnistui hyvin. Nyt tehtävä ammatillisen koulutuksen uudistus vastaa täsmälleen samoihin kehittämistarpeisiin. Kysynkin: miksi uudistus ei nyt sitten oppositiolle kelpaakaan? — Kiitos.

18.08 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Näihin laskentalukuihin, mitä keskustelussa on käytetty, haluan nyt kyllä pitkän linjan koulutus- ja sivistysihmisenä todeta sen, että pidin henkilökohtaisesti niin edellisen hallituksen kuin tämänkin hallituksen yli 200 miljoonan euron säästöjä — leikkauksia — väärinä ja kyseenalaisilla perusteilla arvioituna. Ja senhän tämä käyty keskustelu myöskin vahvistaa ja osoittaa.

Nimittäin nämä ammatillisen koulutuksen leikkaukset ovat kyllä nyt vakavalla tavalla vaarantamassa ammatillisen koulutuksen ja suomalaisen ammattiosaamisen laadun, yleisen jatko-opintokelpoisuuden ja, jossain määrin ainakin, tämän nuorisotakuun toteutumisen. Jo nyt tämä ammatillisen koulutuksen lähiopetuksen määrä, mitä on vähennetty valtavasti, totta kai heikentää osaamisen laatua ja myös opintoihin kiinnittymistä. Minä voin vain kuvitella sen lapsen ja nuoren ja myöskin opettajien kannalta, miten se vaikuttaa työtyytyväisyyteen, opettajien työetiikkaan ja nuorten orientaatioon, jos työviikko on, niin kuin se monilla on, kolmi-nelipäiväinen. Ja sitten kuulin, että joku äiti oli opettajalle soit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

tanut, kun se heidän poika, vai oliko se nyt tyttö, on sitten töissä seitsemän tuntia päivässä, että miksi niin paljon, kun ei se jaksa siellä.

Arvoisat kansanedustajat! Keskustelussakin tuli esille, että ammatilliseen koulutukseen sijoitetusta eurosta menee noin 50 senttiä opetukseen. Vielä 10 vuotta sitten opetuksen osuus oli lähes 70 prosenttia. Nyt on tietysti kyllä hyvä ja aiheellista perätä, miten nämä eurot käytetään, ja hakea tavallaan keinoja sille.

Kannan itse tosi paljon huolta siitä, miten tämä opetuksen vähentäminen on vaarantamassa tätä todellista jatko-opintokelpoisuutta. Tällä hetkellä amk-perustutkinto-opiskelijoista kolmannes tulee amiksesta, siis kolmanneksella on ammatillinen tausta. Ja kyllä tällainen löyhä lähiopetus ja teoreettisen ja ammatillisen opetuksen, matemaattisten taitojen, kielten ja äidinkielen heikkeneminen — pakkohan sen on näkyä pyrittäessä ja siirtäessä sitten esimerkiksi ammattikorkeakouluun.

Sosiaalidemokraatit haluavat ammatillisen koulutuksen kehittämistä laatu edellä. Ammattiin opiskeleva tarvitsee riittävästi kontaktiopetusta ja ohjausta riippumatta siitä, tapahtuuko oppiminen koulussa, työpaikalla vai etäopiskelulla. Tärkeä merkitys on myös ryhmässä tapahtuvalla oppimisella sekä yhteisöllisyydellä. Eli riittävä kontaktiopetuksen määrä, opiskelijoitten laaja-alainen osaaminen ja jatko-opintokelpoisuus on turvattava ammatillista koulutusta uudistettaessa.

Me sosiaalidemokraatit haluamme laajentaa tätä oppivelvollisuutta toiselle asteelle, koska yksikään nuori ei pärjää nykyisessä saati tulevaisuuden työelämässä ilman toisen asteen koulutusta. Kun luin lävitse kertaalleen tämän hallituksen esityksen reformiksi — se on siis luonnos — niin löysin kuvauksen Tanskan mallista, tilanteesta: "Tanskassa noin 60 prosenttia nuorista käy vapaaehtoisen peruskoulun 10. luokan ennen ammatilliseen koulutukseen siirtymistä. Peruskoulun 10. luokan tavoitteena on selkiyttää [Puhemies koputtaa] opiskelijan valintaa joko lukion tai ammatillisen koulutuksen välillä." Tässä on minusta ällä. Kannattaa ottaa oppia Tanskasta.

18.13 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huolet siitä, että jatko-opintokelpoisuus ei olisi uudistuksessa mukana ja se vaarantuisi, ovat turhia. Ennen kaikkea tiedän, että ministeri Grahn-Laasonen on juuri sen jatko-opintokelpoisuuden perään katsonut, sitä valvonut, ja siltä osin voi sanoa, että se on johtava periaate. Yhdenkään nuoren tien ei pidä päättyä mihinkään oppilaitosasteeseen, vaan nuoren tien pitää olla mahdollista edetä vaikka sitten tohtorintutkintoihin asti. Sen lisäksi on asetettu työryhmä pohtimaan, millä tavalla ammatillisia tutkintoja voitaisiin hyödyntää myöskin sitten siellä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa, eli ollaan viemässä vielä pidemmälle.

Tuo kymppiluokkapohdinta on erinomainen asia. Meillähan monet käyvät kymppiluokan. Näenkin, että ehkä siinä on se vastaus siihen, että ne riittävät perustaidot saadaan siellä varmistettua, ja sitten se jatkopolku seuraavaan opinpolkuun myöskin helpottuu.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustajille Paloniemi ja Kivelä ja sen jälkeen edustaja Gustafssonille, ja sen jälkeen puhujalistaan.

18.14 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun täytyy tästä samasta asiasta nyt muistuttaa kuin edustaja Elomaa tuossa teki, eli viime kaudella, kun tätä ammattikorkeakoulureformia tehtiin — ministeri Gustafsson, te olitte ministerinä silloin, ja Krista Kiurukin taisi olla vähän aikaa — ammattikorkeakouluilta leikattiin yli 20

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

prosenttia ensin budjeteista, aika rajusti leikattiin aloituspaikoista ja ihan samaan aikaan toivottiin ja edellytettiin, että ammattikorkeakoulut tekevät raivokasta rakenteellista uudistusta. Minä vähän ihmettelen sitä, miten se mieli on nyt muuttunut, koska ei silloin annettu mitään armoa, ammattikorkeakoulujen oli vain sopeutettava voimakkaasti toimintaansa. Minä satun tietämään tämän asian aika hyvin myös siksi, että olen ollut pitkästi toistakymmentä vuotta hallituksen puheenjohtaja yhdessä Suomen suosituimmista ammattikorkeakoulu-oy:istä, niin että tietämättömyydestä tässä nyt ei ainakaan minun kohdallani ole kysymys, jostain muusta voi sitten olla. Mutta minä ihmettelen tätä mielenmuutosta. Ei se [Puhemies koputtaa] kaatanut ammattikorkeakouluja kuitenkaan.

18.15 Kimmo Kivelä ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Luonnollisesti on tärkeää, että ammattikouluissa suoritettu tutkinto antaa jatko-opintokelpoisuuden, siitäkin huolimatta, että vain pieni osa jatkaa ammattikorkeakouluihin. Mutta samalla on myös kiinnitettävä huomiota siihen, ettei sellaisista ammattikoulujen opiskelijoista, jotka eivät välttämättä teoreettisissa aineissa ole kovin osaavia, tule koulupudokkaita, koska tässä menetetään paljon osaavia, sellaisia käytännön nohevia osaajia. Tämähän uudistus nimenomaan mahdollistaa, että tehdään näitä räätälöityjä ohjelmia. [Sanna Lauslahti: Juuri näin!]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Vielä debatin käynnistänyt edustaja Gustafsson.

18.16 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä ammattikorkeakoulutilanteesta: Minä sen kahden vuoden aikana kävin lähes kaikissa ammattikorkeakouluissa. Sain monilta kiitoksia. Niitä aloituspaikkavähennyksiä muutettiin huomattavan paljon, siis tuhannella aloituspaikalla, se nyt niin kuin siitä. Sain siitä myöskin paljon myönteistä palautetta.

Sitten ihan tähän jatko-opintokelpoisuuteen. On tietysti kaksi eri asiaa. Minä uskonkin, että hallitus haluaa pitää tästä muodollisesta jatkokelpoisuudesta kiinni. Sitten tavallaan se toinen kysymys kuuluu, onko se sitten tosiasiallinen. Jokainen ymmärtää, että jos säästöt ovat yliviritetyt, niin niillä on sitten vaikutuksensa tosiasiallisiin jatko-opintomahdollisuuksiin.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Sitten puhujalistaan.

18.17 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Ennen eduskuntavaaleja kaikki puolueet lupasivat, että koulutuksesta ei leikata, ja tietenkin nyt tiedämme, että siitä leikattiin ja paljon. Erityisesti ammatillinen koulutus on nyt ollut tulilinjalla, ja leikkausten vaikutukset alkavat toden teolla näkyä. Leikkausten myötä koulutuksen laatu ja vetovoimaisuus uhkaavat heiketä. Se, että koulutuksesta on jo leikattu, ei ole peruste leikata edelleen. Päinvastoin, aiemmat leikkaukset kertovat siitä, kuinka tiukilla jo valmiiksi ollaan.

Ammatillinen koulutus pitää yhteiskunnan käynnissä. Se luo pohjan, jonka päälle toimiva Suomi rakentuu. Ammatillista koulutusta onneksi myös uudistetaan. Ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteet ovat sinänsä hyvät ja helpot allekirjoittaa. Kyseessä on suurin koulutuksen reformi Suomessa vuosikymmeniin. Tarkoituksena on karsia erilaisten tutkintojen määrää rakentamalla laaja-alaisempia tutkintoja, panostaa digitaalisuuteen sekä pitää kiinni yleistaitojen, kuten sosiaalisten taitojen, oppimistaitojen ja kielitaidon, opetuksesta. Valitettavasti reformi on kuitenkin ikävä osoitus siitä, että hallituksen puheissa uu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

distuksista on tullut liian usein synonyymi leikkauksille. Aiemmatkaan hallitukset eivät ole synnistä vapaita, mutta nyt olemme ylittämässä rajaa, jonka jälkeen paluuta ei välttämättä enää ole. Ammatillisen koulutuksen rahoitus laskee dramaattisesti. Vuosien 14 ja 18 välillä puhumme yli 400 miljoonasta eurosta. Millaisen pohjan tämä jättää uudistamiselle?

Amiksen reformissa on tärkeitä tavoitteita, kuten esimerkiksi nykyistä tiiviimpi työelämäyhteys niin opettajille kuin opiskelijoillekin. Tähän liitetty lähiopetuksen vähentäminen on kuitenkin uhkaava riski. Vähemmän lähiopetusta ei saisi tarkoittaa kategorisesti enemmän etäopetusta vaan muita toimivampia ja oppilaitoskohtaisia opetusmalleja. Nyt yli 600 ammatillisen koulutuksen opettajaa on jo irtisanottu. Mistä löytyy henkilöstö tekemään hallituksenkin hehkuttamat yksilölliset oppimispolut opiskelijoille? Opetusta ei voi myöskään ulkoistaa yrityksille, niillä on omat huolensa jo valmiiksi. Myös aloituspaikkoja vähennetään, ja tämä nostaa rimaa päästä perusopetuksen jälkeen mielekkääseen koulutukseen. Mitä tapahtuu seiskan pojille? Mitä tapahtuu heille, jotka hakevat vielä paikkaansa? Mitä tapahtuu oppilaiden yksilölliselle tuelle? Mitä tapahtuu opettajien jaksamiselle?

Arvoisa puhemies! Ammatillinen oppilaitos on monen kunnan elinehto. Kun reformia tehdään, sen ei pitäisi perustua itsetarkoitukselliseen verkon karsimiseen vaan tarkoituksenmukaisuuteen. Samalla riittävä ohjaus ja yksilöllinen tuki on taattava opiskelijoille. Nyt suunta on toinen. Huoli ammatillisen koulutuksen kentällä on suuri. Opettajat eivät usein ehdi tehdä kaikkea, mitä pitäisi, ja moni opiskelija ja nuori sysätään tilanteeseen, jossa heillä on yhä suurempi vastuu yhä epävarmemmassa tilanteessa, yhä suurempi omavastuu, yhä suurempi mahdollisuus pudota.

Arvoisa puhemies! Poikien asema suomalaisessa koulutusjärjestelmässä on tyttöjä heikompi. Kouluissa pojat kokevat tyttöjä enemmän kiusaamista, väkivaltaa ja yksinäisyyttä. Ero tyttöjen ja poikien lukutaidoissa on OECD-maiden suurin. Sukupuolen moninaisuus ei näy tilastoissa. Kuulemme sosiaalisen aikapommin tikityksen. 25—54-vuotiaita miehiä on työelämän ulkopuolella jo nyt pysyvästi lähes 79 000. He eivät tee töitä, opiskele tai ole työkyvyttömyyseläkkeellä. Kadonneiden poikien ja miesten määrä on viime vuosina kasvanut. Nuorisotakuu on torso. Koulutustakuu toimii vain osittain. Kunnissa voidaan auttaa, mutta kunnat ovat ahtaalla. Kaikilla kunnilla ei ole korjaustoimenpiteisiin varaa. Yhä useampi peruskoulunsa päättävä tai ammatillisen koulutuksen keskeyttävä nuori jää tyhjän päälle. Liian moni keskeyttää opintonsa.

Arvoisa puhemies! Tällä kaikella on ylisukupolvisia vaikutuksia. Kadonnut sukupolvi on pahinta, mitä Suomelle voi tapahtua. Kadonnut sukupolvi tulee kalliiksi. Ammatillinen koulutus on yksi tärkeimmistä keinoista saattaa nuoriamme kohti työelämää ja pärjäämistä. Sillä on erityisen tärkeä tehtävä juuri nuorten miesten osallisuuden lisäämisessä. Osatomuus puolestaan voi kaataa yhteiskuntia. Ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen ja lähiopetuksen leikkaaminen yhdistettynä opettajien lopputileihin, nuorisotakuun unohtamiseen ja opintotuen leikkauksiin on inhimillisesti, sosiaalisesti ja koko yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta väärin. Meidän on löydettävä ratkaisut järjestää ammatillisen koulutuksen reformi siten, että nuoret eivät putoa, siten, että Suomen amis saadaan pidettyä pinnalla.

18.22 Kimmo Kivelä ps: Puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi on kentällä toivottu ja myös välttämätön uudistus. Sitä on todellakin hartaasti koulutuksenjärjestäjien ja muiden alan ammattilaisten keskuudessa uudistettu. Ja voidaan sanoa, että nyt todellakin on yhdestoista hetki toteuttaa tämä uudistus ensinnäkin jo pelkästään sen vuoksi, että am-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

matillisessa koulutuksessa on nyt vetoa, ammatillinen koulutus on houkuttelevaa, ja sitä pitää määrätietoisesti kehittää. On totta, että marssijärjestys ei ansaitse tyyli pisteitä: se, että ensin leikattiin rahaa ja sitten toteutetaan uudistus. Mutta ei pidä myöskään jäädä tuleen makaamaan vaan on katsottava eteenpäin, sillä joka tapauksessa meidän ammatillisessa koulutuksessamme on paljon vahvuuksia, [Sanna Lauslahti: Juuri näin, juuri näin!] ja näitä vahvuuksia pitää vahvistaa.

Mutta yhtä lailla tarvitaan ennakkoluulottomia uusia avauksia esimerkiksi siinä, että kun vielä valitettavasti asennetasolla on sellaista ammatillisen koulutuksen vähättelyä, joka johtuu tietämättömyydestä, niin yksi asia olisi esimerkiksi semmoinen, että äidit pitäisi saada vierailemaan ammatillisiin oppilaitoksiin, poikien äidit nimenomaisesti. Poikien äidit saattavat luulla, että esimerkiksi metalliala on jotakin likaista hommaa ja vähän semmoista toisen luokan työtä, jota se todellakaan ei ole — se on vaativaa, korkeaa osaamista mutta myös hyvin palkattua, siistiä sisätyötä. Tämmöistä asennetta kun saataisiin levitettyä, samoin kuin sitä, mitä edustaja Lauslahti puheessaan toi esille: peruskoulun yläluokkien ja ammatillisten oppilaitosten välille tätä lisääntyvää yhteistyötä, jopa niin, että kasit ja ysit voisivat käydä iltapäivällä koulun jälkeen puuhastelemassa jotakin ammatillisten koulujen tiloissa ja laitteilla. Tämmöisiä kaikkia tarvittaisiin lisää.

Todellakin, niin kuin omassa puheessani viittasin, ja moni muukin, työpaikoilla tapahtuvassa opettamisessa resurssien täytyy olla kaikin tavoin kunnossa, mutta siinä on myös mahdollisuus, mahdollisuus nimenomaan ikääntyville työntekijöille, joita työnantajat kenties haluaisivat hienovaraisesti pukata eläkkeelle tai jonnekin tai joille haluaisivat jopa tyyliä antaa potkuja. Tällaiset ikääntyvät työntekijäthän, joilla on valtavasti ammattitaitoa ja työhistoriaa mutta välttämättä ei enää sitä nopeutta, ovat mitä upeimpia työhön opastajia ja hiljaisen tiedon välittäjiä. Joku kolmekymppinen ei välttämättä ole paras työpaikkaohjaaja, sillä hänhän voi kokea ohjattavan kilpailijaksi. Tällaista uutta ennakkoluulotonta ajattelua.

On äärimmäisen tärkeätä, että kuullaan eri tahoja. Kun minä olen keskustellut koulutuksenjärjestäjien kanssa, niin eivät he nyt tietenkään hyväksy tätä ja taputa käsiään näille leikkauksille, mutta he näkevät paljon suuria mahdollisuuksia ja sanovat esimerkiksi, että heidän omissa johtamisen järjestelmissään on kehittämisen varaa ja esimerkiksi keskeyttämisiin pystytään oppilaitosten määrätietoisella toiminnalla puuttumaan. Että kaikkia tällaisia mahdollisuuksia on.

Yksi asia, mistä täällä on tänään kannettu perustellusti huolta, ovat nämä lähiopetustunnit ja myös tämmöinen niin sanottu itseopiskelu: kyllähän se on monin paikoin ollut säälittävää, että on pantu vaikka viiden päivän itseopiskeluun ja todellisuudessa tehtävät ovat olleet sitä tasoa, että nohevat tytöt ja pojat ovat tehneet ne muutamassa tunnissa. Ei tämmöinen ole hyvä tie.

Mutta kyllä minä olen hyvin toiveikas tämän reformin suhteen, juuri tässä, että se menee oppilaan kylki edellä ja räätälöidään ne henkilökohtaiset opetussuunnitelmat.

18.28 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Kun suomalaisilta kysytään kansakuntamme suurimmista saavutuksista, niin koulutusta on pidetty yhtenä tärkeimmistä. Pienessä ja syrjäisessä Suomessa on aina uskottu koulutuksen ja oppimisen käänteentekevään voimaan edistää yhteiskunnan kehitystä kohti sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävää tulevaisuutta. Koulutuksen tasa-arvon vaaliminen on johtanut tasa-arvoisempaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

yhteiskuntaan, jossa ihmisten taidot ja tiedot eivät riipu kotitaustasta tai varallisuudesta. Ei ole sattumaa, että Suomi on kuulunut koulutuksen huippumaihin jo pitkään.

Sosiaalidemokraatit ja muu oppositio, maamme monet taloudelliset asiantuntijat, laaja kansalaisjärjestöjoukko, koulutusalan asiantuntijat ja yksittäiset kansalaisryhmät ovat ottaneet vakavasti eduskuntavaalilupaukset, joita me kaikki teimme. Samaan aikaan kun kilpailukykyä on synnytetty hohtimilla, työntekijöiden palkkojen leikkaamalla, koulutuksen arvolle kilpailuvyyn luojana on viitattu kintaalla asiantuntijoiden varoituksista huolimatta. Meidän mielestämme rohkeinta säästämistä olisi ollut lopettaa tällainen koulutuksen alasajo ja ideologinen näivettäminen, sillä se tulee kalliiksi maamme menestyksen kannalta.

Voimakkaista vetoamuksista huolimatta Sipilän hallitus linjasi, että 190 miljoonan säästötarve ammatilliseen koulutukseen toteutetaan vuotta aikaisemmin kuin varsinainen uudistus. Käytännön säästöjen tekijäksi veloitettiin ammatillisen koulutuksen järjestäjät. Ne ovat joutuneet itse ratkaisemaan, kerätäänkö säästöt karsimalla opiskelijamääriä vai leikkaamalla yksikköhintoja vai molemmilla keinoin.

Arvoisa puhemies! Kun ammatillisen koulutuksen reformiin on menty säästöt edellä, niin opiskelijapaikat, koulutusalat ja koulutuspaikkakunnat uhkaavat keskittyä ilman minikäänlaista avoimuutta tai lopullista varmuutta lopputuloksesta. Aikuiskoulutus uhkaa loppua kokonaan, kun koulutustakuun piirissä olevat nuoret on huolehdittava koulutukseen. Opettajien määrä vähenee tuhansilla, joten seurauksena on väistämättä myös isommat ryhmäkoot ja lähiopetuksen väheneminen entisestään, mistä täällä on todella paljon tänään huolta kannettu.

Tiedämme kaikki, että viidesosa alle 25-vuotiaista nuorista miehistä ja yli 15 prosenttia nuorista naisista on työn tai koulutuksen ulkopuolella. Tiedämme, että jo nyt jokaiselle tarvitaan vähintään toisen asteen koulutus, jotta työllistyy. Miten tällä reformilla vastataan näiden vakavassa syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tarpeisiin? Miten näille nuorille saadaan vähenevien lähiopetustuntien myötä se ammattitutkinto lopulta suoritetuksi?

Hallituksen esityksen sisältämä tapa leikata ammatillisen koulutuksen rahoitusta sisältää ongelmia työmarkkinoiden osaamistarpeidenkin kannalta. SAK arvioi, että osa säästöistä saatetaan toteuttaa leikkaamalla opiskelijapaikkoja aloilta, joiden osaajille olisi työmarkkinoilla käyttöä mutta joiden vetovoima ei houkuttele opiskelemaan aloja. Monien alojen vetovoimaongelmat ovat pidemmän ajan kuluessa syntyneitä. Leikkausten myötä tehtävät opiskelijapaikkojen vähentämiset saattavat kuitenkin entisestään vaikeuttaa yritysten ja työpaikkojen osaavan työvoiman saatavuutta lähitulevaisuudessa. Esimerkkinä voin mainita oman maakuntani Lounais-Suomen tilanteen. Turussa Rolls-Royce ja Meyerin telakka sekä Uudenkaupungin Valmet Automotive ovat ilmoittaneet mittavista investoinneista. Uusia työntekijöitä tarvitaan tuhansia. Pullonkaulana on kuitenkin näiden investointien toteutuksessa riittävä kotimaisen ammattihenkilöstön palkkaaminen. Voi vain kysyä, miten näillä leikkauksilla huolehditaan nyt näistä akuuteista yritysten työvoimatarpeista. Haluammeko uusien työntekijöiden tulevan ulkomailta samaan aikaan, kun meillä on 100 000 alle 30-vuotiaista nuorta ilman sitä toisen asteen koulutusta? Nyt pitäisi kyllä tähän asiaan puuttua.

Sitten jos tarkastellaan tuota ammatillisen koulutuksen reformia, niin tämä valmisteilla oleva uusi rahoitusjärjestelmä palkitsee koulutuksen järjestäjiä opiskelijoiden opintosuorituksista. Tämä on toisaalta ihan hyvä asia, mutta tämä toisaalta tarkoittaa sitä, että turvataksaan tulevaa rahoitusta koulutuksen järjestäjien kannattaa kerätä suoritteita tulevan ra-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

hoituksen pohjaksi. Tämähän ei tietenkään niitä opiskelijapaikkoja kannusta leikkaamaan, mikä on hyvä asia, mutta helposti saattaa käydä niin, että leikkauksia tehdään yhä enemmän sieltä lähiopetuksesta ja sitten sen koulutuksen laadun kustannuksella. Tuloksena voi lopulta olla se, että yhä useampi nuori keskeyttää koulutuksen riittämättömän tuen puutteessa.

Sitten se kehittämissuunnitelma, mitä ministerikin on täällä kaivannut. Sitä ovat jo monet esittäneetkin. Elikkä mielestäni nyt pitäisi vakavasti pohtia professori Uusitalon ehdotusta oppivelvollisuuden nostamisesta. Meillä oppivelvollisuusikä on alhaisempi kuin monissa muissa maissa. Esimerkiksi USA:ssa oppivelvollisuuden nosto on lisännyt 16–17-vuotiaiden koulunkäyntiä, plus paljon muita hyviä vaikutuksia on saatu aikaan. Nyt pyytäisinkin ministeriä harkitsemaan, jos puoliväliriihessä voitaisiin tehdä tällainen oppivelvollisuuden noston kustannushyötyanalyysi. Minä uskon, että se olisi varmasti hyvä asia koko Suomelle.

18.33 Mirja Vehkaperä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tarvitsemme tulevaisuudessa ammattilaisia: kädentaitajia, putkimiehiä, parturi-kampaajia, sairaanhoitajia ja niin edelleen. Ammatillisen koulutuksen vetovoima tällä hetkellä on todella hyvä: lähes puolet ikäluokasta hakeutuu ammatilliseen koulutukseen. Mutta silti meillä on kohtaanto-ongelma siinä, mille aloille hakeudutaan koulutukseen, miltä aloilta työllistytään. Sen lisäksi että meillä on 240 000 työtöntä, meillä on 30 000 avointa työpaikkaa tällä hetkellä. Eli meillä on monenlaista kohtaanto-ongelmaa koulutuksen ja työpaikkojen välillä.

Tärkeintä tässä vaiheessa on pitää kiinni koulutustakuusta: siitä, että kaikille peruskoulun päättävälle nuorille taataan toisen asteen koulutus, joko lukio- tai ammatillinen koulutus. Se on tärkeää siinä mielessä, että jokainen hakeutuu peruskoulun jälkeen toiselle koulutusasteelle ja siitä sitten eteenpäin.

On tietysti harmillista, että tämä hallitus joutuu tekemään koulutuksesta leikkauksia. Säästöt ovat 190 miljoonaa euroa, ja jaan sen huolen, että mitä siellä kentällä nyt tapahtuu. Näitä säästöjä revitään tietysti kiinteistöistä, koulutiloista ja niitä säästöjä varmasti tullaan tekemään yt-neuvotteluiden kautta, aloituspaikkojakin varmasti joudutaan leikkaamaan, eli monenlaista juustohöylää oppilaitoksissa joudutaan käyttämään. Mutta täytyy muistaa, että näiden säästöjen takana — tai oikeastaan voi sanoa, että säästöjen edellä — pitää mennä tämä reformi. Siinä halutaan ammatillisen koulutuksen vetovoiman lisääntymistä niin, että työelämälähtöisyys tulee nyt keskiöön. Meidän yhteiskuntamme muuttuu, työelämän haasteet muuttuvat, ja myös ammatillisen koulutuksen on uudistuttava.

Työelämälähtöisyys ei minunkaan mielestäni ole sitä, että nuoret heitetään vain työpaikalle ja katsotaan, miten he siellä pärjäävät — he tarvitsevat lähikontaktia, opetusta, opetushenkilökunnan läsnäoloa. Kun me rakennamme yksilöllisiä opintopolkuja, niissä pitää ottaa esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden henkilökohtaiset tilanteet huomioon. Meillä on nyt toisella asteella ennätysmäärä oppilaita, jotka todellakin tarvitsevat opetuksessa erityistä tukea, ja tämä ryhmä kasvaa valitettavan nopeasti tästä eteenpäin.

Pidän tärkeänä, että ammatillisen koulutuksen reformissa otetaan rahoituksesta tiukka ote niin, että se on tulospainotteinen ja -perusteinen. Siis: miten suoriudutaan koulutuksesta entistä nopeammalla aikataululla — oikeastaan voi sanoa näin — huolehditaan lähiopetuksesta ja siitä, että kun opetusta tapahtuu siellä työpaikalla, niin siellä on myös ohjaus mukana. Mutta tulosperusteisuuteen liittyy myös se, työllistytäänkö koulutuksen jälkeen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

kun ammatti saadaan, työpaikkoihin, ja tästä palkitaan tulevaisuudessa koulutuksen järjestäjiä.

Olen myöskin kysynyt itseltäni sitä, ovatko kaikki nyt valmiita ammatillisen koulutuksen uudistukseen. Opetuksen sisältö tulee siis muuttumaan, tämä työelämälähtöisyys ja yksilölliset opintopolut, mutta myöskin pedagogiikka muuttuu. Opettajan rooli muuttuu tulevaisuudessa valtavasti paljon, ja opettajien täydennyskoulutukseen tarvitaan varmasti tässä hyvä ote, niin että me pystymme antamaan myöskin eväät opettajille kohdata uudella tavalla ammatillinen koulutus ja myöskin antaa sitä. Mutta myöskin digitaalisuus tuo tähän varmasti uutta otetta: näyttötutkintoja tai juuri työpaikalla oppimista ja koordinaatiota voidaan sähköisillä työvälineillä varmasti edistää. Eli moni asia on murroksessa, ja toivon sellaista positiivista otetta ja signaalia siihen, että ammatillinen koulutus tarvitsee ja vaatii myöskin uudistusta.

Puhemies! Aivan lopuksi sanon huoleni siitä, että kalliiden koulutusalojen investoinnit eivät saa jäädä tämän säästökuurin myötä jäihin: rakennus, metsä, maatalous ja logistiikka ja maanrakennus [Puhemies koputtaa] ovat kalliita aloja, ja niihin toivotaan tietysti investointirahoja.

18.38 Tytti Tuppurainen sd: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen strategioista, pääministerin ja muidenkin ministereiden puheista saa helposti käsityksen, että Suomen rikkaus on sen maaperässä. Tämän käsityksen mukaan Suomen tulevaisuus lepää sen varassa, mitä maasta kasvaa ja/tai kaivetaan, miten paljon sellua ja turvetta tuotetaan. Luonnonvarojen järkevään ja kestäväan käyttöön on tietysti syytä suhtautua myönteisesti. Niillä on alueloudellista merkitystä ja merkitystä koko kansantaloudellekin. Mutta Suomen todellinen voimavara on ihmisissä. Todellinen arvonnäkökulma syntyy tekemästämme työstä, inhimillisestä pääomasta ja työtä edistävästä innovaatioista. Siksi hallituksen päätökset koulutusleikkauksista ovat omiaan vaarantamaan Suomen tulevaisuuden.

Koulutusleikkauksia ei voi perustella vertaamalla niitä aiempien vuosien ja edellisten hallitusten toimintaan. Säästöjä tehtiin aiemminkin, ja osa niistä oli perusteltavissa ikäluokkien pienenemisellä, ja kaikki säästöt tehtiin siinä ymmärryksessä, että niiden jälkeen kipuraja koulutusrahoissa on saavutettu. Koulutukseen ehdotetut lisäleikkaukset ovat mahdottomia. Niiden tuloksena tulevat ikäluokat ovat heikommin koulutettuja kuin nyt työelämässä olevat. Suomen vaurastumisen kone alkaa käydä väärään suuntaan: taannamme, köyhdymme. Leikkaukset heikentävät ammatillisen koulutuksen laatua rajusti. Täysipäiväinen ja korkealaatuinen ammatillinen koulutus on yhä vaikeampaa toteuttaa. Opettajat uupuvat yrittäessään tukea opiskelijoita riittämättömillä voimavaroilla. Opiskelijat turhautuvat, kun koulutustarjonnan puutteet ovat ilmiselviä.

Arvoisa puhemies! Osaaminen on Suomen vahvuus. Toinen vahvuutemme on yhteiskunnan kiinteys, tasa-arvolle perustuva yhtenäisyys. Koulutusleikkaukset uhkaavat tätä yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Jos jopa neljäsosa ammatillisen koulutuksen toimipisteistä lakkautetaan, jää suuri osa peruskoulun lopettavista nuorista tyhjän päälle. Syrjäytymisen riski koskee erityisesti nuoria poikia ja nuoria miehiä. Heidän joukossaan on entistä enemmän niitä, joille ei katu voimavaroja tulevaisuuden rakentamiseen.

Eri yhteyksissä on korostettu, että Suomen suurin sisäisen turvallisuuden uhka on juuri syrjäytyminen. Jos emme anna tilaisuutta niille, jotka toivovat käytännön ammattiin valmistamiseen johtavaa koulutusta, oman työn ja oman elämän aloittamista, ajamme heidät ulos yhteiskunnasta. Sen hinta on kova, ja sen hinnan maksaa koko yhteiskunta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Arvoisa puhemies! Suomen kansallista yhtenäisyyttä on tasa-arvon ohella rakennettu myös alueellisella yhdenvertaisuudella. Ammatillisen koulutuksen toimipaikkojen sulkeminen koettelee tätä kohtuuttomasti. Esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaalla, Oulun seudulla, nuorten ikäluokat ovat suuria ja ammatillisen koulutuksen kysyntä korkealla. Aloituspaiikkoja tarvitaan ja toimipaikkaverkkoa tarvitaan. Toimipaikkaverkoston karsiminen johtaa kohtuuttoman pitkiin koulumatkoihin. Jos pitkän koulumatkan päässä ei ole täysipäiväistä ja täysipainoista opetusta, jää peruskoulun jälkeinen opiskelu kokonaan toteutumatta. Elämä pahimmillaan ajautuu kadulle ja kylänraitille, ruudun tuijottamiseen ja ajan tappamiseen.

Arvoisa puhemies! Suomella on aina ollut kykyä tehdä ratkaisuja, jotka turvaavat maan tulevaisuuden. Oppositiossa on valmiutta antaa tukea sellaiselle koulutus uudistukselle, jolla pyritään aidosti hyvään ja laadukkaaseen opetukseen käytettävissä olevilla niukoilla määrärahoilla. Emme kuitenkaan voi olla hyväksymässä, saati kannattamassa, esityksiä, jotka ovat epäoikeudenmukaisia ja huonosti harkittuja. Kannatamme koulutuksen ja työelämän yhteyden vahvistamista mutta emme hyväksy, että vastuuta sysätään työpaikoille ilman näkemystä, ilman suunnitelmaa, ilman voimavaroja.

Suomen itsenäisyyden vuosisata on selviytymistarina ja kasvutarina. Ei vaaranneta tulevaisuuttamme lyhytnäköisillä leikkauspäätöksillä. Hallituksen on kuultava asiantuntijoita ja asetettava tavallisten ihmisten asemaan.

18.43 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Tuppuraiselle on pakko vastata, että opiskelijoita ei tulla eräällä tavalla sysäämään työpaikoille ilman sitä, että oppilaitos on vahvasti vastuussa, ja kaikessa työssäoppimisessa tulee olemaan oppilaitoksen ohjaus ja tuki mukana. Se on se ainut tapa, jolla huolehditaan myös siitä, että oppilas eräällä tavalla saavuttaa ne tavoitteet, joita hänen henkilökohtaiseen suunnitelmaansa on laitettu. Lisäksi on tehty kysely liittyen näihin oppilas- ja aloituspaiikkoihin ja missä aloituspaiikkoja vähenee, ja koulutuksen järjestäjiltä on tullut vastaus, että pääosa niistä tapahtuu itse asiassa täällä Ruuhka-Suomen alueella, missä näitä toimipisteitä laitetaan yhteen. Silloin eivät meidän nuorten näkökulmasta ne matkatkaan kovin pitkiksi synny.

18.44 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Siitähän tämä koko välikysymyskeskustelu on lähtöisin: huoli näistä suurista leikkauksista ja mahdollisuuksista toteuttaa nämä sinänsä hyvät ja perustellut tavoitteet, joita edustaja Lauslahtikin tässä äsken esitti. Täällä esitettiin kysymys, onko tämä opettamisen sysääminen työpaikoille taas yksi keino säästää. Edustaja Kiuru kysyi selkeästi, ovatko nämä 40 miljoonan euron säästöt nyt otettavissa tällä tavalla, että vastuuta sysätäänkin työpaikoille. Resursseista on kysymys, ja resursseista on kysymys myös kontaktiopetuksessa, josta olemme kaikki tänään yhteisesti esittäneet huolen. Olisi nyt vähintäänkin perusteltua, että kun hallitus kokoontuu kehysriihen, tätä eduskunnan yli puoluerajojen ilmaisemaa huolta kuultaisiin ja turvattaisiin riittävät resurssit, ettei tämä reformi ajaudu pelkäksi juustohöyläksi.

18.45 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! Opposition esittämä huoli on ihan aiheellinen siinä, että mikä meidän koulutuksen tulevaisuus on. Me kaikki olemme huolissamme siitä, saako tulevaisuudessa jokainen nuori yhtä hyvän ammattikoulutuksen ja onko se saatavuus joka puolella Suomea myös tulevaisuudessa mahdollista. Tätä huoltahan me kan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

noimme myös viime vaalikautena, ja siitä osoituksena oli se välikysymys, minkä silloinen oppositio perussuomalaisten ja keskustan aloittamana teki yhdessä kahden muunkin puolueen kanssa, jotka hallituksesta hyppäsivät pois, vihreitten ja vasemmiston kanssa. Tällöin nostettiin esille se huoli, että päättyvällä vaalikaudella koulutukseen kohdistettiin kumulatiivisesti 1 700 miljoonan euron leikkaukset. Totuushan on, me kaikki tiedämme täällä sen, että edellinen hallitus on tehnyt paljon leikkauksia ja tämä hallitus joutuu tekemään myös niitä leikkauksia. Lisäksi on hyvin oletettavaa, että myös tuleva hallitus tulee jatkamaan tällä leikkaustiellä. Vähintäänkin tuleva hallitus ei kykene palauttamaan sitä rahoitusosuutta, mikä on ollut ennen näitten leikkausten alkua. Joten yhtään syytöntä tässä salissa ei ole nyt eikä ole ensi vaalikaudellakaan.

Arvoisa puhemies! 190 miljoonan euron säästöt ovat osoitus siitä, miten vakava tilanne meillä on. Viime kaudella tekemättä jääneet päätökset siirtyivät uuden hallituksen päätettäväksi. Meidän täytyy muistaa myös se, että vielä kesällä 2015 sosiaalidemokratien Antti Rinne esitti eduskunnassa, että toisen asteen 270 miljoonan euron säästöt tulisi toteuttaa. Lisäksi sosiaalidemokraatit esittivät ammatillisen koulutuksen säästöjen tekemistä omassa eduskuntavaaliohjelmassaan, siinä leikkauslistassa. Lisäksi he esittivät tätä myös vuoden 2016 vaihtoehtobudjetissa. 2017 sitä ei enää siellä ollut. Vihreät ovat myös esittäneet omassa budjettiesityksessään leikkausten perumista, muttei kokonaan, vaan he jättivät esitykseen ammatilliseen koulutukseen 110 miljoonan euron säästöt. Edes vihreät eivät ole päässeet näitä talouden tosiasioita pakoon.

Siinä mielessä meidän täytyy ymmärtää se, että jos me joudumme jossakin säästämään, meidän täytyy jotkut asiat tehdä sitten paremmin. Ja mitä me voimme tehdä paremmin? Kuten me tiedämme, ammattikoulureformin tarkoituksenahan on ennen kaikkea saada työssäoppimista lisättyä sekä uudistaa tätä rahoitusmuotoa ammattikouluille. Siinä mielessä on hyvä, että näitä rakenteita uudistetaan ja yritetään saada myös nämä nuoret miehet käymään koulut loppuun ja saada se koulutusaste pysymään.

Täytyy tähän todeta myös se, että eiväthän perussuomalaisetkaan mitä tahansa hyväksy. Kyllä me ymmärrämme, että realiteetti on se, että jokaisella on ammattikoulupaikka tulevaisuudessa ja aloituspaikat tulevat riittämään jokaiselle nuorelle jatkossakin ympäri maata. Tämä on lähtökohtatilanne ollut tässä, ja sillä on ainakin liikkeelle lähdetty.

Arvoisa puhemies! Uskon, että jokaiselle peruskoulun päättäneelle jatkossakin on toisen asteen ammattikoulutuspaikka tarjolla. Siitä tämä hallitus tulee pitämään huolen. Tässä keskustelussa, mitä me nyt käymme, on kyse tulevaisuudesta, ja tulevaisuutta me nimenomaan haluamme rakentaa. Me haluamme, että tulevina vuosikymmeninä Suomessa on lapsilisät, on opintotuet, on työttömyyskorvaus ja eläkkeet. Jos valtio elää koko ajan yli varojensa, se on väärin. Se on väärin ennen kaikkea niitä nuoria kohtaan, jotka nyt opiskelevat — he joutuvat kantamaan seuraukset siitä, miten me pidämme taloudesta huolta tänään. Me kaikki varmasti haluamme, että Suomi pysyy hyvinvointivaltiona. Me haluamme, että voimme katsoa itseämme peilistä myös kymmenen vuoden päästä. Siksi nämä säästöt.

Edellinen hallitus leikkasi paljon, ja me leikkaamme. Sen me tiedämme. Mutta mikä ero meillä on näissä hallituksissa, on se, että tämä hallitus tekee kaikkensa, että ammattikoulutus uudistuisi. Tätä eivät aikaisemmat hallitukset ole tehneet. Me teemme sen sen vuoksi, ettei joka kuudes nuori joutuisi kokonaan ilman toisen asteen tutkintoa. Me teemme sen sen takia, että jokainen [Puhemies koputtaa] voisi oppia itselleen sopivalla tavalla. Me teemme sen, jotta työpaikat ja järjestöt saadaan hyvään yhteistyöhön koulujen kanssa. Ja me teem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

me sen, jotta tulevaisuudessa olisi paljon vähemmän syrjäytyneitä nuoria. Tämä on yhteistyötä, ja tässä toivon, että me kaikki voimme olla [Puhemies koputtaa] samassa veneessä.

18.51 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Olen seurannut läheltä kahden ammatillisen oppilaitoksen henkilökunnan tuntoja ja tunnelmia hallituksen ammatilliseen koulutukseen kohdistuneiden säästöpäätösten jälkeen. Keskustelut näiden kahden ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden, opettajien ja sidosryhmäläisten kanssa ovat vahvistaneet käsitystäni siitä, että hallituksen säästöpäätökset kyllä vaarantavat laadukkaan ammatillisen opetuksen toteuttamisen. Hallitushan siis päätti, että tänä vuonna säästetään ja ensi vuonna toteutetaan koulutuksen reformia. Tämä on väärä järjestys. Ammatillisen koulutuksen uudistaminen on tärkeää, mutta nyt reformia ei tehdä perustehtävästä käsin vaan mennään säästöt edellä. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa opettajien ja oppituntien vähentämistä.

Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelee hyvin erilaisia opiskelijoita, ja tämä haastaa oppilaitokset toteuttamaan myös opetusta monella tavalla. Osa opiskelijoista omaa erinomaiset valmiudet itsenäiseen opiskeluun, ja näille nuorille on tärkeää luoda nopea etenemispolku opinnoissa. Osa opiskelijoista tarvitsee luokkaopetusta ja opettajan normaalia ohjausta oppimispolulla. Ammatillisissa oppilaitoksissa on myös erilaisia oppijoita, jotka tarvitsevat ohjausta oman oppimistyylin löytämiseen ja joissakin tilanteissa myös erityisopetusta. Ellei heidän erityistarpeitaan huomioida, on riskinä normaalilta oppimispolulta putoaminen.

Ammatillisen oppilaitoksen opettajan työnkuvaan kuuluu myös kasvattajan tehtävä, koska suoraan peruskoulusta tuleva nuori voi joissakin tapauksissa tarvita ammattiin ohjaamisen lisäksi paljonkin ohjausta aikuisuuteen kasvamisessa. Lisäksi joukossa on nuoria, jotka eivät esimerkiksi psyykkisten ongelmien takia pysty opiskelemaan, ja myös heidän tunnistamisensa ja hoitoon ohjaamisensa on oppilaitoksen vastuulla.

Ammatillisen oppilaitoksen toiminnassa on kaikki edellä mainitut ryhmät otettava huomioon, ja opetusta on pystyttävä eriyttämään ja yksilöllistämään monella tavalla. Jos koulutuksen ainoana arviointimittarina pidetään opiskelijoiden nopeaa valmistumista, ohjaa se helposti oppilaitoksia keskittymään vain parhaimpiin opiskelijoihin. Jos oppitunteja ja opettajia vähennetään liikaa, vaikeutuu tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppiminen kohtuuttomasti, ja se taas johtaa helposti opiskelun keskeyttämiseen.

Ammatillisen koulutuksen reformissa on tärkeää keskustella myös oppilaitosten perustehtävästä. Onko se ainoastaan työntekijöiden kouluttaminen työelämään, vai onko oppilaitoksilla myös laajempi yhteiskunnallinen vastuu nuorista? Jos on, niin sen täytyy näkyä myös koulutuksen arviointikriteereissä ja resursseissa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on siirtää opetus yhä enenevässä määrin työpaikoille. Tässä on paljon hyvää, mutta se ei ole pelkästään hyvä asia, sillä työpaikoilla voi oppia myös vanhentuneita ja huonojakin tapoja. Lähihoitajaopiskelijat ovat kertoneet minulle muun muassa nähneensä harjoittelupaikoillansa työntekijöiden toimesta epäasiallista käyttäytymistä ikäihmisiä kohtaan, eikä heillä ole välineitä toimia näissä tilanteissa. Oppilaitoksen ja opettajien onkin annettava riittävät valmiudet arvioida työelämää myös kriittisesti.

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer on esittänyt vakavan huolensa lähiopetuksen määrän vähenemisestä. Oppilaitoksien oppitunteja on vähennetty, ja myös käytännön harjoittelupaikoissa on liian vähän henkilökuntaa ohjaamaan opiskelijoita. Toisaalta nykyisin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

monet työpaikat kieltäytyvät ottamasta opiskelijoita vastaan, koska lähiopetuksen vähentyminen oppilaitoksissa näkyy opiskelijoiden heikentyneenä tietotaitotasona. SuPerin viesti onkin, että lasku näistä koulutuksen säästöistä tulee opetuksen, osaamisen ja hoidon tason laskun johdosta isommaksi kuin varsinaiset säästöt.

Työpaikoilla ei välttämättä ole resursseja tai valmiuksia ohjata opiskelijaa oikealla tavalla, jos hänellä on erityisen tuen tarvetta, ja opettajat eivät nykyisinkään pysty resursseillaan siellä työpaikoilla toimimaan. Ja jos resurssit vähenevät, niin heitä näkyy entistä vähemmän siellä työpaikoilla. Lisäksi opiskelijoiden on saatava riittävät jatko-opintovalmiudet, koska se on Suomen koulujärjestelmän vahvuus.

Arvoisa puhemies! Lopuksi, kuten debatissa totesin, olen todella huolissani opettajien jaksamisesta. Eniten opettajia uuvuttaa ammatti-identiteetin ja todellisuuden välinen ristiriita. Opettajat kokevat, etteivät he voi tehdä työtään niin hyvin kuin haluaisivat ja ammatti-identiteetti heitä velvoittaisi. Tämä on hyvin monen opettajan kokemus tällä hetkellä. Eräs opettaja totesi minulle pari päivää sitten: "Olen unelma-ammattissani, mutta tällä tavalla tätä ei jaksakaan tehdä. Olen myös uusien menetelmien ja muutosten kannattaja, mutta kyllä niihin pitäisi saada työrauha. Nyt sitä työrauhaa ei ole, kiitos näiden käsittämättömän suurten säästöjen."

18.56 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tässä opposition jättämässä välikysmyksessä vaaditaan muun muassa ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen turvaamista, lähiopetuksen säilyttämistä ja merkittäviä lisäresursseja ammatillisille oppilaitoksille. Ammatillisen osaamisen arvostus onkin kasvussa, ja Suomessa tarvitaan kädentaitajia myös tulevaisuudessa. Ammatilliseen koulutukseen kaivataan silti myös mittavia rakenneuudistuksia. Terveen julkisen talouden kannalta tarpeelliset säästöpäätökset ja uudistukset jäivät valitettavasti tekemättä edellisellä hallituskaudella, vaikka Suomen vaikea taloustilanne onkin ollut jo pitkään kaikkien puolueiden tiedossa. Toisaalta esimerkiksi sosiaalidemokraatit ovat esittäneet viime eduskuntavaaliohjelmassaan merkittäviä ammatillisen koulutuksen säästöjä ja myös vihreiden vaihtoehtobudjettiin sisältyivät yli 100 miljoonan euron säästöt ammatillisesta koulutuksesta. Väistämättä tuleekin mieleen, että oppositiosta käsin on helppoa vastustaa säästöjä ja uudistuksia, joiden tekeminen on julkisen talouden kannalta kuitenkin välttämätöntä, kuten edustaja Niikkokin täällä edellä totesi.

Nykytilanne, jossa koulutukseen kohdennettuja resursseja käytetään tehottomasti ja työelämän vaatimusten ja tarpeiden kannalta vanhentunein tavoin, ei ole kestävä. Näillä näkymin ensi vuodenvaihteessa voimaan astuva ammatillisen koulutuksen reformi on suurin koulutusuudistus Suomessa noin 20 vuoteen. Ammatillisen koulutuksen uudistus kumpuaa osin työelämän ja sen edellyttämien osaamistarpeiden muuttumisesta. Myös ammatillisen koulutuksen rahoitusmalleja on syytä uudistaa. Juuri näihin haasteisiinhan ammatillisen koulutuksen reformi vastaa.

Uudistuksessa poistetaan nuorten ja aikuisten koulutuksen välisiä raja-aitoja. Ammatillisten tutkintojen määrä vähenee merkittävästi. Samaan aikaan tutkintojen laaja-alaisuus kuitenkin kasvaa ja antaa valmistuville nuorille aiempaa paremmat valmiudet päästä mukaan työelämään. Oppilaitosten rahoitusta uudistamalla niitä taas kannustetaan tukemaan opiskelijoitaan opintojen suorittamisessa ja valmistumisessa. Jatkossa opiskelu ammatillisissa oppilaitoksissa on huomattavasti nykyistä joustavampaa ja opiskeluun käytetyn ajan sijasta todellisen osaamisen merkitys painottuu. Opiskelijat saavat mahdollisuuden edetä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

opinnoissaan omaan tahtiin. Opiskelemaan voi myös hakea joustavasti ympäri vuoden. Pienimuotoisiin osaamistarpeisiin voidaan jatkossa vastata täysimääräisen tutkinnon sijasta sen joillakin osilla.

Arvoisa puhemies! Erityisesti työpaikalla tapahtuvan käytännönläheisen oppimisen kannalta hyvin merkittävä parannus on koulutussopimus, joka motivoi jatkamaan opiskelua valmistumiseen asti. Samaan aikaan myös oppisopimuskoulutuksen painoarvoa lisätään. Koulutus työpaikalla onkin tutkimusten mukaan erittäin tehokas keino madaltaa työllistymiskynnystä.

Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi onkin hyvin tarpeellinen nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja saamiseksi mukaan työelämään maamme tulevaisuutta rakentamaan.

19.00 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Rakenteelliset uudistukset ovat välttämättömiä myös koulutuksessa. Itse tulen kaupungista, jossa toisen asteen opinnot on yhdistetty yhteiseen liikelaitokseen. Lukio ja ammatillinen koulutus ovat saman hallinnon alla. Näin on kyetty parantamaan opetustarjontaa, säästämään hallinnollisissa kuluissa ja teknisissä kuluissa ja jatkossa myös tiloissa, koska ammatillinen koulutus ja lukio siirtyvät samalle kampukselle. Kaikki voittavat ja rahaa säästyy. Rakenneuudistukset eivät ole kirosana, kun ne tehdään viisaasti.

Opetusministeri korosti omissa puheenvuoroissaan voimakkaasti koko talouden kuvaa, ja juuri tästä kokonaisesta talouden kuvasta minä olen eniten huolissani tässä keskustelussa. Osaamisesta leikataan kaikilla tasoilla varhaiskasvatuksesta yliopistoihin, ja tässä välissä mukana on myös ammatillinen koulutus. Osaamisesta kuitenkin kasvaa se meidän taloudellinen menestyksemme. Siitä kasvaa se meidän korkea työllisyysasteemme. Me jo nyt näemme, että meillä sekä aikuisten että nuorten koulutusaste on laskemassa, ja jos tämä kehitys jatkuu pitkään, niin voidaan kysyä, millä Suomi säilyttää osaamisyhteiskunnan maineensa.

Jotenkin tuntuu vähän varjonyrkkeilyltä keskustelu tästä reformista, joka ei vielä ole valmis. Me kuulemme siitä palasia. Toiset uskovat toisia palasia ja toiset toisia. Mutta sitten kun se on tässä salissa, sitten me näemme, mitä se on, ja toivon, että se on mahdollisimman hyvä.

Itse ajattelen, että yksi suurimmista haasteista ammatillisessa koulutuksessa on keskeyttämiset. Koulutuspaikat riittäisivät paljon paremmin, jos keskeyttämiä kyettäisiin vähentämään, mutta olen huolissani siitä, että vähentämällä opetusta keskeyttämiin ei pystytä puuttumaan. Vähentämällä opetusta säästöjen vuoksi, jopa erityisoppilaitoksissa, otetaan suuri riski, ja näitä uutisia me olemme täältä elävästä elämästä kuulleet. Miten säästöjä on toteutettu? Niitä on toteutettu vähentämällä lähiopetusta.

Vahvat pärjäävät aina. He hoitavat opintonsa, vaikka opetusta olisi kuinka vähän. Ne oppilaat, joiden koulu takkuu enemmän, tarvitsevat enemmän opetusta ja tukea. Esimerkiksi Evan selvitys työelämästä kadonneista miehistä kertoo, että pojat tarvitsevat enemmän tukea koulunkäyntiin. Ehkä meidän koulumme rakenne on rakennettu enemmän tytöille tällä hetkellä. Raportissa puhutaan myös siitä, miten itseohjautuvuus on haasteellista nuorille. Se sopii niille, jotka tietävät mitä tahtovat ja joilla on selvät sävelet, mutta silloin kun ei oikein tiedä, se itseohjautuvuus muodostuukin ongelmaksi, ja erityisesti pojille. Ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

nyt tuntuu siltä, että tätä itseohjautuvuutta lisätään kovalla ryminällä — toivottavasti ei liian kovalla.

Toinen riski on se, että koulut karkaavat kauas. Innokkailla on halu matkustaa kouluun pidemmällekin. Innottomilla matka saattaa olla opiskelun este, ja joskus innokkaallekin se on este. Esimerkiksi omissa maisemissani junavuorojen vähennykset vaikeuttivat merkittävästi toisen asteen opiskelijoiden koulumatkoja, ja uskallanpa sanoa, että kun muutaman vuoden päästä katsotaan keskeyttämisiä, niin sieltä saattaa löytyä lakkautetut junavuorot osan ihmisistä syynä.

Sain opettajalta kirjeen, jossa hän purki mieltänsä kehnosta palautteesta opiskelijoilta. Opetus ei ollut saanut kehuja palautetta, mutta työssäoppimisjaksossa nuoria oli käytetty ilmaisena työvoimana ja kesätyöntekijöiden ohjaajana. Heitä itseänsä oli ohjattu hyvin vähän. Tämä samainen opettaja oli hyvin huolissaan ammatillisen koulutuksen laadusta, koska säästöt tulevat ennen reformia — niin kuin itse asiassa valtiovarainministerikin sanoi, että tässä edetään väärinpäin — ja riski on se, että se johtaa laadun heikkenemiseen.

Työelämälähtöisyys on tärkeää, ja tämä on mielestäni uudistuksen yksi hyvä pointti. Mutta jotta se tuo hyvää, se täytyy toteuttaa hyvin, ja tässä toivon, että ministeri on erityisen tarkkana valmistelussa, miten turvataan se, että siellä työssä oikeasti opitaan. Jos ajatellaan vaikka peruskoulun työelämäjaksoja, niin suurin osa opiskelijoista kokee, että tuntee olonsa siellä työpaikalla lähinnä roskaksi. Ainoa tehtävä, mitä he ovat saaneet, on ollut kahvin keittäminen kerran päivässä, ja siellä on oleiltu, kun on pakko ollut oleilla. Elikkä yritykset ottavat kyllä oppilaan vastaan, mutta he eivät oikeasti ota sitä oppilasta vastaan ohjatakseensa, ja tämä on iso huoli myös tässä kokonaisuudessa. Toisaalta sitten esimerkiksi tietyn tyypisissä opintoaineissa saattaa yrityksessä oleva oppimisympäristö olla kapeampi kuin se, mitä koulut ja oppilaitokset pystyvät tarjoamaan. Tässä pitäisi olla joustoa, jotta pystytään tavallaan näkemään se koko laaja koulutuksen tarve.

Kun tätä keskustelua on kuunnellut, niin en voi sille mitään, että minulle tuli hiukan mieleen sekä keskustelusta että koulutusuudistuksista Tom Lundbergin lausuma, jonka ehkä uskallan tässä [Puhemies koputtaa] sanoa puolileikilläni: "Jotkut oppivat lukemalla, toiset oppivat muiden virheistä, mutta muutamien täytyy itse päästä pissaamaan sähköpaimenen lankaan."

19.06 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia erinomaisesta puheenvuorosta. Juuri näin tulee ollakin, että rakenteet antavat mahdollisuuksia. Juuri tämän onnistumisen takeena on se, että meillä on kyky yhdistää asioita uudella tavalla ja löytää myöskin uusia ratkaisuja. Jollain tavalla luotan siihen, että meillä on kentällä ihan loistavia toimijoita ja että näin myöskin käy.

Selvää on, että opiskelijoita ei tule käyttää halpatyövoimana, kuten ministeri jo aikaisemmin sanoi, ja siellä on tehty lakiluonnokseen, kuten ministeri sanoi, entistä tiukempia säännöksiä, jotta näin ei tule käymään. Selvää on myöskin se, että ei sinne kahvia pidä mennä keittämään. Tämän uudistuksen suurin, ehkä voi sanoa, ratkaisu tähän on tämä henkilökohtainen osaamissuunnitelma. Siinähan tulee viimeistään tarkistettua, minkälaista osaamista sieltä haetaan, ja se tulee myöskin läpinäkyväksi silloin. Samoin myös siltä osin, jos meillä on nuoria, jotka tarvitsevat enemmän sitä tukea, meillä tulee olla semmoinen saattaja, joku sanoisi vaikka personal trainer, joka vie siellä sen opinpolun läpi, jotta me saamme vihdoinkin viimein nämä keskeyttämiset pienemmiksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

19.07 Eero Lehti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Filatovin puheenvuoro siitä, mitä siellä työpaikoilla sitten näille tarjotaan tehtäväksi, kyllä osui minuun. Minä heitä olen varmaan työllistänyt kymmenittäin ellei sadoittain.

Kysymys on myös siitä, mitä uskaltaa antaa. Työturvallisuus on jo sellainen, joka rajaa suuren osan töistä niin, että ei voida kohtuudella panna yksin ihmistä tekemään jotain selaista työtä, jossa on vaara.

Toinen asia on se, että vähänkin vaativampi tehtävä edellyttää, että joku, työnjohtaja tai vastaava, joka on ammatti-ihminen, siirretään tehtävästään ainakin osittain katsomaan sen nuoren perään. Valitettavasti silloin [Puhemies koputtaa] sen nuoren kustannukset ovat aika korkeat, jos sitä katsoo työnantajan kannalta.

Parhaimmiten nämä työssäopiskelujaksot — jos niitä sellaisiksi sanoo — toteutuvat silloin, kun kyseisen nuoren jompikumpi vanhemmista on töissä ja haluaa tehdä sitä oman toimensa ohella [Puhemies koputtaa] ja vähän omalla ajallakin.

19.08 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Mielestäni se, mitä lakiin kirjoitetaan, ohjaa varmasti sitä, millaisia nämä työssäoppimisjaksot sitten ovat ja miten ne toteutuvat. Mutta täytyy sanoa, että vaikka me kirjoitamme lakiin mitä, niin meillä on aina niitä yrityksiä, jotka tarjoavat hyvän ohjauksen, jotka ovat sitoutuneita siihen, että siellä oleva nuori oppii, mutta ikävä kyllä myös niitä yrityksiä, jotka pyrkivät käyttämään nuorta ilmaisena työvoimana. Tämä on työvoimapolitiikasta meille kaikille tuttua. Vaikka laki on kirjoitettu kuinka hyvin, elävä elämä ei aina sitä tottele. Ja silloin kun on kyse nuorista, joiden elämässä ei tule uusintaa siitä oppimisjaksosta, on äärimmäisen tärkeää, että se toteutus on riittävän hyvä.

Täällä edustaja Mäkisalo-Ropponen mielestäni hyvin sanoi, että siellä työssä on vaikea oppia ja tehdä niitä harjoittelujaksoja, jos ei sitä ennen ole oppinut riittävästi. Tämän polun oikea rytmittäminen on äärimmäisen tärkeää.

Ja ymmärrän hyvin sen, mitä edustaja Lehti sanoi siitä, että opiskelijoita ei voi laittaa tekemään vaikeita tehtäviä. Mutta se haaste on juuri siinä, [Puhemies koputtaa] mistä löytyvät ne työpaikat, joista löytyy se rinnalla kulkija, [Puhemies koputtaa] joka siinä vaikeassa tilanteessa on opettamassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä ministeri. Josko samalla pelisäännöllä: minuutti paikan päältä.

19.09 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, tässä on käyty tarpeellista keskustelua.

Haluan tästä työpaikkaoppimisesta sanoa sen, että yritys ei voi käyttää opiskelijaa halpatyövoimana. Se tullaan täällä reformin sääntelyssä varmistamaan. Ja oppilaitos vastaa koulutussopimuksessa siitä, että ne osaamistavoitteet saavutetaan. Se on ihan kiistaton lähtökohta, ja näin sen pitää olla. Samoin sitä osaamista varmistetaan muun muassa näyttöjen kautta, niin että ne osaamistavoitteet lopussa tulevat täytetyiksi.

Tämä reformi tulee koulutuksen laatua vahvistamaan myös sitä kautta, että kaikilta koulutuksen järjestäjiltä edellytetään laadunhallintajärjestelmää, joka turvaa sitä, että saavutetaan ne oppimistavoitteet. Sen osaamisperusteisen järjestelmän koko idea on siinä, että jokainen saavuttaa osaamistavoitteet, eikä mitata yksinomaan koulutuksessa käytetyllä ajalla sitä osaamista.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Puhujalistaan.

19.10 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät kollegat! Tämän vaalikauden alun räikeiden koulutuslupausten pettämisten jälkeen on ollut uskomatonta seurata hallituspuolueiden, erityisesti kokoomuksen, kuntavaalimainontaa koulutusteemoista: omat teot ovat synkkiä ja täysin päinvastaisia kuin mitä nyt annetaan ymmärtää. Hallituspuolueiden uskottavuus koulutuspolitiikassa — ei täällä eduskunnassa, vaan kentällä — alkaa olla pyöreä nolla. Yritän oppia omista virheistäni, mutta yritän oppia myös muiden tekemistä virheistä, ja senpä vuoksi tämä kyseinen lappu, joka on kädessäni ja jossa ovat hallituspuolueiden puheenjohtajat ennen eduskuntavaaleja antamassa koulutuslupaustansa, on työhuoneessani ihan bravuuripaikalla. Se oli sen takia helppo ottaa tähän salikeskusteluun heti kello 14 mukaan.

Tämä välikysymys käsittelee erityisesti ammatillisen koulutuksen leikkauksia, ja silloin ollaan kansalaisten koulutuksellisen eriarvoistumisen ytimessä. Leikkaaminen ammatillisen koulutuksen aloituspaikoista konkretisoituu siinä, että osa ihmisistä jää kokonaan ilman ammatillista osaamista ja sen myötä yleensä myös ilman ammattia. Kansa jakautuu voimakkaasti juuri näiden kahden tekijän mukaan. SDP ei tähän suostu, me haluamme pitää kaikki mukana.

Arvoisa herra puhemies! Sosiaalidemokraattien vaihtoehto lähtee siitä, että koko kansan osaamistasoa vahvistetaan takaamalla kaikille vähintään toisen asteen tutkinto ja nopeuttamalla korkeakoulutukseen pääsyä sekä sen läpäisyä. Tällä taistellaan eriarvoistumista vastaan. Kyse on koulujärjestelmämme lähtökohdista, sen arvopohjasta — siis sen koulutusjärjestelmän, jota käydään maailmalta ihastelemassa; sen koulutusjärjestelmän, jonka tulokset ovat kiistattomat; sen koulutusjärjestelmän, jota tämä hallitus nyt on purkamassa.

Hallituksen tapa uudistaa toteutuu myös ammatillisen koulutuksen kohdalla. Toimiva mutta kehittämisen tarpeessa oleva järjestelmä hoidetaan tavallaan romukoppaan. Sen jälkeen aletaan katsella, olisiko jotain luotavissa tilalle. Suomalaista yhteiskuntaa ei rakenneta "hajota tai hallitse" -politiikalla. Sukupolvi toisensa jälkeen on rakentanut tätä yhteiskuntaa, ja tätä perintöä pitää vaalia, ei tuhota.

Meillä sosiaalidemokraateilla on vaihtoehto hallituksen koulutusleikkauksille. Olemme esittäneet ammatillisen koulutuksen sisällöllistä ja toiminnallista uudistamista jo viime hallituskaudella. Me emme hyväksy uudistuksia, joissa rahat viedään ensin ja reformit tehdään vasta jälkikäteen. Emme tule jatkossakaan kannattamaan ammatillisen koulutuksen aloituspaikkojen vähentämistä. SDP haluaa taistella eriarvoistumista ja syrjäytymistä vastaan, ja siksi haluamme laajentaa oppivelvollisuuden koskemaan myös toista astetta. Yksikään nuori ei pärjää nykyisessä saati tulevaisuuden työelämässä ilman toisen asteen koulutusta. Koulutusta on myös kyettävä muovaamaan ihmisen tarpeita vastaavaksi. Tämä tarkoittaa erilaisten raja-aitojen kaatamista ja yhteistyön lisäämistä huomattavasti entisestään.

Arvoisa puhemies! Ei ole helppoa kuunnella opiskelijoiden kertomuksia siitä, miten lähiopetus vähentynyt minimiinsä ja miten leikkaukset opintososiaaliin etuuksiin vaikeuttavat pärjäämistä, tai opetushenkilökunnan tarinoita uupumuksesta ja pelosta oman työpaikan puolesta. Hallituksen koulutuspoliittinen suunta on väärä, eikä sen tavassa uudistaa koulutusta ole nähtävissä sellaista rakentavaa otetta, jolla olisi tulevaisuus. Asian tuntijat ovat myös tuominneet koulutusleikkaukset, samoin oppositio, ja samaa viestiä tulee myös kansalaisilta hyvin laajasti: opiskelijoilta itseltään, mutta myös tietysti opiskelijoiden vanhemmilta ja läheisiltä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Oleellisin asia on se, että ammatillinen koulutus on jo ennen suunniteltuja leikkauksia todella suurissa vaikeuksissa. Kontaktiopetuksen määrä on tipahtanut todella merkittävästi. Kaikilla opiskelijoilla ei ole työssäoppimisjaksolle mennessään niitä perustaitoja, joita tarvitaan, ja tällöin työssäoppimisjakson tarkoitus häviää. Se ei tarjoa sitä oppimista, jota haetaan. Toisaalta työpaikat eivät ole halukkaita ottamaan opiskelijoita, joilla ei ole edes perustaitoja. Kysymys kuuluukin: miten hoidetaan ne opiskelijat, jotka eivät voi sijoittua työpaikoille, ja opiskelijat, jotka eivät saa tälläkään hetkellä opetusta kuin kahtena tai kolmena päivänä? Valmistuminen ammattiin ei onnistu ilman riittävää osaamista. Mitä tästä seuraa työelämälle? Kuka ottaa vastuun vahingosta? Ilma on täynnä kysymysmerkkejä, kun näistä asioista keskustelea.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi. Tämä hallituksen koulutuspolitiikka on tavallaan häkellyttävä. Monet asiantuntijat ja kansalaiset ovat tuominneet nämä koulutusleikkaukset, eli tämä ei ole mitään [Puhemies koputtaa] opposition vikinää, kuten täällä salissa on tänään annettu ymmärtää. Meillä ei ole varaa yhteenkään syrjäytettyyn nuoreen, [Puhemies koputtaa] ja sen vuoksi nämä koulutusleikkaukset ovat hurjia.

19.16 Sanna Lauslahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen SDP:n ajatuksia. Jos teillä oli pari vuotta sitten, juuri kun hallituskausi alkoi, 270 miljoonan euron leikkaukset tulossa ammatilliseen koulutukseen ja olitte sitoutuneita, niin mistähän te olisitte ne säästöt ottaneet? Tässä kohdin meillä hallitus tekee huomattavasti maltillisemmat säästöt ja pyrkii samalla luomaan myös niitä mahdollisuuksia, joilla ne tehdään, rakentamalla uusia toimintamalleja. Ihmettelen tätä SDP:n tapaa lähestyä. Mikä olisi ollut teidän vaihtoehtonne 270 miljoonan euron leikkauslistalla?

Toinen asia liittyy näihin koulutuspaikkoihin. Oppilaitoksille on tehty kysely, millä tavalla he toteuttavat näitä säästöjä, ja näiden kyselyjen mukaan pääosin niitä tehdään muilla keinoin kuin vähentämällä aloituspaikkoja. Että siltä osin SDP:n edustajan puheenvuorossa oli virheellisyyksiä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään näköjään puhujalistaan.

19.17 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies, arvoisa ministeri ja hyvät edustajakollegat! Väestöliitto julkaisi eilen vuosiraportin Poikien Puhelimesta. Raportin mukaan Poikien Puhelimeen tulevien puhelujen määrä on koko ajan noussut. Samaan aikaan kadonneiden työmiesten osuus on viime vuosikymmeninä kasvanut. Tästä julkistettiin Elinkeinoelämän valtuuskunnan tekemä analyysi 16. helmikuuta tänä vuonna.

Pitkään kestänyt taloustaantuma on syrjäyttänyt osan nuorista miehistä pysyväisluonteisesti työmarkkinoilta. Suomessa on siis olemassa pimeitä notkoja, joihin on jo pudonnut pysyvästi kymmeniätuhansia parhaassa työiässä olevia miehiä. Nämä yhteiskuntamme ulkoreunoilla elävät 25—54-vuotiaat miehet eivät hae töitä, eivät tee töitä, eivät opiskele tai ole työkyvyttömyyseläkkeellä. He ovat siis yhteiskunnalta kadoksissa, ja heidät on vain luokiteltu ryhmään "muut työvoiman ulkopuolella olevat". Heidän työllisyytensä esteenä on peruskoulun jälkeisen tutkinnon puuttuminen. Vähän koulutetuille on vähemmän töitä, ja ratkaisevaa on poikien kouluttautuminen. Miesten mahdollisuudet työelämässä lepäävät siis koulutuksen varassa. Kaikkein vaikeimmin työllistyviä ovat ne nuoret miehet, joilla on vain peruskouluopinnot sekä pitkittynyt työttömyys ja vähäinen työhistoria viimeisimmän 10 vuoden ajalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Arvoisa rouva puhemies! Pojat tarvitsevat toisenlaista tukea kuin mitä nyt on tarjolla. Tutkimusten mukaan pojat tarvitsisivat jo pieninä laadukasta varhaiskasvatusta ja enemmän tukea koulunkäyntiin. Laadukkaan varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja sivistyksen edistäminen kuuluvat hyvinvointivaltion ytimeen. Mutta mitä tekee maan hallitus? No, se aikoo vastata Poikien Puhelimeen saapuviin hätähuutoihin ja kadonneiden työmiesten tavoittamiseen tekemällä lisää koulutusleikkauksia. Tämä on poikien pahoinvoinnin väheksymistä ja silmien ummistamista totuudelta. Hallituksen esittämät ammatillisen koulutuksen leikkaukset eivät anna nuorille, etenkin pojille, tukevaa pohjaa ja parempia eväitä ponnistaa elämässä eteen- ja ylöspäin.

Yhtä lailla opiskelijat, opettajat ja oppositio ovat toistuvasti vedonneet panostamaan aidosi nuoriin, koska heissä on Suomen tulevaisuus. Erityisen tärkeää tämä on juuri nyt, kun olemme Suomessa ensimmäistä kertaa tilanteessa, jossa nuoren sukupolven tulot ja eläke ovat vaarassa jäädä aikaisempaa sukupolvea pienemmiksi. Tämä, jos mikä, tekee koulutuksesta entistä tärkeemmän hyvinvointitekijän, koska koulutus suojaa työttömyydeltä, syrjäytymiseltä ja köyhyydeltä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien rahoituksesta leikkaaminen johtaa ihmisten alueelliseen eriarvoisuuteen riippuen siitä, missä nuori tai hänen perheensä asuu. Koulutuspaikat tulevat vähenemään eniten kasvukeskusten ulkopuolella juuri niiden nuorten ulottuvilta, joilla on muutenkin vähemmän koulutuksellista valinnanvaraa. Jääminen ilman koulutuspaikkaa on nuorelle lannistava vastoinkäyminen, joka murentaa itsetuntoa ja vähentää rohkeutta hakea uutta opiskelupaikkaa.

Arvoisa ministeri, mitä vastaatte meidän huolestuneille itäsuomalaisille nuorillemme? Mitä vastaatte heidän vanhemmilleen, joilla on huoli, miten saada lapsensa selviytymään elämässä ja menestymään, pärjäämään omillaan? Nuorten hyvinvointia rumentavat kohtuuttomat koulutusleikkaukset johtavat koulutuspolkujen katkeamiseen. Osa nuorista ei löydä itselleen lainkaan peruskoulun jälkeistä opiskelupaikkaa, putoaa kelkasta ja ajautuu syrjään yhteiskunnasta. Seurauksena on noidankehä, toimeentulo-ongelmia, elämäntilanteen menettämistä ja pahimmillaan pysyvästi menetettyjä elinvuosia.

Arvoisa puhemies! Näiden musertavien tosiasioiden vuoksi kannatan esitettyä epäluottamuslausetta.

19.23 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus on joutunut sopeuttamistoimissaan puuttumaan myös ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. On ymmärrettävää, että joka kerta, kun joudutaan tekemään sopeuttamisia, on niillä vaikutuksia toimintoihin ja niiden järjestämistapoihin. Samalla kun aloituspaikat ovat vähentyneet, ovat myös nuorten ikäluokat pienentyneet. Väestöennusteiden mukaan tämä kehitys ei ole loppumassa, vaan päinvastoin tulevaisuuden ikäluokat tulevat olemaan nykyistä pienempiä. Tällä on myös samalla suora vaikutus koulutuspaikkojen tarpeeseen.

Arvoisa puhemies! Koulutuksen sopeuttamisessa tulee huolehtia, että ikäluokkien pienentyessä koulutukseen käytetty raha kohdistetaan entistä enemmän itse opetustoimintaan. Tämä saadaan aikaan oppilaitosten välisellä yhteistyöllä ja toimintaa kehittämällä siten, että seinien sijaan rahaa sijoitetaan opetukseen ja sen laadulliseen kehittämiseen. On huomionarvoista myös, että tälläkin hetkellä suuri määrä toisen asteen opiskelijoita toteuttaa tutkintoihin kuuluvaa työssäoppimista eri alojen yrityksissä. Työssäoppimista kehittämällä saadaan siirretyksi ammattilaisten hankkima käytännön tieto työelämässä hyvin tehokkaasti uusille alalle tuleville nuorille. Tekemällä tiiviimpää yhteistyötä yritysten kans-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

saadaan opetussuunnitelmien ammatillisen sisällön kehitys ja käytännön toteutus pide-tyksi oikealla tasolla yritysten tarpeisiin nähden. Tämän lisäksi tiivis yhteistyö helpottaa nuoren siirtymistä opinnoista työelämään. Tällä on suuri merkitys nuoren työllistymisen kannalta jatkossa.

19.25 Eero Lehti kok: Arvoisa herra puhemies! 45 vuoden aikana, jolloin olen ollut työnantaja, olen aina nauttinut siitä, kun olen voinut antaa jollekin työtilaisuuden, mahdollisuuden näyttää taitojaan ja edetä omalla urallaan. Työnantajan rooli on vaikeutunut vuosien saatossa niin, että kun ennen uskalsi antaa melkein pä lennosta kenelle tahansa halukkaalle mahdollisuuden käynnistää oma työ yrityksessä ja katsoa, kuinka siinä käy, tällä hetkellä tilanne on täysin toinen. Lehteen ei uskalla laittaa ilmoitusta: hakijoita on satoja, mahdollisesti jopa tuhat, jos työpaikka tuntuu sellaiselta, että se on muodin mukainen.

Aika moni vanhempi ihminen, syystä tai toisesta, on kääntynyt puoleeni ja kysynyt: miten meidän lapsemme kohdalla pitäisi tehdä, kun mikään ei oikein tunnu maistuvan?

Ensimmäinen: kun katsoo, miten näiden hankalimpien tapausten elämä on käynnistynyt, peruskoulusta on saatettu vielä jotenkuten selviytyä, mutta ensimmäinen — ja ehkä viimeinen — julkisen vallan mahdollisuus on varusmiespalvelu. Jos sitä ei ole suoritettu, työnantajan arvio kyseisestä henkilöstä on, varsinkin poikien osalta tietysti, aika huolestuttava: ei ole pystytty tai haluttu olla sellaisessa ryhmässä mukana, jossa tietyt asiat on tehtävä niin kuin esimies määrää.

Se, että armeija pitkän aikaa suhtautui saapumiseriin, ikäluokkiin siten, että vain parhaat valitaan, koska armeijan sodanaikainen vahvuus supistui, oli vaarallinen kehitys. Ei haluttu joukko-osastoihin mitään sellaisia ihmisiä, jotka muodostivat mahdollisesti pahimmillaan riskin, mutta samassa yhteydessä luotiin toisenlainen ennuste niille nuorille, jotka eivät päässeet varusmiespalveluun tai pahimmillaan keskeyttivät sen. Kuulin eilen Santahaminasta, joka on yksi helpoimmista varuskunnista: saapumiserä komppaniaan 160, joista 90 suoritti varusmiespalvelun loppuun.

Varusmiespalveluksesta voitaisiin kehittää myös kevyempi versio, jossa lähtökohtana ei olisi varsinaisesti sotilastaitojen korostaminen vaan huoltojoukoissa toimiminen. Näille nuorille voisi armeija varsin hyvin tarjota esimerkiksi valmistumisen autonkuljettajaksi, jopa rekankuljettajaksi, ja siinä sivussa merkittävän osan auton asentajan työhön liittyviä taitoja. Tällä ammatilla on aina kysyntää, oli sitten kriisi tai ei, mutta armeijalle tämän koulutuksen järjestäminen nyt on arkipäivää. Armeija on suhtautunut siten, että vastuu tästä koulutuksesta ei kuulu sille vaan sosiaaliministeriölle tai työministeriölle, mutta kokonaisuudessaan yhteiskunnan kannalta se on viimeinen vaihe: nuoren ihmisen ohjaaminen sellaiseen, että hän hallitsee oman elämänsä.

Toinen asia on se, että nuoret eivät halua valmistua. Perusteena usein on se, että on alennuksia, ei ole työpaikkoja, tai molempia käytetään, niin ettei ole kiirettä valmistua. Nykyinen työlainsäädäntö, jolloin yt-neuvottelujen takaisinottovelvoitus on olemassa, johtaa siihen, että vastavalmistunutta ei voida palkata, vaikka hänellä olisi erittäin hyvät edellytykset toimia tehtävässä, johon hän on monta vuotta varautunut kouluttamalla itseänsä siihen. Mielestäni lainsäädännöstä pitäisi poistaa yt-lain rajoitus niiltä, jotka ovat valmis-tuneet ja joiden ikä on alle 30. Silloin tulisi motivaatiota valmistua, kun tietäisi, että ainakin pääsee jonon ohi silloin, kun avoimia työpaikkoja on.

Näiden ihmisten, jotka syrjäytyvät jo nuorena, pääseminen takaisin työelämään myöhemmällä iällä näyttää olevan käytännössä mahdotonta. Kuuntelin maanantaina professori

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Juho Saaren analyttistä arviota siitä, miten syrjäytyminen ja yksinäisyys kehittyvät. Sen jälkeen kun se on päässyt riittävän pitkälle ja vaikeuksia on tarpeeksi, on lähes mahdotonta normaalin ihmisen kapasiteetilla palata aidosti työmarkkinoille. Usean ministeriön ylittävää yhteistyötä olisi nyt paikallaan, jos halutaan estää pitkäaikainen syrjäytyminen, joka on yhteiskunnalle kaikista kallein, mitä yhteiskunta itse asiassa omilla toiminnoillaan itselleen voi tehdä.

19.30 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Olen itse toiminut opettajana sekä ammatillisessa koulutuksessa että ammattikorkeakoulussa, ja keskustelen jatkuvasti entisten kollegoideni kanssa tästä nykytilanteesta. Parhaiten tunnen sosiaali- ja terveysalan ja kauneusalan koulutuksen, ja molemmathan ovat erittäin vaativia aloja.

Erityisesti terveysalalta, siis lähihoitajan koulutuksesta valmistuneilla työntekijöillä on suuri vastuu tulevaisuudessa ammatissaan ihmisten hyvinvoinnista, terveydestä ja jopa elämästä. Siksi kuka tahansa ei voi toimia lähihoitajan työssä, ja olenkin sitä mieltä, että esimerkiksi tähän koulutukseen soveltuvuuskokeet olisi syytä palauttaa. Opettajat kertovat minulle jatkuvasti niistä opiskelijoista, joilla ei kerta kaikkiaan ole soveltuvuutta tälle alalle, ja koulutuksen keskeyttäminen heidän kohdallaan ei välttämättä ole helppoa. Lähiopetuksen väheneminen sosiaali- ja terveysalalla on tarkoittanut sitä, että perustiedot ja -taidot ovat niin heikkoja, etteivät työpaikat halua enää ottaa opiskelijoita vastaan, koska työpaikoilla ei ole aikaa eikä valmiuksia opettaa näitä perusasioita. Opettajalla ei ole aikaa käydä työpaikoilla. Tälläkin hetkellä ohjaus toteutetaan puhelimesta: soitetaan sinne työpaikalle. Jos resurssit tästä vielä vähenevät, niin sitten taitaa tämä puhelinsoittokin jäädä pois.

Itse kun olen sosiaali- ja terveysalan asiantuntijana itseäni pitänyt, niin minä käytin tämän puheenvuoroni sen takia, että minulla on valtavan suuri huoli niistä ihmisistä, niistä asiakkaista, potilaista, joita nämä lähihoitajat tulevaisuudessa sitten hoitavat. Jos heidän valmiutensa, tietonsa, taitonsa, ovat liian puutteellisia, niin kysymys on potilasturvallisuudesta.

19.32 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Koulutuksen järjestäjiltä saamani tiedon mukaan heillä ensisijainen keino selvittää tästä hankalasta rahoitustilanteesta ei ole ollut vähentää koulutuspaikkoja, vaan he ovat pyrkineet tekemään sen muilla järjestelyillä, esimerkiksi tiivistämällä tiloista. Tähän on yksi selkeä syy: kun valmisteilla oleva rahoitusjärjestelmä palkitsee koulutuksen järjestäjiä opiskelijoiden opintosuorituksista, niin turvataksaan tulevaa rahoitusta he ovat tietenkin ennakoineet ja ovat pyrkineet pitämään järkevän määrän opiskelijapaikkoja. Eli tämä uusi rahoitusjärjestelmä ei kannusta leikkaamiseen.

Mutta nyt kun olemme valmistautumassa kuntavaaleihin eri puolilla Suomea, täytyy muistaa se, että kuntien näkökulmasta me puhumme erittäin tärkeästä asiasta, kun puhumme ammatillisesta koulutuksesta. Me puhumme samalla alueitten elinvoimasta. Eli tulevala valtuustokaudellahan tämä elinvoima-asia nousee entistä merkittävämmäksi kuntien näkökulmasta. Koulutuksella on merkittävä rooli alueen elinvoiman kehittämisessä niin, että alueen työnantajat, yrittäjät saisivat osaavaa työvoimaa. Täytyy vielä muistaa, että tämän ammatillisen koulutuksen on pyrittävä vastaamaan myös työssä olevan henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämiseen. Eli kuntavaalien ihan tärkeä asia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Puumala, ja jos ministeri hänen jälkeensä haluaa käyttää puheenvuoron, niin totta kai sitten ministeri.

19.34 Tuomo Puumala kesk: Arvoisa herra puhemies! Hyvä keskustelu on takana, monipuolinen, osoittaa, että salissa on kiinnostusta ja näkemystä ammatillisesta koulutuksesta hyvin laajasti. Reformiin kohdistuu suuria odotuksia, ja niihin meidän pitää pystyä nyt vastaamaan yhdessä. Tuossa reformissa on nyt paljon eväitä, kauan kaivattuja eväitä koulutuksen järjestäjille. Kipukohtiakin on. Erityisesti tämä vuosi on haasteellinen. Se on aivan selvä. Kipukohdat liittyvät siihen, että alueellinen saavutettavuus säilyy, ja sitten siihen, mikä on täällä salissa tullut moneen otteeseen esille, että lähiopetuksen määrä on riittävä.

Tästä lähiopetuksesta mietin, että tämä ammatillisen koulutuksen tehtävähän on hyvin erityyppinen kuin jonkun muun koulutusmuodon tehtävä ja että tässä on jotakin siihen koulutusmuotoonkin liittyvää asiaa. Tämä kokonaisuus meidän pitäisi nyt ottaa ihan yhdessä pöydälle. Siellä ehkä voisi ajatella myös jotakin sentyyppistä, että niistä päivistä pitäisi saada monipuolisia ja oppilaan kannalta järkeviä kokonaisuuksia. Siellä on paljon yrittäjyyshalukkuutta: kun ammattikoululaisten arvomaailmaa tutkitaan, moni haluaisi olla yrittäjä, mutta koetaan esimerkiksi alkuinvestoinnit kovin kalliina ja haastavina, koetaan byrokraattisuutta ja muuta. Jos sinne päiviin, iltapäiviin, iltoihin, kun ne koneet ja laitteet jo sijaitsevat siellä ammattikoulun tiloissa, saataisiin yhdistettyä yrittäjyyskiihdyttämöitä, hauduttamöitä, jotka menisivät eri rajojen yli, ja sitä kautta myös se päivä muodostaisi enemmän kokonaisuutta, ja mikä parasta, Suomeen voisi syntyä uusia yrityksiä. Tämä voisi olla yksi ajatus, jolla tavallaan tuohon lähiopetukseen vastaisimme.

Uskotaan meidän nuoriin ja tehdään tästä reformista hyvä.

19.36 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen: Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan puheenjohtajan puheenvuoroon ei ole paljon lisättävää. Juuri näin se on. Ja jos tätä keskustelua summaa, niin haluan ensinnäkin kiitoksen sanoa eduskunnalle tästä keskustelusta. Se on ollut monipolvinen, ja tietysti tässä välikysymyksessä varmasti kuntavaalien läheisyyskin näkyy, mutta paljon puhuttiin myöskin ihan asiaa elikkä ammatillisen koulutuksen reformista ja ammatillisen koulutuksen sisällöstä, huolista ja tulevaisuudesta.

Se tuli kuitenkin tässä keskustelun aikana ilmi hyvin laajasti puoluerajojen yli, että ammatillisen koulutuksen uudistus on tarpeellinen ja tervetullut. Miten tästä eteenpäin? Siten, että reformi on nyt ihan viimeistelyvaiheessa, ja kun puhun viimeistelystä, niin tarkoitan siis käännöstä ja laintarkastusta ja näitä loppuvaiheen viimeisiä viilauksia. Eli sisältö on nyt hyvin pitkälti kasassa, ja se esitys voidaan sitten hallituksen esityksenä eduskunnalle antaa aivan lähiaikoina. Sen jälkeen tietysti kaikki yksityiskohdatkin selkenevät, ja pääsemme keskustelemaan sen reformin jokaisesta yksityiskohdasta vielä tarkemmin sitten, kun lähetekeskustelu on täällä eduskunnassa.

Ehkä vielä yksi asia, jota haluan erikseen korostaa, on se jatko-opintokelpoisuuden turvaaminen, kun se nousi hyvin monella esiin huolena, miten siitä nyt pidetään kiinni. Se jatko-opintokelpoisuus on yksi meidän ammatillisen koulutuksemme järjestelmän suuria vetovomimatekijöitä. Se on lupaus siitä, että meillä ei ole umpiperiä vaan koulutusjärjestelmä toimii siten, että osaamista voi päivittää myöhemminkin ja jatkaa sitä polkua ammatillisen koulutuksen kautta myöskin korkea-asteen opintoihin, jos sellaista halukkuutta ja motiva-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 23/2017 vp

tiota on. Siitä syystä meillä on tällä hetkellä työssään työryhmä, joka pohtii, miten tämä jatko-opintokelpoisuus myöskin tosielämässä toimisi niin, että useammalla olisi mahdollisuus siirtyä jatko-opintoihin ammatillisen koulutuksen tutkinnon suoritettuaan.

Se iso kuva ammatillisen koulutuksen kehittämisessä on se, että tarvitaan sellainen ammatillisen koulutuksen järjestelmä, joka palvelee erilaisia oppimisen tarpeita, erilaisia kohderyhmiä ja aiempaa paremmin vastaa yhteiskunnan ja työelämän tulevaisuuden osaamistarpeisiin. Näistä lähtökohdista reformia rakennetaan, ja kiitän eduskuntaa jo valmiiksi yhteistyöstä.

Ainoa käsittely

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.